

KANCELÁRIA NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PARLAMENTNÝ INŠTITÚT
Oddelenie parlamentného výskumu a vzdelávania

PARLAMENTNÁ ŠTÚDIA

č. 1/2016

REGULÁCIA SPRÁVANIA SA POSLANCOV NÁRODNÝCH PARLAMENTOV A EURÓPSKEHO PARLAMENTU V ROKOVACEJ SÁLE

Vypracovali: Mgr. Barbora Blašková, RNDr. Katarína Kubišová a Mgr. Natália Švecová,
Oddelenie parlamentného výskumu a vzdelávania, Odbor Parlamentný inštitút K NR SR

Schválil: JUDr. Ľubomír Fajták, riaditeľ Odboru Parlamentný inštitút K NR SR

August 2016

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje použité v materiáli sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Parlamentného inštitútu a autorov.

Anotácia

Cieľom predkladaného materiálu bolo zistiť, aké sú kompetencie predsedajúceho počas schôdze parlamentu za účelom zachovania poriadku na schôdzi, či a s akými právomocami bola vytvorená parlamentná stráž, aké druhy správania sa poslancov v rokovacej sále na schôdzi parlamentu sú zakázané a na akom právnom základe, či sú regulované pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu a či a za akých podmienok je dovolené používať transparenty a plagáty v rokovacej sále počas schôdze parlamentu.

Predkladaná analýza prináša súhrnné výsledky porovnania, vrátane štyroch prehľadných tabuliek, a detailnú analýzu krajiny po krajine.

Kľúčové slová

regulácia správania sa poslancov v rokovacej sále; parlamentná stráž; pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále; rokovací poriadok

Annotation

Primary aim of submitted research paper was to learn what competencies are available for the Chair of the plenary session in order to ensure plenary hall discipline, whether and with what competencies the Parliamentary Guard has been established, what kinds of behaviour of MPs are forbidden in the plenary hall and on which legal basis, what dress code rules exist for MPs in the plenary hall during the plenary session and whether and on what grounds MPs are allowed to use banners and posters in the plenary hall during the plenary session.

Submitted analysis provides a comparative survey summary including four compendious tables and detail case-by-case analysis.

Keywords

regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall; Parliamentary Guard; dress code rules for MPs in the plenary hall; Rules of Procedure

ÚVOD.....	5
SÚHRNNÉ VÝSLEDKY POROVNANIA	9
DETAILNÉ VÝSLEDKY POROVNANIA	24
EURÓPSKY PARLAMENT	24
BELGICKO – POSLANECKÁ SNEMOVŇA	30
BELGICKO – SENÁT.....	35
ČESKÁ REPUBLIKA – SENÁT.....	37
DÁNSKO	41
ESTÓNSKO	44
FÍNSKO	48
FRANCÚZSKO – NÁRODNÉ ZHROMAŽDENIE.....	52
FRANCÚZSKO – SENÁT.....	56
GRÉCKO.....	63
CHORVÁTSKO.....	66
ÍRSKO – OBE KOMORY PARLAMENTU	67
ISLAND	69
LITVA	70
MAĎARSKO.....	74
NEMECKO – SPOLKOVÝ SNEM.....	77
NEMECKO – SPOLKOVÁ RADA.....	82
NÓRSKO	83
POESKO – SEJM	86
POESKO – SENÁT	88
PORTUGALSKO	90
RAKÚSKO – OBE KOMORY PARLAMENTU	93
RUMUNSKO – POSLANECKÁ SNEMOVŇA	96
RUMUNSKO – SENÁT	99
SLOVINSKO – ŠTÁTNE ZHROMAŽDENIE.....	100
SLOVINSKO – ŠTÁTNA RADA.....	105
SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO – SNEMOVŇA EUDU	107
ŠVAJČIARSKO – OBE KOMORY PARLAMENTU	112
ŠVÉDSKO	113
ZÁVER.....	117
POUŽITÉ ZDROJE.....	120

Úvod

Predkladaný materiál, komparatívna štúdia, sa zameriava na právne úpravy a zvyklosti krajín v otázke zachovávaní poriadku v rokovacej sále počas schôdze a tiež najmä, nie však výlučne, na nástroje sankcionovania ich porušovania. Problematika tak zahŕňa široké spektrum súvisiacich tém, akou je napríklad aj parlamentná stráž, možnosť používania transparentov a plagátov v rokovacej sále, či tzv. *dress code* poslancov parlamentu.

V podmienkach Slovenskej republiky sa venujú problematike zabezpečenia poriadku v rokovacej sále predovšetkým ustanovenia § 32 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovaní poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „rokovací poriadok“). Zabezpečenie poriadku je v zmysle predmetných ustanovení v rukách predsedajúceho. Prostriedky, ktorými je možné zabezpečiť poriadok v rokovacej sále, sú podľa uvedeného ustanovenia rokovacieho poriadku výzva na zachovávanie poriadku a vykázanie poslanca z rokovacej sály.

Otázky súvisiace so zabezpečením poriadku v rokovacej sále bezprostredne otvárajú aj otázku zásahu do slobody prejavu, resp. do imunity poslancov vo vzťahu k ich výkonom predneseným na pôde parlamentu. Čl. 78 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „Ústava“) upravuje v prvých dvoch odsekoch tzv. parlamentnú indemnitu, teda beztrestnosť poslancov za hlasovanie a za výroky pri výkone funkcie poslanca prednesené v Národnej rade Slovenskej republiky alebo v jej orgáne.

Indemnita má povahu hmotného práva zakladajúceho nárok na vykonanie úkonov dovolených právnym poriadkom bez hrozby právnou zodpovednosťou. Indemnitou sa zakladá absolútne právo, ktoré nemožno odňať, ani previesť na iný orgán verejnej moci. Priznáva sa ústavným činiteľom za účelom nerušeného výkonu verejnej funkcie, ktorú majú zverenú. V zásade by sa nemala vzťahovať na protiprávne správanie ústavných činiteľov mimo rámca výkonu verejnej funkcie, najmä nie na ich protiprávne správanie v súkromí. Indemnita a imunita sú ústavné inštitúty zásadného významu pre fungovanie inštitúcií demokratického štátu, ako aj pre riadne fungovanie právneho štátu. Zásadný význam má rozsah imunity a indemnity, podmienky obmedzenia imunity a mechanizmus rozhodovania o obmedzení imunity v konkrétnom prípade.¹

Viackrát sa k významu imunity vyjadroval aj Ústavný súd Slovenskej republiky: *„V tejto súvislosti poznamenávame, že „poslanecká imunita“ aj napriek bežne používanému adjektívu tohto pojmu nie je právom poslanca. Nie je ani jeho osobnou beztrestnosťou, resp. nezodpovednosťou. Podstatou, zmyslom a cieľom „poslaneckej imunity-ochrany“ je ochrana zákonodarného zboru za tým účelom, aby tento orgán mohol nerušene plniť svoju funkciu. Účelom imunity teda je zabezpečenie funkcie zákonodarného zboru a chráni sa ňou sloboda rozhodovania zákonodarného zboru, a nie osobná sloboda poslanca. Z hľadiska historického prešiel síce inštitút imunity členov zákonodarného zboru rôznymi modifikáciami, čo do rozsahu*

¹ DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár*. 3. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 982-983.

ochrany tzv. úradných alebo neúradných činov, ochrany v oblasti trestnej zodpovednosti (trestnej nedotknuteľnosti), ako aj v oblasti civilnej, ale jej podstata a cieľ ostali nezmenené.“²

Sloboda prejavu je základnou a najdôležitejšou individuálnou parlamentnou výsadou, ktorá nemá za cieľ osobne zvýhodňovať poslanca, ale skôr lepšie garantovať právo občanov na poslancov vykonávajúcich svoj mandát slobodne a bez akéhokoľvek nátlaku či už zo strany štátnych orgánov alebo neštátnych subjektov.³ Slobodou prejavu sa umožňuje človeku vysloviť alebo zmlčať svoje city, myšlienky a názory. Obzvlášť dôležité je upozorňovanie na nedostatky v chode štátu, na ktoré upozorňujú samotní poslanci. Kvôli tomu, aby si to poslanci mohli dovoliť bez ujmy, slúži parlamentná indemnita, ktorá zaručuje ochranu prejavov, ktoré poslanec urobil pri výkone poslaneckého mandátu. Táto zahŕňa absolútne vylúčenie trestnej zodpovednosti, ale spravidla chráni poslanca aj pred občianskoprávnou zodpovednosťou, lebo zachovaním občianskoprávnej zodpovednosti sa štátu ponúka príležitosť a pokušenie pre obchádzanie zákazu trestnej zodpovednosti.⁴

Prvá veta čl. 78 ods. 2 Ústavy zaručuje poslancom ochranu pred trestnou zodpovednosťou v rozsahu zodpovednosti za výroky, teda za prejavy vôle urobené v ústnej forme, ako aj za výroky zafixované pomocou papiera alebo elektronického média. Podľa J. Drgonca, pri doslovnom výklade čl. 78 ods. 2 Ústavy, prejav urobený posunkom alebo iným pohybom (o ďalších formách už ani nehovoriac) nepodlieha ochrane čl. 78 ods. 2 Ústavy.⁵

Na poskytnutie ochrany pred zodpovednosťou za výroky podľa čl. 78 ods. 2 Ústavy sa vyžaduje kumulatívne splnenie dvoch podmienok. Prvou je podmienka miesta – poslanec predniesol svoj výrok v parlamente alebo v orgáne parlamentu. Na výroky prednesené všade inde, napríklad na pôde politickej strany, ktorú poslanec zastupuje, na stretnutí s voličmi, v televízií počas besedy o politickom probléme a pod. sa ochrana podľa čl. 78 ods. 2 nevzťahuje. Druhou podmienkou je, že výrok musí poslanec predniesť „pri výkone funkcie poslanca“, teda v rámci výkonu poslaneckého mandátu. Obe ústavné podmienky čakajú na vysvetlenie a vymedzenie v procese interpretácie a aplikácie čl. 78 ods. 2 Ústavy.⁶

Pri ustaľovaní obsahu a účelu oboch podmienok čl. 78 ods. 2 Ústavy vo vzťahu k slobode prejavu možno vychádzať zo zahraničných skúseností, nakoľko obe podmienky nemajú osobitnú povahu z pohľadu komparatívneho práva.

V prvom rade sa teda vzťahuje sloboda prejavu len na tie konania poslanca, ktoré vykonal v parlamente. „*Parlament ako miesto, na ktoré sa vzťahuje sloboda prejavu, sa chápe nielen z pohľadu geografického, ale aj vnútroorganizačného. Pod pojmom parlament sa nerozumie len jeho plenárne zasadnutie, ale aj rokovania jednotlivých organizačných častí parlamentu, najmä jeho komisií. Práve v súvislosti s ich činnosťou býva aj v krajinách common law častým javom, že tieto komisie nerokujú len v priestoroch budovy parlamentu, ale často majú aj svoje tzv. výjazdové zasadnutia. Aj na rokovaniach komisií uskutočnených mimo budovy parlamentu, či mesta, v ktorom je táto budova, sa vzťahuje výsada slobody prejavu za*

² Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II ÚS 76/1999 z 21. júla 1999

³ SVÁK, J. Parlamentné výsady v systéme common law u nás. In: *Právny obzor*, 1997, č. 2, s. 173

⁴ DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár*. 3. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 986

⁵ DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár*. 3. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 992

⁶ Tamže, s. 992

podmienky, že toto rokovanie sa uskutočnilo na území štátu, ktorého funkcie parlament plní. Z tejto základnej podmienky zároveň vyplýva aj všeobecná zásada, že výsada slobody prejavu sa nevzťahuje na slová a skutky, ktoré poslanci urobia mimo budovy parlamentu.“⁷

Vo vzťahu k druhej podmienke je sloboda prejavu parlamentnou výsadou len vtedy, ak bola realizovaná počas rokovania parlamentu. „Obsah pojmu rokovania parlamentu nebol definovaný *expressis verbis* v zákonnej podobe, a tak aj tu je základným prameňom práva jeho interpretácia súdmi. V podstate zahŕňa všetky slová a skutky poslanca pri výkone jeho parlamentnej funkcie, napríklad ústne aj písomné prejavy na zasadnutiach pléna alebo výborov parlamentu, otázky vznesené na členov vlády, návrhy zákonov alebo iných rozhodnutí parlamentu, hlasovanie v parlamente, petície alebo výkon funkcií realizovaných na základe rozhodnutia parlamentu v permanentných alebo dočasných výboroch, či rôznych vyšetrovacích komisiách.“⁸

Predmetom ďalšieho hľadania pri výklade a aplikácii druhej ústavnej podmienky bude vymedzenie hodnotiacich kritérií pre rozlíšenie medzi výrokom predneseným pri výkone funkcie poslanca a výrokom predneseným bez súvislosti s výkonom funkcie poslanca. Ak výrok odznie bez súvislosti s výkonom poslaneckého mandátu, môže založiť zodpovednosť aj keď je prednesený na pôde parlamentu.⁹

K slobode prejavu v súvislosti s indemnitou poslancov sa viackrát vyjadril aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý svojou judikatúrou pokrýva široké spektrum problematických otázok.¹⁰ Ústavný súd Slovenskej republiky sa vo svojej rozhodovacej činnosti rovnako vyjadril k otázke slobody prejavu v nadväznosti na indemnitu poslancov.¹¹

So slobodou prejavu je spätý aj inštitút urážky parlamentu a kompetencie parlamentu sankčného charakteru, čo možno považovať za jednu z najdôležitejších súčastí kolektívnych parlamentných výsad. Je plne v kompetencii parlamentu rozhodovať o tom, čo je urážkou parlamentu. Základné limitačné body pri tejto decizívnej právomoci parlamentu sú cieľ a účel, ktorému má slúžiť parlamentná výsada právomoci parlamentu, a to disciplinárne, prípadne

⁷ SVÁK, J. Parlamentné výsady v systéme common law u nás. In: *Právny obzor*, 1997, č. 2, s. 174

⁸ Tamže, s. 175

⁹ DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár*. 3. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 994

¹⁰ Prípád *Cordova v. Taliansko* (No. 1, 2) sťažnosť č. 45649/99 (senátor zaslal niekoľko posmešných listov prokurátorovi; konanie senátora nesúvisiace s výkonom parlamentnej funkcie), prípad *Ielo v. Taliansko*, sťažnosť č. 23053/02 (predsedníčka výboru poskytla médiám vyhlásenie kritizujúce rozhodnutie prokurátora; konanie poslankyne nesúvisiace s výkonom parlamentnej funkcie), prípad *Jerusalem v. Rakúsko*, sťažnosť č. 26958/95 (kritický prejav poslankyne voči sekte organizovanej formou občianskeho združenia počas rozpravy v zastupiteľskom orgáne). Nebolo konštatované porušenie čl. 6 Dohovoru zo strany poslanca (teda išlo o relevantné a odôvodnené využitie imunity napr. v prípadoch – *Fayed v. Veľká Británia*, sťažnosť č. 17101/90; *Al-Adsani v. Veľká Británia*, sťažnosť č. 35763/97; *McElhinney v. Írsko*, sťažnosť č. 31253/96; *A. v. Veľká Británia*, sťažnosť č. 35373/97; *Fogarty v. Veľká Británia*, sťažnosť č. 37112/97; *Karácsony a ostatní v. Maďarsko*, sťažnosť č. 42461/13 a 44357/13; *Szél a ostatní v. Maďarsko*, sťažnosť č. 44357/13 (v oboch prípadoch je sťažovateľom poslanec národného parlamentu, predmetom posudzovania bolo konanie poslancov spočívajúce vo vyložení transparentov, resp. v druhom prípade použitie bannerov a sirén počas rokovania parlamentu; Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že došlo k porušeniu čl. 10 Dohovoru, ktorý upravuje slobodu prejavu). Všetky predmetné rozhodnutia dostupné na webovom sídle Európskeho súdu pre ľudské práva On: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{documentcollectionid2:\[GRANDCHAMBER,CHAMBER\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{documentcollectionid2:[GRANDCHAMBER,CHAMBER]}), overené 11.08.2016

¹¹ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 146/2016-34, kde sťažovateľ (občan) namietal, že bolo zasiahnuté do jeho práv, nakoľko bol v negatívnom zmysle spomínaný na mimoriadnej schôdzi parlamentu. Ústavný súd Slovenskej republiky sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

trestnoprávne stíhať konania naplňajúce skutkovú podstatu urážky parlamentu. Urážky parlamentu sa môžu dopustiť jednak poslanci a jednak ostatní členovia spoločnosti, buď v službách štátu alebo ako neštátne subjekty, či súkromné osoby. V prípade urážky parlamentu zo strany poslanca, môže mať takéto konanie za následok vznik disciplinárnej zodpovednosti poslanca. Urážka parlamentu zo strany poslanca môže byť napríklad:

- v konaní proti predpisom upravujúcim rokovanie parlamentu,
- v neodôvodnenej absencii na rokovaníach parlamentu,
- v porušovaní parlamentných výsad iných poslancov,
- v neprístojnom správaní poslanca aj mimo rokovania parlamentu, ktoré znižuje vážnosť zákonodarnej činnosti parlamentu v očiach verejnosti.

Jurisdikcia parlamentu vzťahujúca sa na jeho vlastných členov je absolútna a exkluzívna, pričom nie je limitovaná ani výberom sankcií, ktoré môže proti svojmu členovi použiť. Najčastejšie však ide o finančné pokuty, vykázanie z rokovania parlamentu, a to dokonca aj na viac dní.¹²

¹² SVÁK, J. Parlamentné výsady v systéme common law u nás. In: *Právny obzor*, 1997, č. 2, s.177-179

SÚHRNNÉ VÝSLEDKY POROVNANIA

Dňa 6. júla 2016 sme prostredníctvom Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu (ECPRD) oslovili **45 národných parlamentov** členských štátov Európskej únie, Európskeho združenia voľného obchodu (t.j. Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko) **a Európsky parlament**.¹³

Cieľom nášho dotazníka, ktorý sme zadali prostredníctvom ECPRD bolo zistiť, aké sú kompetencie predsedajúceho počas schôdze parlamentu za účelom zachovania poriadku na schôdzi, či a s akými právomocami bola vytvorená parlamentná stráž, aké druhy správania sa poslancov v rokovacej sále na schôdzi parlamentu sú zakázané a na akom právnom základe, či sú regulované pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu a či a za akých podmienok je dovolené používať transparenty a plagáty v rokovacej sále počas schôdze parlamentu. Dotazník pozostával z troch otvorených otázok a z dvoch tabuliek určených na vyplnenie a špecifikáciu právnej úpravy.

Spomedzi 46 oslovených subjektov nám odpoved' v časovom horizonte jedného mesiaca (tzn. do 6. augusta 2016) poskytlo **32 komôr parlamentov**, a to Európsky parlament, obe komory belgického parlamentu, Senát Parlamentu Českej republiky, dánsky, estónsky a fínsky parlament, obe komory francúzskeho parlamentu, grécky a chorvátsky parlament, obe komory írskoho parlamentu, islandský, litovský a maďarský parlament, obe komory nemeckého parlamentu, nórsky parlament, obe komory poľského parlamentu, portugalský parlament, obe komory rakúskeho parlamentu, obe komory rumunského parlamentu, obe komory slovinského parlamentu, britská Snemovňa ľudu, obe komory švajčiarskeho parlamentu a švédsky parlament. Neodpovedali bulharský a cyperský parlament, česká Poslanecká snemovňa, obe komory talianskeho parlamentu, lotyšský a lichtenštajnský parlament, luxemburský a maltský parlament, obe komory holandského parlamentu, obe komory španielskeho parlamentu a britská Snemovňa lordov. To znamená, že naša analýza je reprezentatívna pre 32 prípadov (tzn. 32 komôr parlamentov vrátane Európskeho parlamentu).

Treba však upozorniť na skutočnosť, že nie všetky komory parlamentov, ktoré nám odpoved' v termíne zaslali, odpovedali na všetky položené otázky a vyplnili všetky tabuľky. To znamená, že počet odpovedí a miera reprezentatívnosti analýzy sa môže líšiť od otázky k otázke. Počet subjektov, ktoré odpovedali je však vždy uvedený pri každom kľúčovom zistení prezentovanom nižšie.

Výsledky analýzy sme sa rozhodli prezentovať vo forme kľúčových zistení a štyroch súhrnných tabuliek. Prvá tabuľka sa venuje nástrojom na zachovanie poriadku v rokovacej sále počas schôdze parlamentu. Druhá tabuľka prináša prehľad zakázaných a dovolených typov správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu. Tretia tabuľka obsahuje

¹³ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 06.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 6.8.2016

informácie o spôsobe regulácie pravidiel obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály. A štvrtá tabuľka sa venuje používaniu transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu. V nasledujúcej časti našej analýzy uvádzame konkrétne odpovede, a to krajinu po krajine. Pri analýze podľa jednotlivých komôr parlamentov sme vychádzali z informácií, ktoré nám boli zaslané priamo zo zahraničných parlamentov. Rozbor teda obsahuje neoficiálny pracovný preklad vybraných ustanovení rokovacích poriadku (príp. ďalších právnych predpisov), ktoré nám boli zaslané v anglickom, francúzskom alebo nemeckom jazyku.

KEÚČOVÉ ZISTENIA

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

- v otázke spôsobov zachovania poriadku na schôdzi porovnanie právnej úpravy v 31 komorách národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a v Európskom parlamente ukázalo, že za zachovanie poriadku na schôdzach je vo všetkých prípadoch **zodpovedný predseda** príslušnej komory parlamentu, ktorý môže byť spravidla aj v tejto veci zastúpený **podpredsedami**;
- z hľadiska nástrojov (kompetencií predsedu, právomocí predsedajúceho, či kompetencií parlamentu), ktoré sú na účely zachovania poriadku k dispozícii, komparácia ukázala, že tieto sa v analyzovaných komorách parlamentov **líšia**, pričom je spravidla uplatňovaný princíp **gradualizmu**, čiže sa postupuje od miernejších po prísnejšie sankcie (sankcionovanie začína upozornením a výzvou na zachovanie poriadku a pokračuje špecifickými sankciami odlišnými od prípadu k prípadu);
- poslanec narušajúci poriadok na schôdzi je spravidla najprv upozornený, následne vyzvaný na zachovanie poriadku a ak upozornenie ani výzvu nerešpektuje, môžu byť uložené sankcie, ako napr. odobratie slova, odňatie práva vystúpiť v rozprave, odňatie práva vystúpiť až do konca schôdze, finančná pokuta, zníženie platových nárokov, vykázanie z rokovacej sály, vylúčenie z rokovania až do konca schôdze (a spravidla s tým spätá strata časti platových nárokov), vylúčenie z rokovania na viacero schôdzí, atď. – podrobnosti sú uvedené v tabuľke č. 1 nižšie a v texte pri jednotlivých analyzovaných prípadoch;
- v prípade, ak je možné poslanca vykázat' z rokovacej sály alebo vylúčiť z rokovania (napr. na určený počet rokovacích dní, až do konca schôdze alebo na viacero schôdzí), analyzované komory parlamentov rôznym spôsobom upravujú, či je dotknutému poslancovi umožnené **zúčastňovať sa počas vykázania alebo vylúčenia na hlasovaní**, a to napríklad:
 - v Európskom parlamente a v českom Senáte je dotknutému poslancovi umožnené zúčastňovať sa na hlasovaní;
 - v oboch komorách belgického parlamentu ak počas doby vylúčenia poslanca prebieha hlasovanie a hlasovanie poslanca môže byť

rozhodujúce, hlasovanie bude musieť prebehnúť opätovne po skončení doby vylúčenia, pokiaľ parlament nerozhodne, že je vhodnejšie prizvať vylúčeného poslanca na hlasovanie počas jeho vylúčenia;

- v gréckom parlamente poslanec, ktorý bol dočasne vylúčený z rokovania, má právo zúčastniť sa na hlasovaní podľa mien a na tajnom hlasovaní;
- porovnanie miery špecifikácie nástrojov (kompetencií predsedu, právomocí predsedajúceho, či kompetencií parlamentu), ktoré sú na účely zachovania poriadku v rokovacej sále k dispozícii v rokovacom poriadku (príp. v ďalších predpisoch), ukázalo, že existujú prípady, kde táto problematika **nie je** vôbec špecifikovaná (napr. nemecká Spolková rada), je upravená v **minimálnom** rozsahu (napr. estónsky, islandský alebo portugalský parlament), je upravená **vo väčšom** rozsahu (napr. fínsky, chorvátsky, írsky, nórsky alebo rakúsky parlament), alebo je **podrobne** špecifikovaná (napr. obe komory belgického parlamentu, obe komory francúzskeho parlamentu, nemecký Spolkový snem, britská Snemovňa ľudu, či Európsky parlament) – podrobnosti sú uvedené v tabuľke č. 1 nižšie a v texte pri jednotlivých analyzovaných prípadoch;
- **k prerušeniu schôdze** môže dôjsť spravidla buď v prípade, ak poslanec, ktorý bol vykázaný z rokovacej sály alebo vylúčený z rokovania, odmieta opustiť rokovaciu sálu (napr. litovský parlament alebo poľský Sejm), alebo v prípade, ak pretrváva všeobecný zmätok alebo je závažne narušený poriadok v rokovacej sále (napr. Európsky parlament, dánsky, írsky, maďarský, slovinský parlament alebo britská Snemovňa ľudu);
- špecifickým príkladom v tejto veci sú obe komory francúzskeho parlamentu, kde rokovací poriadok stanovuje, že predsedajúci môže **kedykoľvek** prerušiť, alebo ukončiť schôdzu;

Tabuľka č. 1
Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Štát	Komora parlamentu	Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále
Európsky parlament		napomenutie, opätovné napomenutie, odobratie slova, vykázanie z rokovacej sály, prerušenie alebo ukončenie schôdze, pokarhanie, strata nároku na denný príspevok, dočasné vylúčenie z rokovania, pozastavenie alebo odobratie jednej alebo viacerých funkcií
Belgicko	Poslanecká snemovňa	výzva na zachovanie poriadku, odobratie slova, odňatie práva vystúpiť až do konca schôdze, pokarhanie, vylúčenie z rokovania až do konca schôdze, prerušenie alebo ukončenie schôdze, vylúčenie z rokovania až na 8 schôdzí, vylúčenie z rokovania až na 15 schôdzí, vylúčenie z rokovania na 10 schôdzí, prerušenie schôdze na jednu hodinu, vyškrtnutie prejavov z doslovného záznamu a zo súhrnnej správy
	Senát	napomenutie, odobratie slova na zvyšok rozpravy, pokarhanie, odstránenie časti prejavu zo záznamov, výzva na zachovanie poriadku, dočasné vylúčenie z rokovania až do konca schôdze, vylúčenie z rokovania až na 10 schôdzí, prerušenie schôdze na jednu hodinu
Česká republika	Senát	napomenutie, vykázanie z rokovacej sály až do konca rokovacieho dňa, prerušenie schôdze (ak sa iné osoby prítomné v na to určených priestoroch správajú nedôstojne), vykázanie iných osôb z na to určených priestorov, povinnosť ospravedlniť sa za nevhodný výrok, pokuta až do výšky jedného mesačného platu
Dánsko	parlament	výzva na zachovanie poriadku, výzva na ukončenie vystúpenia, odňatie práva vystúpiť počas tej istej schôdze, dočasné vylúčenie z rokovania na dobu maximálne 14 rokovacích dní, prerušenie schôdze, ukončenie schôdze
Estónsko	parlament	napomenutie, odobratie slova
Fínsko	parlament	upozornenie, odobratie slova, napomenutie, vylúčenie z rokovania na dobu najviac 2 týždne
Francúzsko	Národné zhromaždenie	výzva na zachovanie poriadku, výzva na zachovanie poriadku uvedená v zápise, pokarhanie, pokarhanie s dočasným vylúčením z rokovania na 15 rokovacích dní, pokarhanie s dočasným vylúčením na 30 rokovacích dní, odňatie určitej časti (1/4 alebo 1/2) parlamentného platu na určený čas (1 mesiac, 2 mesiace, 6 mesiacov), prerušenie schôdze, ukončenie schôdze
	Senát	výzva na zachovanie poriadku, výzva na zachovanie poriadku uvedené v zápise, pokarhanie, pokarhanie s dočasným vylúčením z rokovania na 15 rokovacích dní, pokarhanie s dočasným vylúčením na 30 rokovacích dní, odňatie určitej časti (1/3) parlamentného platu na určený čas (1 mesiac, 2 mesiace), prerušenie schôdze, ukončenie schôdze
Grécko	parlament	upozornenie, výzva na zachovanie poriadku, odňatie práva vystúpiť až do konca rozpravy, odňatie práva vystúpiť až do konca schôdze, pokarhanie (a s tým spätá strata 1/4 mesačných platových nárokov), dočasné vylúčenie z rokovania na najviac 15 dní (a s tým späté odňatie práva vystúpiť a strata 1/2 mesačných platových nárokov)
Chorvátsko	parlament	upozornenie, odňatie práva vystúpiť, vylúčenie z rokovania
Írsko	Dolná komora	pokarhanie, vylúčenie z rokovania, prerušenie schôdze
	Senát	

Štát	Komora parlamentu	Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále
Island	parlament	upozornenie, odňatie práva vystúpiť na predmetnej schôdzi
Litva	parlament	výzva na zachovanie poriadku, upozornenie, vylúčenie z rokovania so súhlasom parlamentu (a s tým späť strata pomernej časti platových nárokov) až do konca rokovacieho dňa, prerušenie schôdze (ak vylúčený poslanec odmietne opustiť rokovaciu sálu), odobratie slova
Maďarsko	Národné zhromaždenie	upozornenie, napomenutie, odňatie práva vystúpiť, bez predošlého upozornenia alebo napomenutia vylúčenie z rokovania až do konca časti rokovacieho dňa (poslanec, ktorý je vylúčený z rokovania, stráca nárok na plat za rokovací deň, počas ktorého bol vylúčený), bez vyzvania alebo upozornenia odobratie slova, zníženie platu dotknutého poslanca, prerušenie schôdze alebo ukončenie schôdze
Nemecko	Spolková rada	nie je upravené
	Spolkový snem	výzva na zachovanie poriadku, odobratie slova, odňatie práva vystúpiť k prerokúvanému bodu programu, finančná pokuta vo výške 1000 EUR, finančná pokuta vo výške 2000 EUR, vylúčenie z rokovania až do konca schôdze (až na 30 rokovacích dňoch)
Nórsko	parlament	upozornenie, odňatie práva vystúpiť, vylúčenie z rokovania do konca rokovacieho dňa, cenzúra vystúpenia
Poľsko	Sejm	upozornenie, výzva na zachovanie poriadku, opakovaná výzva na zachovanie poriadku, vylúčenie z rokovania, zníženie platových nárokov, prerušenie schôdze (ak vylúčený poslanec neopustí rokovaciu sálu)
	Senát	výzva na zachovanie poriadku, vylúčenie z rokovania, prerušenie schôdze, zníženie platových nárokov
Portugalsko	Zhromaždenie	upozornenie, odobratie slova
Rakúsko	Národná rada	výzva na zachovanie poriadku, odobratie slova, odňatie práva vystúpiť, neakceptovanie až do konca schôdze
	Spolková rada	
Rumunsko	Poslanecká snemovňa	upozornenie, výzva na zachovanie poriadku, odňatie práva vystúpiť, vykázanie z rokovacej sály, prerušenie schôdze (ak pretrváva narušenie poriadku na schôdzi), písomné upozornenie
	Senát	výzva na zachovanie poriadku, vykázanie z rokovacej sály, prerušenie schôdze
Slovinsko	Štátne zhromaždenie	upozornenie, odobratie slova, vylúčenie zo schôdze alebo z jej časti, prerušenie schôdze
	Štátna rada	upozornenie, výzva na zachovanie poriadku, odňatie práva vystúpiť až do konca rozpravy, vykázanie z rokovacej sály, prerušenie schôdze
Spojené kráľovstvo	Snemovňa ľudu	odobratie slova, vykázanie z budov parlamentu až do konca rokovacieho dňa, napomenutie, vylúčenie z rokovania na 5 rokovacích dňoch pri prvom priestupku, vylúčenie z rokovania na 20 rokovacích dňoch pri druhom priestupku, vylúčenie z rokovania na určenú dĺžku pri nasledujúcom priestupku (a s tým späť strata platových nárokov), prerušenie schôdze, ukončenie schôdze

Štát	Komora parlamentu	Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále
Švajčiarsko	Národná rada	výzva na zachovanie poriadku, odňatie práva vystúpiť, vylúčenie zo zostavujúcej časti schôdze, pokarhanie, pozastavenie
	Rada kantónov	účasti poslanca na zasadnutiach výborov až po dobu 6 mesiacov
Švédsko	parlament	upozornenie, odňatie práva vystúpiť až do konca rokovania

II. Existencia parlamentnej stráže

- v otázke existencie parlamentnej stráže ako nezávislého orgánu zabezpečujúceho poriadok a bezpečnosť parlamentu vnútorne (tzn. aj medzi poslancami) a navonok, porovnanie odpovedí z 26 komôr národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a z Európskeho parlamentu ukázalo, že **parlamentnú stráž má len menšina z nich** (6 komôr z 27, ktoré poskytli jednoznačnú odpoveď na položenú otázku ohľadom existencie parlamentnej stráže);
- parlamentná stráž pôsobí v oboch komorách **belgického** parlamentu, v oboch komorách **poľského** parlamentu a v **maďarskom** a v **chorvátskom** parlamente;
- nejednoznačná odpoveď v otázke existencie parlamentnej stráže bola poskytnutá z nemeckého Spolkového snemu, z oboch komôr írskeho parlamentu, z britskej Snemovne ľudu a zo švédskeho parlamentu;
- v niektorých parlamentoch (napr. Európsky parlament alebo litovský parlament) napriek neexistencii parlamentnej stráže však príslušní pracovníci bezpečnostnej služby majú v kompetencii **vyviesť** poslanca z rokovacej sály v prípade, ak bol vykázaný alebo vylúčený z rokovania a odmieta opustiť rokovaciu sálu;

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

- v otázke zakázaných a dovoľených typov správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu porovnanie odpovedí z 18 komôr národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a z Európskeho parlamentu ukázalo, že vo

všetkých **19** prípadoch je **zakázané urážať** iných poslancov, členov vlády alebo iné osoby – podrobnosti sú uvedené v tabuľke č. 2 nižšie a v texte pri jednotlivých analyzovaných prípadoch;

- **16** komôr zo 16, ktoré poskytli jednoznačnú odpoveď na položenú otázku (tzn. vyplnili príslušný riadok v našej tabuľke), rovnako **zakazuje** poslancom v rokovacej sále počas schôdze aj **fyzické útoky**, a to buď explicitne v rokovacom poriadku, alebo implicitne výkladom niektorých ustanovení rokovacieho poriadku;
- **11** komôr z 15, ktoré poskytli jednoznačnú odpoveď na položenú otázku (tzn. vyplnili príslušný riadok v našej tabuľke), **umožňuje** poslancom počas schôdze v rokovacej sále **nahrávať** rokovanie (napr. mobilným telefónom) a publikovať nahrávku na sociálnych sieťach alebo v médiách;
- **13** komôr zo 17, ktoré poskytli jednoznačnú odpoveď na položenú otázku (tzn. vyplnili príslušný riadok v našej tabuľke), **umožňuje** poslancom počas vystúpenia na schôdzi v rokovacej sále **používať vizuálne pomôcky** (videá, power point prezentácie a pod.);
- **16** komôr z 18, ktoré poskytli jednoznačnú odpoveď na položenú otázku (tzn. vyplnili príslušný riadok v našej tabuľke), **zakazuje** poslancom počas vystúpenia na schôdzi v rokovacej sále používať **vulgarizmy a nevhodné výrazy** – v ostatných dvoch prípadoch (Európsky parlament, nemecký Spolkový snem) je rovnako používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov zakázané, ak sú buď útočné, urážajúce alebo dehonestujúce, alebo ak narušajú poriadok na schôdzi;
- špecifickým príkladom je napr. nórsky parlament a obe komory rakúskeho parlamentu, kde existuje **zoznam slov**, ktoré je počas vystúpenia na schôdzi **zakázané** použiť resp. ktoré nie sú akceptovateľné;
- vo fínskom parlamente podľa zvyklostí poslanec **nesmie nazývať** iného poslanca **klamárom**, alebo tvrdiť, že klame;
- **18** komôr z 19, ktoré poskytli jednoznačnú odpoveď na položenú otázku (tzn. vyplnili príslušný riadok v našej tabuľke), **zakazuje** poslancom v rokovacej sále počas schôdze **vyrušovať** alebo prerušovať iných rečníkov v rozprave – výnimkou je nemecký Spolkový snem, kde sú dovolené krátke otázky a reakcie na rečníka počas vystúpenia rečníka so súhlasom rečníka, a teda nejde o typické prerušovanie, či vyrušovanie;

Tabuľka č. 2

Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)	Belgicko (Poslanecká snemovňa), Dánsko, Fínsko, Francúzsko (Národné zhromaždenie), Francúzsko (Senát), Nórsko, Slovinsko (Štátne zhromaždenie), Spojené kráľovstvo (Snemovňa ľudu), Švédsko	Európsky parlament, Estónsko, Maďarsko, Nemecko (Spolkový snem), Portugalsko, Rakúsko (obe komory)
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	Belgicko (Poslanecká snemovňa), Dánsko, Fínsko, Francúzsko (Národné zhromaždenie), Francúzsko (Senát), Maďarsko, Nemecko (Spolkový snem), Nórsko, Spojené kráľovstvo (Snemovňa ľudu), Švédsko	Európsky parlament, Estónsko, Rakúsko (obe komory), Slovinsko (Štátne zhromaždenie)
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách	Estónsko, Maďarsko, Nemecko (Spolkový snem), Spojené kráľovstvo (Snemovňa ľudu)	Európsky parlament, Belgicko (Poslanecká snemovňa), Česká republika (Senát), Dánsko, Fínsko, Francúzsko (Národné zhromaždenie), Francúzsko (Senát), Nórsko, Rakúsko (obe komory), Švédsko
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	Európsky parlament, Belgicko (Poslanecká snemovňa), Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko (Národné zhromaždenie), Nemecko (Spolkový snem), Nórsko, Rakúsko (obe komory), Slovinsko (Štátne zhromaždenie), Spojené kráľovstvo (Snemovňa ľudu), Švédsko	Česká republika (Senát), Francúzsko (Senát), Maďarsko, Portugalsko
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	Európsky parlament, Belgicko (Poslanecká snemovňa), Dánsko, Fínsko, Francúzsko (Národné zhromaždenie), Nórsko, Portugalsko, Rakúsko (obe komory), Slovinsko (Štátne zhromaždenie), Spojené kráľovstvo (Snemovňa ľudu), Švédsko	Estónsko, Francúzsko (Senát), Maďarsko, Nemecko (Spolkový snem)
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	Belgicko (Poslanecká snemovňa), Česká republika (Senát), Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko (Národné zhromaždenie), Francúzsko (Senát), Litva, Maďarsko, Nórsko, Rakúsko (obe komory), Slovinsko (Štátne zhromaždenie), Slovinsko (Štátna rada), Spojené kráľovstvo (Snemovňa ľudu), Švédsko	Európsky parlament, Nemecko (Spolkový snem)

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	Európsky parlament, Belgicko (Poslanecká snemovňa), Česká republika (Senát), Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko (Národné zhromaždenie), Francúzsko (Senát), Litva, Maďarsko, Nemecko (Spolkový snem), Nórsko, Portugalsko, Rakúsko (obe komory), Slovinsko (Štátne zhromaždenie), Slovinsko (Štátna rada), Spojené kráľovstvo (Snemovňa ľudu), Švédsko	
Fyzické útoky	Európsky parlament, Belgicko (Poslanecká snemovňa), Česká republika (Senát), Dánsko, Fínsko, Francúzsko (Národné zhromaždenie), Francúzsko (Senát), Litva, Maďarsko, Nemecko (Spolkový snem), Nórsko, Rakúsko (obe komory), Slovinsko (Štátne zhromaždenie), Slovinsko (Štátna rada), Spojené kráľovstvo (Snemovňa ľudu), Švédsko	
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	Európsky parlament, Belgicko (Poslanecká snemovňa), Česká republika (Senát), Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko (Národné zhromaždenie), Francúzsko (Senát), Litva, Maďarsko, Nórsko, Portugalsko, Rakúsko (obe komory), Slovinsko (Štátne zhromaždenie), Slovinsko (Štátna rada), Spojené kráľovstvo (Snemovňa ľudu), Švédsko	Nemecko (Spolkový snem)

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

- v otázke regulácie pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu, analýza odpovedí z 30 komôr národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a z Európskeho parlamentu ukázala, že **len menšina z nich (6 komôr z 31)** má pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu regulované – podrobnosti sú uvedené v tabuľke č. 3 nižšie a v texte pri jednotlivých analyzovaných prípadoch;
- tzv. *dress code* majú upravený v **nórskom** parlamente prostredníctvom protokolárneho usmernenia vytvoreného parlamentnou administratívou, v **slovinskom** Štátnom zhromaždení v rámci interných pravidiel, v **britskej** Snemovni ľudu v tzv. pravidlách parlamentnej praxe Erskine May, v oboch komorách **švajčiarskeho** parlamentu prostredníctvom všeobecného ustanovenia v rokovacom poriadku a vo **švédskom** parlamente v rámci Etického kódexu;

- špecifickým príkladom sú obe komory francúzskeho parlamentu, kde síce nemajú písané pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu, ale podľa zvyklostí sa **vyžaduje** formálne oblečenie;
- napriek tomu, že pravidlá obliekania sa nie sú regulované, v Európskom parlamente a vo švédskom parlamente **nie je možné** do rokovacej sály nosiť kabáty a vrchné kusy oblečenia určené na nosenie vonku;
- napriek tomu, že pravidlá obliekania sa nie sú upravené, v nemeckom Spolkovom sneme majú poslanci zakázané nosiť tričká s názvami alebo **logami** súkromných spoločností z dôvodu zákazu propagácie tovarov a oblečenie majúce na sebe **slogany**, a to z dôvodu zákazu rozprestierania transparentov a plagátov;

Tabuľka č. 3

Pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály

Štát	Komora parlamentu	Pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály <u>SÚ</u> <u>REGULOVANÉ</u>	Pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály <u>NIE SÚ</u> <u>REGULOVANÉ</u>	Poznámka
Európsky parlament			X	Do rokovacej sály však nie je možné nosiť kabáty. Etický kódex obsahuje všeobecné princípy stanovujúce, že poslanci Európskeho parlamentu musia rešpektovať reputáciu parlamentu.
Belgicko	Poslanecká snemovňa		X	
	Senát		X	
Česká republika	Senát		X	Rokovací poriadok ani iné normy nestanovujú pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály. Avšak podľa zvyklostí sa považuje za vhodné formálne oblečenie.

Štát	Komora parlamentu	Pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály <u>SÚ REGULOVANÉ</u>	Pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály <u>NIE SÚ REGULOVANÉ</u>	Poznámka
Dánsko	parlament		X	Neexistujú písomné pravidlá obliekania sa poslancov, avšak predsedajúci môže zasiahnuť v prípade, ak posúdi oblečenie niektorého poslanca ako neprimerané.
Estónsko	parlament		X	Existuje však nepísané pravidlo, že poslanec alebo zamestnanec parlamentu by mal pri výbere svojho oblečenia mať na pamäti tieto kľúčové slová: formálne, mierne konzervatívne a reprezentatívne.
Fínsko	parlament		X	Predpokladá sa však, že poslanec sa bude obliekať decentne a bude upravený.
Francúzsko	Národné zhromaždenie		X	Podľa zvyklostí sa vyžaduje vhodné oblečenie, poslanci musia mať oblek a kravatu. Poslankyne v minulosti nesmeli nosiť nohavice, avšak toho času toto pravidlo už neplatí.
	Senát		X	Podľa zvyklostí sa požaduje formálne oblečenie. Džínsy sa stali zakázanými, pričom stačí poznámka o nevhodnom oblečení senátora na to, aby opustil rokovaciu miestnosť a šiel sa prezliecť. Vo vzťahu k ženám, senátorkám, do júla 2015 platilo, že by nemali mať odhalené ramená. Avšak počas schôdze 15.7.2015, z dôvodu horúčav, predsedajúci umožnil senátorkám mať odhalené ramená.
Grécko	parlament		X	Podľa zvyklostí sa považuje za vhodné formálne oblečenie. Dlhodobu sa ale akceptuje, že poslanci majú oblečené džínsy, trička alebo polokošeľe a saká.
Chorvátsko	parlament		X	Rokovací poriadok nestanovuje pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály.
Írsko	Dolná komora		X	Požaduje sa obliekať sa spôsobom, ktorý rešpektuje dôstojnosť parlamentu.
	Senát			
Island	parlament		X	Spravidla sa však poslanci a poslankyne obliekajú formálne.
Litva	parlament		X	Spravidla sa však poslanci a poslankyne obliekajú formálne.

Štát	Komora parlamentu	Pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály <u>SÚ REGULOVANÉ</u>	Pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály <u>NIE SÚ REGULOVANÉ</u>	Poznámka
Maďarsko	Národné zhromaždenie		X	Vyžaduje sa však oblečenie rešpektujúce dôstojnosť parlamentu.
Nemecko	Spolková rada		X	
	Spolkový snem		X	Poslanci majú zakázané nosiť tričká s názvami alebo logami súkromných spoločností z dôvodu zákazu propagácie tovarov. Rovnako je zakázané nosiť oblečenie majúce na sebe slogany, a to z dôvodu zákazu rozprestierania transparentov a plagátov.
Nórsko	parlament	X		Existuje protokolárne usmernenie vytvorené administratívou parlamentu, ktoré odporúča formálne oblečenie.
Poľsko	Sejm		X	Nepísané pravidlo, že osoby prítomné v rokovacej sále by mali byť oblečené tak, aby ich oblečenie reflektovalo dôstojnosť parlamentu.
	Senát		X	
Portugalsko	Zhromaždenie		X	
Rakúsko	Národná rada		X	Podľa zvyklostí sa považuje za vhodné formálne oblečenie. Dlhodobo sa ale akceptuje, že poslanci majú oblečené džínsy, tričká a saká. Nedávno sa stalo akceptovaným, že mladí poslanci nosia tričká a mikiny.
	Spolková rada			
Rumunsko	Poslanecká snemovňa		X	Všeobecné princípy stanovené v Etickom kódexe, ktorý je v legislatívnom procese a zatiaľ nebol schválený.
	Senát			Nebola poskytnutá odpoveď.
Slovinsko	Štátne zhromaždenie	X		Čl. 5 interných pravidiel.
	Štátna rada		X	
Spojené kráľovstvo	Snemovňa ľudu	X		Stanovené v Erskine May (pozn. aut. – pravidlá parlamentnej praxe zostavené ústavným právnikom Thomasom Erskinom Mayom pôvodne ešte v roku 1844).

Štát	Komora parlamentu	Pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály <u>SÚ REGULOVANÉ</u>	Pravidlá obliekania sa poslancov počas schôdze parlamentu v priestoroch rokovacej sály <u>NIE SÚ REGULOVANÉ</u>	Poznámka
Švajčiarsko	Národná rada	X		Všeobecné ustanovenie v rokovacom poriadku.
	Rada kantónov			
Švédsko	parlament	X		Upravené v rámci Etického kódexu.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

- v otázke používania transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu analýza odpovedí z 26 komôr národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a z Európskeho parlamentu ukázala, že **13 z 27 komôr parlamentov zakazuje** alebo neakceptuje ich používanie – podrobnosti sú uvedené v tabuľke č. 4 nižšie a v texte pri jednotlivých analyzovaných prípadoch;
- používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu je **zakázané** alebo nie je akceptované v **belgickej** Poslaneckej snemovni, v **dánskom** parlamente, vo **fínskom** parlamente, v oboch komorách **francúzskeho** parlamentu, v **maďarskom** parlamente, v oboch komorách **nemeckého** parlamentu, v **nórskom** parlamente, v oboch komorách **švajčiarskeho** parlamentu, v **britskej** Snemovni ľudu a vo **švédskom** parlamente;
- používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu je **dovolené** v **Európskom parlamente** (pokiaľ nie sú urážajúce alebo hanlivé a ich obsah nevedie ku konfliktu, či k narušeniu priebehu schôdze), v **estónskom** parlamente, v oboch komorách **poľského** parlamentu (za predpokladu, že nenarúšajú priebeh schôdze), v oboch komorách **rakúskeho** parlamentu a v **slovinskom** Štátnom zhromaždení;
- v 7 komorách parlamentov táto problematika **nie je upravená**;
- 5 komôr parlamentov na túto otázku **neodpovedalo**.

Tabuľka č. 4
Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Štát	Komora parlamentu	Používanie bannerov a plagátov v rokovacej sále je <u>DOVOLENÉ</u>	Používanie bannerov a plagátov v rokovacej sále je <u>ZAKÁZANÉ</u>	Poznámka
Európsky parlament		X		Za predpokladu, že nie sú urážajúce alebo hanlivé a ich obsah nevedie ku konfliktu, či k narušeniu priebehu schôdze. Toto pravidlo je uvedené v prílohe k rokovaciemu poriadku.
Belgicko	Poslanecká snemovňa		X	Pravidlo 62 rokovacieho poriadku.
	Senát			Používanie bannerov a plagátov nie je upravené.
Česká republika	Senát			Používanie bannerov a plagátov nie je upravené.
Dánsko	parlament		X	
Estónsko	parlament	X		
Fínsko	parlament		X	
Francúzsko	Národné zhromaždenie		X	Zákaz stanovuje všeobecná smernica vydaná Grémiom Národného zhromaždenia.
	Senát		X	Neexistuje písané pravidlo. V praxi sa ich používanie spravidla nepovoľuje. Na požiadanie predsedajúceho boli transparenty odstránené.
Chorvátsko	parlament			Rokovací poriadok neupravuje používanie bannerov a plagátov.
Litva	parlament			Používanie bannerov a plagátov nie je upravené.
Maďarsko	Národné zhromaždenie		X	
Nemecko	Spolková rada		X	§ 4 prílohy č. 1 k rokovaciemu poriadku
	Spolkový snem		X	§ 4 prílohy č. 1 k rokovaciemu poriadku
Nórsko	parlament		X	§ 55 rokovacieho poriadku

Štát	Komora parlamentu	Používanie bannerov a plagátov v rokovacej sále je <u>DOVOLENÉ</u>	Používanie bannerov a plagátov v rokovacej sále je <u>ZAKÁZANÉ</u>	Poznámka
Poľsko	Sejm	X		Používanie bannerov a plagátov nie je upravené. Môžu byť použité za predpokladu, že nenarúšajú priebeh schôdze.
	Senát	X		Používanie bannerov a plagátov nie je upravené. Môžu byť použité za predpokladu, že nenarúšajú priebeh schôdze.
Portugalsko	Zhromaždenie			Používanie bannerov a plagátov nie je upravené.
Rakúsko	Národná rada	X		Používanie bannerov a plagátov je častou praxou. Predsedajúci v praxi však zvyčajne po krátkom čase vyzve poslanca, ktorý banner alebo plagát vystavil, aby ho zložil.
	Spolková rada			
Rumunsko	Poslanecká snemovňa			Používanie bannerov a plagátov nie je upravené.
Slovinsko	Štátne zhromaždenie	X		Pravidlá ich používania však nie sú explicitne stanovené.
	Štátna rada			Používanie bannerov a plagátov nie je upravené.
Spojené kráľovstvo	Snemovňa ľudu		X	Stanovené v Erskine May (pozn. aut. – pravidlá parlamentnej praxe zostavené ústavným právnikom Thomasom Erskinom Mayom pôvodne ešte v roku 1844).
Švajčiarsko	Národná rada		X	
	Rada kantónov			
Švédsko	parlament		X	

DETAILNÉ VÝSLEDKY POROVNANIA

EURÓPSKY PARLAMENT

- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** napomenutie, opätovné napomenutie, odobratie slova, vykázanie z rokovacej sály, prerušenie alebo ukončenie schôdze, pokarhanie, strata nároku na denný príspevok, dočasné vylúčenie z rokovania, pozastavenie alebo odobratie jednej alebo viacerých funkcií
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je dovoľené, za predpokladu, že nie sú urážajúce alebo hanlivé a ich obsah nevedie ku konfliktu, či k narušeniu priebehu schôdze

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Nástroje na udržiavanie poriadku v rokovacej sále sú upravené v rokovacom poriadku Európskeho parlamentu. Nástroje sa rozdeľujú na okamžité opatrenia, ktoré môže uložiť predseda parlamentu alebo predsedajúci jednotlivých orgánov, výborov a delegácií, a sankcie, ktoré môžu byť uložené len predsedom parlamentu.

Článok 165 Okamžité opatrenia

- (1) Predseda napomenie každého poslanca, ktorý narúša riadny priebeh rokovania, alebo správanie ktorého sa nezlučuje s príslušnými ustanoveniami článku 11.
- (2) V prípade opakovaného narušenia predseda poslanca opätovne napomenie a táto skutočnosť sa zaznamená v zápisnici.
- (3) Ak poslanec pokračuje v rušení poriadku, alebo pri ďalšom narušení mu môže predseda odobrať slovo a vykázať ho z rokovacej sály až do konca rokovania. Toto druhé opatrenie môže predseda použiť s okamžitou platnosťou a bez druhého napomenutia

v prípadoch mimoriadne závažného porušenia. Generálny tajomník okamžite zabezpečí, aby sa také disciplinárne opatrenie vykonalo za pomoci uvádzačov, a v prípade potreby za pomoci bezpečnostnej služby parlamentu.

(4) Ak rušenie poriadku ohrozuje chod Parlamentu, predseda rokovanie ukončí alebo ho na určitý čas preruší, aby mohol byť poriadok znovu obnovený. Ak sa predsedovi nepodari získať pozornosť, opustí predsednícke kreslo, čo má za následok prerušenie rokovania. Rokovanie pokračuje potom, čo ho predseda znovu zvolá.

(5) Právomoci vymedzené v odsekoch 1 až 4 patria obdobne predsedajúcim na rokovaniach orgánov, výborov a delegácií, tak ako sú vymedzené v rokovacom poriadku.

(6) V prípade potreby a vzhľadom na závažnosť porušenia pravidiel správania môže predsedajúci podať predsedovi parlamentu žiadosť o použitie článku 166, a to najneskôr do nasledujúcej schôdze alebo do nasledujúceho rokovania príslušného orgánu, výboru alebo delegácie.

Článok 166

Sankcie

(1) V prípade mimoriadne závažného narušenia poriadku alebo chodu parlamentu porušením princípov vymedzených v článku 11 predseda po vypočutí príslušného poslanca vydá odôvodnené rozhodnutie o uložení primeranej sankcie, ktoré oznámi dotknutému poslancovi a predsedom orgánov, výborov a delegácií, ktorých je poslanec členom predtým, ako o ňom informuje na schôdzi.

(2) Pri posudzovaní správania sa zohľadní, či je správanie výnimočné, opakované alebo trvalé, ako aj stupeň jeho závažnosti na základe usmernení pripojených k tomuto rokovaciemu poriadku.

(3) Uložená sankcia môže zahŕňať jedno alebo niekoľko nasledujúcich opatrení:

- a) pokarhanie;
- b) stratu nároku na denný príspevok na obdobie od dvoch do desiatich dní;
- c) bez toho, aby bol dotknutý výkon hlasovacieho práva na schôdzi a s výhradou prísneho dodržiavania pravidiel správania v takomto prípade, dočasné prerušenie účasti na všetkých alebo niektorých činnostiach parlamentu s platnosťou od dvoch do desiatich po sebe nasledujúcich dní, počas ktorých zasadá parlament alebo jeden z jeho orgánov, výborov alebo delegácií;
- d) v súlade s článkom 21 predloženie návrhu Konferencii predsedov na pozastavenie alebo odobratie jednej alebo viacerých funkcií, ktoré dotknutý poslanec v parlamente zastáva.

Článok 167

Vnútorne odvolacie postupy

Dotknutý poslanec môže Predsedníctvu podať vnútorné odvolanie do dvoch týždňov od oznámenia o uložení sankcie predsedom. Podanie odvolania má za následok prerušenie uplatňovania sankcie. Predsedníctvo môže najneskôr štyri týždne od podania odvolania zrušiť, potvrdiť alebo zmenšiť rozsah uloženej sankcie bez toho, aby boli dotknuté vonkajšie spôsoby odvolania, ktoré môže poslanec použiť. Ak Predsedníctvo v uvedenej lehote nerozhodne, sankcia sa stáva neplatnou.

II. Existencia parlamentnej stráže

Európsky parlament **nemá** parlamentnú stráž. Podľa čl. 165 ods. 3 rokovacieho ak poslanec pokračuje v rušení poriadku, alebo pri ďalšom narušení mu môže predseda odobrať slovo a vykázat ho z rokovacej sály až do konca rokovania. Generálny tajomník okamžite zabezpečí, aby sa také disciplinárne opatrenie vykonalo za pomoci uvádzačov, a v prípade potreby za pomoci bezpečnostnej služby parlamentu.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Čl. 11 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovuje, že správanie poslancov je založené na vzájomnej úcte, hodnotách a princípoch stanovených v základných zmluvách Európskej únie, rešpektuje dôstojnosť parlamentu a nenarúša riadny priebeh parlamentnej činnosti ani pokojnú atmosféru vo všetkých priestoroch parlamentu. Poslanci dodržiavajú pravidlá parlamentu o zaobchádzaní s dôvernými informáciami. Nedodržiavanie týchto noriem a pravidiel môže viesť k použitiu opatrení v súlade s čl. 165, 166 a 167. Použitie tohto článku v žiadnom prípade nebráni živým parlamentným diskusiám ani slobode prejavu poslancov (čl. 11 ods. 3 rokovacieho poriadku).

Príloha XV k rokovaciemu poriadku (ods. 1) stanovuje, že je potrebné odlišovať správanie vizuálnej povahy, ktoré je možné tolerovať, ak nie je urážajúce a/alebo hanlivé, ak neprekračuje rozumnú mieru a nevyvoláva konflikt od správania, ktoré aktívnym spôsobom narúša akúkoľvek parlamentnú činnosť.

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)		X			avšak nosenie kabátov, jedla a nápojov je zakázané do rokovacej miestnosti
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále		X	ods. 1 prílohy XV k rokovaciemu poriadku citovaný vyššie.		za predpokladu, že nie sú urážajúce alebo hanlivé a ich obsah nevedie ku konfliktu, či k narušeniu priebehu schôdze.
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách		X			
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X		parlamentná prax		
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X		parlamentná prax		
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov		X			pokiaľ nie sú útočné, urážajúce alebo dehonestujúce

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		čl. 11 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	pokarhanie, strata nároku na denný príspevok, dočasné vylúčenie z rokovania, pozastavenie alebo odobratie jednej alebo viacerých funkcií; bližšie čl. 166 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	sloboda prejavu nemôže byť rozšírená na prejavy, ktoré sú útočné, urážajúce alebo dehonestujúce; sankcie, najmä strata nároku na denný príspevok alebo dočasné vylúčenie z rokovania, boli v praxi uložené niekoľkokrát
Fyzické útoky	X		čl. 11 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	pokarhanie, strata nároku na denný príspevok, dočasné vylúčenie z rokovania, pozastavenie alebo odobratie jednej alebo viacerých funkcií; bližšie čl. 166 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		čl. 11 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	pokarhanie, strata nároku na denný príspevok, dočasné vylúčenie z rokovania, pozastavenie alebo odobratie jednej alebo viacerých funkcií; bližšie čl. 166 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	v praxi sa sankcie používajú len zriedka

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. V tejto veci sa uplatňujú všeobecné princípy Etického kódexu stanovujúce, že poslanec má preukazovať rešpekt voči reputácii parlamentu.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Príloha XV k rokovaciemu poriadku (ods. 1) stanovuje, že je potrebné odlišovať správanie vizuálnej povahy, ktoré je možné tolerovať, ak nie je urážajúce a/alebo hanlivé, ak neprekračuje rozumnú mieru a nevyvoláva konflikt od správania, ktoré aktívnym spôsobom naruša akúkoľvek parlamentnú činnosť.¹⁴

Druh požiadavky na transparent alebo plagát	ÁNO, táto požiadavka <u>sa uplatňuje</u>	NIE, táto požiadavka <u>sa neuplatňuje</u>	Špecifikácia	Právny rámec
Veľkosť a formát (napr. maximálna veľkosť)		X		
Formát (napr. veľkosť písma alebo pravidlá používania obrázkov)		X		
Obsah (napr. pravidlá používania nevhodných výrazov)	X		ich obsah nesmie byť urážajúci alebo hanlivý a nesmie viesť ku konfliktu alebo k narušeniu priebehu schôdze	príloha XV k rokovaciemu poriadku
Umiestnenie (napr. pravidlá určujúce miesta, kde môžu byť umiestnené)		X		
Časový limit pre prezentáciu plagátu (limitované alebo nie)	X		“v rozumných časových medziach”	príloha XV k rokovaciemu poriadku

¹⁴ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

Druh požiadavky na transparent alebo plagát	ÁNO, táto požiadavka sa uplatňuje	NIE, táto požiadavka sa neuplatňuje	Špecifikácia	Právny rámec
Časový interval umiestnenia (napr. len počas vystúpenia rečníka, ktorému patrí)		X		

BELGICKO – POSLANECKÁ SNEMOVŇA

- Dvojkomorový parlament – dolná komora
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, odobratie slova, odňatie práva vystúpiť až do konca schôdze, pokarhanie, vylúčenie z rokovania až do konca schôdze, prerušenie alebo ukončenie schôdze (ak vylúčený poslanec neposlúchne výzvu opustiť rokovaciu sálu), vylúčenie z rokovania až na 8 schôdzí, vylúčenie z rokovania až na 15 schôdzí, vylúčenie z rokovania na 10 schôdzí, prerušenie schôdze na jednu hodinu, vyškrtnutie prejavov z doslovného záznamu a zo súhrnnej správy
- **Existencia parlamentnej stráže:** áno
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je zakázané

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Pravidlo 62

(1) Každá osoba, ktorá vyrušuje, bude predsedom vyzvaná k dodržiavaniu poriadku.

- (2) Ak je počas rokovania v rámci tej istej schôdze poslanec opätovne vyzvaný k dodržiavaniu poriadku, jeho právo slova mu bude automaticky odobraté a nebude môcť opätovne vystúpiť do konca rokovania danej schôdze.
- (3) Každý poslanec, ktorý je vyzvaný k dodržiavaniu poriadku nebude pripustený vysvetliť svoje konanie až do konca rokovania, ak predseda nerozhodne inak. Predseda rozhodne, či výzva k dodržiavaniu poriadku bude pretrvávať alebo nie.
- (4) Vysvetlenie námietky poslanca voči výzve k dodržiavaniu poriadku nesmie presiahnuť desať minút. Vysvetlenie môže byť podané samotným poslancom, alebo iným poslancom, ktorého poveril. Žiadny iný úkon nebude akceptovaný.
- (5) Každý poslanec, ktorý bol zbavený slova pri uplatňovaní odseku 2, môže odvrátiť účinky toho opatrenia okamžite tým, že vyhlási písomne, ako ľutuje, že ignoroval autoritu predsedu a vyrušoval počas schôdze.

Pravidlo 63

- (1) Pokarhanie uvedené v zápise alebo dočasné vylúčenie z budovy parlamentu môže byť na návrh predsedu Snemovne uložené Snemovňou voči každému poslancovi, ktorý porušuje poriadok.
- (2) Vylúčenie poslanca bude znamenať, že poslanec má zakázané podieľať sa na práci Snemovne a znovu sa objaviť v budovách parlamentu. To platí pre zvyšok rokovania v rámci schôdze, počas ktorej bolo udelené.
- (3) Iba poslanec, voči ktorému bolo niektoré z uvedených opatrení navrhnuté, môže podať vysvetlenie, nie dlhšie ako desať minút. Snemovňa rozhodne hlasovaním buď postavením sa alebo sedením.
- (4) Ak vylúčený poslanec neuposlúchne príkaz predsedu opustiť Snemovňu, rokovanie musí byť prerušené alebo ukončené. V tomto prípade je poslanec automaticky vylúčený z nasledujúcich ôsmich schôdzí.
- (5) Každý poslanec, ktorý bol dočasne vylúčený, môže toto vylúčenie ukončiť odo dňa nasledujúceho po dni, keď bolo toto opatrenie uložené tým, že písomne vyhlási, ako ľutuje, že ignoroval rozhodnutie Snemovne. Predseda prečíta toto vyhlásenie pred Snemovňou.
- (6) Ustanovenie v predchádzajúcom odseku sa nevzťahuje na poslanca, ktorý bol v priebehu tej istej schôdze dočasne vylúčený tretíkrát; v tomto prípade doba vylúčenia musí byť predĺžená na pätnásť schôdzí.
- (7) Ak počas doby vylúčenia poslanca prebieha hlasovanie a hlasovanie poslanca môže byť rozhodujúce, hlasovanie bude musieť prebehnúť opätovne, po skončení doby vylúčenia, pokiaľ Snemovňa nerozhodne, že je vhodnejšie prizvať vylúčeného poslanca na hlasovanie počas jeho vylúčenia.

Pravidlo 64

V prípade, ak je v Snemovni hluk, predseda oznámi, že sa chystá prerušiť rokovanie. V prípade, že hluk pokračuje, preruší rokovanie po dobu jednej hodiny. Akonáhle hodina uplynie, rokovanie sa automaticky obnoví.

Pravidlo 65

Každý poslanec, ktorý sa dopustil násilia na jednom zo svojich kolegov v priestoroch Snemovne, musí byť vylúčený po dobu desiatich schôdzí. Vylúčenie musí byť oficiálne vyhlásené predsedom počas rokovania danej schôdze.

Pravidlo 66

Predseda môže nechať vyškŕnúť prejavy zachytené v doslovnom zázname a súhrnnej správe, ktoré môžu byť v rozpore s poriadkom alebo tie, ktoré by mohli byť vyslovené osobou, ktorej nebolo udelé slovo. Môže tiež vyškŕnúť prejavy zo správ, návrhov a ďalších textov, ktoré sú tlačené ako parlamentné dokumenty.

II. Existencia parlamentnej stráže

Áno, existuje. Parlamentná stráž je pod velením vojenského veliteľa, ktorý prijíma pokyny od predsedu Poslaneckej snemovne. Všeobecné rozhodnutia sa prijímajú grémiom snemovne.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlo 45 rokovacieho poriadku

Obvinenia so zámerom poškodiť, osobné útoky, hádky medzi poslancami a ďalšie výtržníctva sú zakázané.

Niektoré typy správania sa nie sú výslovne zakázané v rokovacom poriadku, ale existuje široký priestor na voľnú úvahu.

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)	X		pravidlo 62 rokovacieho poriadku citované vyššie	dvakrát = strata slova po zvyšok schôdze	
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X		pravidlo 62 rokovacieho poriadku citované vyššie	dvakrát = strata slova po zvyšok schôdze	
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách		X			
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X				v praxi nie je možné
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X				v praxi nie je možné
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		pravidlá 62 a 66 rokovacieho poriadku citované vyššie	dvakrát = strata slova po zvyšok schôdze; prejav vyškrtnutý z doslovného záznamu a zo súhrnnej správy	
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		pravidlá 62 a 66 rokovacieho poriadku citované vyššie	dvakrát = strata slova po zvyšok schôdze; prejav vyškrtnutý z doslovného záznamu a zo súhrnnej správy	
Fyzické útoky	X		pravidlo 65 rokovacieho poriadku citované vyššie	vylúčenie na 10 schôdzí	

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		pravidlo 62 rokovacieho poriadku citované vyššie	dvakrát = strata slova po zvyšok schôdze	

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

V praxi **nie sú** poslanci **oprávnení** používať bannery a plagáty v rokovacej sále.¹⁵

¹⁵ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Dvojkomorový parlament – horná komora
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** napomenutie, odobratie slova na zvyšok rozpravy, pokarhanie, odstránenie časti prejavu zo záznamov, výzva na zachovanie poriadku, dočasné vylúčenie z rokovania až do konca schôdze, vylúčenie z rokovania až na 10 schôdzí, prerušenie schôdze na jednu hodinu
- **Existencia parlamentnej stráže:** áno
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** rokovací poriadok obsahuje len všeobecné ustanovenie týkajúce sa zabezpečenia poriadku v rokovacej sále
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** rokovací poriadok obsahuje len všeobecné ustanovenie týkajúce sa zabezpečenia poriadku v rokovacej sále
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Rokovací poriadok Senátu obsahuje všeobecné ustanovenia o zachovávaní disciplíny počas rokovania na schôdzi, čo je suverénnou právomocou predsedu:

Článok 12

Predseda udržiava poriadok v rokovacej miestnosti, zabezpečuje dodržiavanie predpisov, kladie otázky a dáva o nich hlasovať, oznamuje výsledky hlasovania a volieb, vyhlasuje rozhodnutia Senátu, má právo slova vyplývajúce z jeho postu podľa zloženého sľubu, a zaisťuje vnútornú a vonkajšiu bezpečnosť Senátu.

Na druhej strane, rokovací poriadok obsahuje rad ustanovení upravujúcich konkrétne (špecifické) situácie a správanie:

Článok 48

(1) Nikoho nemožno prerušiť počas toho, ako má udelené slovo, pokiaľ nie je upozornený v zmysle rokovacieho poriadku. Ak sa rečník odkloní od témy, jedine predsedajúci ho môže napomenúť.

(2) Ak sa rečník potom, čo bol dvakrát v rovnakom prejave napomenutý, aby sa držal témy, aj naďalej odchyľuje od témy, predseda mu odoberie slovo na zvyšok rozpravy.

(3) Rovnako sa postupuje aj v prípade, ak rečník, po dvoch varovaniach, neprestáva opakovat' svoje vlastné argumenty alebo argumenty namierené voči inému členovi v rozprave.

Článok 49

Každý náznak obviňovania so zlým úmyslom, akékoľvek útočné osobné narážky sú zakázané pod trestom pokarhania v súlade s článkom 51.

Článok 50

Predseda môže odstrániť zo záznamov tie časti prejavu, ktoré boli vyslovené v rozpore s poriadkom alebo tie, ktoré by boli vyslovené zo strany člena, ktorému nebolo udelené slovo alebo časť prejavu toho, kto pokračoval v prejave po tom, ako mu predseda odňal slovo. Táto možnosť sa vzťahuje na záznamy zahrnuté v správach, návrhoch a iných dokumentoch, ktoré majú byť vytlačené v parlamentných dokumentoch.

Článok 51

(1) Predseda menovite vyzýva na dodržiavanie poriadku člena, ktorý ho ruší. V prípade opakovaného porušenia poriadku, predseda opäť vyzve dotyčného člena na dodržiavanie poriadku, pričom výzva je zaznamenaná v zápisnici. V prípade ďalšieho opakovania (porušenia poriadku), alebo v závažných prípadoch, predseda dočasne vylúči člena. Pokarhaný alebo vylúčený člen sa môže odvolať predsedníctvu Senátu na konci schôdze. Predseda informuje Senát na nasledujúcej schôdzi o výsledku tohto opravného prostriedku.

(2) Vylúčenie zahŕňa zákaz zúčastňovať sa na práci Senátu a znova sa vyskytnúť v budove zhromaždenia. Zákaz sa vzťahuje na zostávajúcu časť tej schôdze, na ktorej bol zákaz vyslovený.

(3) Ak vylúčený člen nedodrží príkaz opustiť budovu, predseda pozastaví alebo preruší schôdzu a vydá príkaz strážnej službe na vykonanie úkonov potrebných na presadenie svojho rozhodnutia. V tomto prípade, z plného práva, je člen potrestaný vylúčením na nasledujúcich desať schôdzí.

(4) Ak sa v priebehu trvania vylúčenia má uskutočniť hlasovanie alebo by mohlo byť hlasovanie vylúčeného člena rozhodujúce, bude sa musieť hlasovanie uskutočniť, keď sa vylúčenie člena skončí, ak členovia zhromaždenia neusúdia, že je vhodnejšie priznať členovi právo hlasovať počas vylúčenia.

Článok 52

V prípade, že je rokovanie príliš hlučné, predseda oznámi, že preruší rokovanie. V prípade, že problém pretrváva, preruší schôdzu na jednu hodinu, počas ktorej členovia opustia rokovaciu miestnosť; po uplynutí hodiny, schôdza pokračuje zo zákona. Môže pokračovať už skôr, ak predseda usúdi, že je v rokovacej sále obnovený pokoj.

II. Existencia parlamentnej stráže

Bezpečnostná služba Federálneho parlamentu je spoločná pre obe komory (Poslaneckú snemovňu a Senát). Štruktúra je dvojaká: kontingent Vojenskej polície (ktorý stráži vonkajší obvod) a (vnútorní) bezpečnostní agenti (ktorí sú zodpovední za bezpečnostné kontroly pri vchodoch a za bezpečnosť v budovách Parlamentu).

Najvyššie postavenou osobou v oblasti bezpečnosti v belgickom federálnom parlamente je „vojenský veliteľ Paláca národa“, vysoko postavený dôstojník belgických ozbrojených síl (generál). Zodpovedá sa priamo predsedom Poslaneckej snemovne a Senátu.

Čl. 12 rokovacieho poriadku Senátu stanovuje, okrem iných zodpovedností, že predseda dozerá na vnútornú a vonkajšiu bezpečnosť Senátu. Čl. 81 rokovacieho poriadku Senátu stanovuje, že predseda Senátu má na starosti udržiavanie poriadku a disciplíny v rámci Senátu.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Rokovací poriadok obsahuje len všeobecné ustanovenie týkajúce sa zabezpečenia poriadku v rokovacej sále (pozri vyššie).

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je upravené**.¹⁶

ČESKÁ REPUBLIKA – SENÁT

- Dvojkomorový parlament – horná komora
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** napomenutie, vykázanie z rokovacej sály až do konca rokovacieho dňa, prerušenie schôdze (ak sa iné osoby prítomné v na to určených priestoroch správajú nedôstojne), vykázanie iných osôb z na to určených priestorov, povinnosť ospravedlniť sa za nevhodný výrok, pokuta až do výšky jedného mesačného platu
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie

¹⁶ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Zákon č. 10/1999 Sb. o rokovacom poriadku Senátu v znene neskorších predpisov

Poriadkové opatrenia

§ 53

(1) Predsedajúci môže za nedôstojné správanie sa v Senáte uložiť senátorovi poriadkové opatrenie, ktorým je napomenutie, a za opakované nedôstojné správanie sa vykázat' senátora z rokovacieho sály najdlhšie do konca rokovacieho dňa, v ktorom k vykázaniu došlo.

(2) Proti rozhodnutiu predsedajúceho o uložení poriadkového opatrenia napomenutia alebo vykázania z rokovacej sály sa môže senátor bezprostredne po jeho uložení odvolať k Senátu. Senát bez rozpravy rozhodnutie predsedajúceho potvrdí alebo zruší. Rozhodnutie Senátu je konečné.

(3) Vykázanému senátorovi musí byť umožnené zúčastniť sa hlasovania.

§ 54

Poriadkovej právomoci predsedajúceho schôdze Senátu podliehajú okrem senátorov všetci ďalší účastníci rokovania Senátu a osoby, ktoré sú prítomné v priestoroch vyhradených hosťom, verejnosti a zástupcom médií. Ak sa tieto osoby správajú nedôstojne, môže predsedajúci schôdzu prerušiť, narušiteľa poriadku nechať vyviešť Parlamentnou strážou a vyhradené miesta nechať vypratať.

II. Existencia parlamentnej stráže

Rokovací poriadok predpokladá prijatie zákona o Parlamentnej stráží, avšak tento dodnes **nebol** prijatý. Podľa § 152 rokovacieho poriadku do doby prijatia zákona o Parlamentnej stráží vykonáva funkciu Parlamentnej stráže Polícia Českej republiky.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džinsy, atď.)			nie je upravené		
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále			nie je upravené		
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych siet'ach alebo v médiách		X			nie je to častá prax
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia		X			nie je to častá prax
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov			nie je upravené		nie je to častá prax
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		§ 53 rokovacieho poriadku citovaný vyššie a § 14 – 19 rokovacieho poriadku (Disciplinárne konanie)	povinnosť ospravedlniť sa za nevhodný výrok alebo pokuta až do výšky jedného mesačného platu senátora	
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		§ 53 rokovacieho poriadku citovaný vyššie a § 14 – 19 rokovacieho poriadku (Disciplinárne konanie)	povinnosť ospravedlniť sa za nevhodný výrok alebo pokuta až do výšky jedného mesačného platu senátora	

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Fyzické útoky	X		§ 53 rokovacieho poriadku citovaný vyššie a § 14 – 19 rokovacieho poriadku (Disciplinárne konanie)		
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		§ 53 rokovacieho poriadku citovaný vyššie a § 14 – 19 rokovacieho poriadku (Disciplinárne konanie)		

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**, avšak v praxi sú rešpektované.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je upravené**.¹⁷

¹⁷ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, výzva na ukončenie vystúpenia, odňatie práva vystúpiť počas tej istej schôdze, dočasné vylúčenie z rokovania na dobu maximálne 14 rokovacích dní, prerušenie schôdze, ukončenie schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je akceptované

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

§ 4

(1) Predseda dohliada na to, aby práca parlamentu bola plánovaná a uskutočňovaná zodpovedným spôsobom.

(2) Predseda vedie rozpravy v komore a dohliada na dodržiavanie poriadku a na to, aby forma rozpravy bola dostatočne dôstojná. Všetci poslanci sú povinní rešpektovať rozhodnutia predsedu týkajúce sa zachovania poriadku.

§ 29

(2) Ak predseda posúdi vystúpenie poslanca ako nevhodné, môže ho vyzvať na zachovanie poriadku. Ak poslanec neposlúchne nariadenie predsedu, predseda ho môže vyzvať k ukončeniu jeho vystúpenia. Predseda tiež môže odmietnuť udeliť slovo dotknutému poslancovi opätovne počas tej istej schôdze. Navyše, Výbor pre rokovací poriadok môže rozhodnúť o vylúčení poslanca, ktorý bol vyzvaný k dodržiavaniu poriadku, z rokovania parlamentu na dobu maximálne 14 rokovacích dní. Po dobu trvania vylúčenia poslanca nie je dotknutý poslanec oprávnený zúčastňovať sa ani schôdzí výboru.

(3) Ustanovenia odseku 2 sa vzťahujú aj na prípady, kedy predseda posúdi písomné vyjadrenia poslanca k návrhu zákona, správam atď. ako nevhodné, alebo ak poslanec inak závažne poruší ustanovenia rokovacieho poriadku ohľadom dodržiavania poriadku.

(4) Ak poslanec neposlúchne upozornenia predsedu po tom, ako bol vyzvaný ukončiť svoje vystúpenie, alebo v prípade ak by sa mal vyskytnúť všeobecný zmätok v rokovacej sále, predseda môže prerušiť, alebo v nevyhnutnom prípade aj ukončiť schôdzu.

§ 30

Prejavý súhlasu alebo nesúhlasu sú považované za neprípustné.

II. Existencia parlamentnej stráže

Parlamentná stráž v dánskom parlamente **nie je** zavedená.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)	X		rokovací poriadok	pozri vyššie	je to na rozhodnutí predsedu parlamentu
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X		rokovací poriadok	pozri vyššie	
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách		X			
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X				nie je to možné
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X				nie je to možné
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		rokovací poriadok		
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		rokovací poriadok		
Fyzické útoky	X		rokovací poriadok		
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		rokovací poriadok		

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Neexistuje písomný *dress code*, je na predsedovi, aby zasiahol v prípade, že posúdi oblečenie niektorého poslanca ako neakceptovateľné.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je akceptované**.¹⁸

ESTÓNSKO

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** napomenutie, odobratie slova
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave; nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je dovoľené, avšak nie sú upravené presné pravidlá

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Podľa § 66 rokovacieho poriadku parlamentu a zákona o interných pravidlách, predsedajúci schôdze zabezpečuje poriadok v rokovacej sále a podľa § 72 spomínaného zákona predsedajúci prijíma opatrenia na zabezpečenie disciplíny. Avšak uvedené právne predpisy neobsahujú konkrétne opatrenia na zabránenie alebo sankcionovanie narušania schôdze

¹⁸ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

parlamentu. Predsedajúci môže využívať rôzne prostriedky (obvykle ústne napomenutia) na zabezpečenie poriadku počas schôdze.

§ 66 Zabezpečenie poriadku počas schôdzi

Počas schôdze parlamentu predsedajúci zabezpečí poriadok v rokovacej sále a na balkóne.

§ 72 Kompetencia predsedajúceho schôdze pri riadení prerokováania jednotlivých bodov programu

(1) Ak správa, komentár alebo otázka presiahne vymedzený čas, predsedajúci požiadá, aby sa správa, komentár alebo otázka ukončila. Ak sa osoba podávajúca správu, prezentujúca komentár alebo kladúca otázku odkloní od prerokovávanej záležitosti, predsedajúci ju požiadá, aby sa vrátila späť k prerokovávanej veci. Ak je požiadavka predsedajúceho ignorovaná, predsedajúci ukončí správu, komentár alebo otázku vypnutím mikrofónu.

(2) Ak osoba podávajúca správu, prezentujúca komentár alebo kladúca otázku, používa nevhodné výrazy, predsedajúci ju napomenie. Ak je napomenutie predsedajúceho ignorované, predsedajúci ukončí správu, komentár alebo otázku vypnutím mikrofónu.

II. Existencia parlamentnej stráže

Parlamentná stráž v estónskom parlamente **nie je** zavedená.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)		X			
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále		X			
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách	X		§ 59 ods. 3 rokovacieho poriadku a zákon o interných pravidlách	ústne napomenutie	na nahrávanie, fotografovanie a publikovanie nahrávok a fotografií je nevyhnuté mať povolenie od predsedu parlamentu
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X		rozhodnutie predsedníctva parlamentu	ústne napomenutie	<ul style="list-style-type: none"> – rozhodnutie predsedníctva parlamentu stanovuje, že vizuálne materiály nemôžu nahrádzať ústnu prezentáciu, môžu byť použité len na ilustračné účely a môžu byť použité len počas vystúpenia, nie počas kladenia otázok a počas rozpravy – útočné a neúctivé vizuálne materiály nie sú povolené – video a audio materiály nie sú povolené – používanie video materiálov je dovolené len v nasledujúcich prípadoch: rokovanie o záležitostiach veľkej dôležitosti; politické vyhlásenia prezidenta republiky, predsedu vlády a ministrov; správy a prehľady od verejných funkcionárov a rokovanie o akčných plánoch vlády

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov		X			
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		§ 72 ods. 1 rokovacieho poriadku citovaný vyššie a zákon o interných pravidlách	napomenutie, vypnutie mikrofónu	
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		Etický kódex	nie sú upravené	poslanec musí byť úctivý a zdvorilý k svojim kolegom a k iným občanom a musí sa vyhýbať neprimeranému jazyku
Fyzické útoky					nie je upravené
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		§ 66 rokovacieho poriadku citovaný vyššie a zákon o interných pravidlách	ústne napomenutie	dotknutý poslanec je zvyčajne len opakovane vyzývaný k dodržiavaniu poriadku

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. Existuje však nepísané pravidlo, že poslanec alebo zamestnanec parlamentu by mal pri výbere svojho oblečenia mať na pamäti tieto kľúčové slová: formálne, mierne konzervatívne a reprezentatívne.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá používania transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu nie sú stanovené.¹⁹

FÍNSKO

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, odobratie slova, napomenutie, vylúčenie z rokovania na dobu najviac 2 týždne
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave; nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; fyzické útoky
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je akceptované

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Pravidlá správania sa a nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále sú upravené v ústave a v rokovacom poriadku parlamentu.

Článok 31 ústavy

Sloboda prejavu a správanie sa poslancov

(1) Každý poslanec má právo slobodne vystupovať v parlamente ku všetkým prerokovávaným záležitostiam a k spôsobu ich prerokovania.

(2) Poslanec sa musí správať dôstojne, zachovávať dekórum a nesmie sa správať útočne voči iným osobám. Ak poslanec poruší toto pravidlo, predseda môže na to poukázať alebo zakázať poslancovi pokračovať vo svojom vystúpení. Parlament môže upozorniť poslanca, ktorý opakovane porušuje poriadok, alebo ho vylúčiť z rokovania parlamentu na dobu najviac 2 týždne.

¹⁹ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

§ 49 rokovacieho poriadku
Povinnosti predsedu počas chôdze

(1) Predseda vedie schôdzu a udržiava počas nej poriadok, ako aj dáva návrhy na rozhodnutia a hlasovania. Predseda môže dávať návrhy len ak je to nevyhnutné v rámci implementácie ústavy, rokovacieho poriadku parlamentu a uznesení parlamentu.

(2) Predseda dohliada na to, aby sa rečník pridŕžal prerokúvaného bodu programu. Ak sa rečník odchýli od prerokúvaného bodu programu, predsedajúci ho upozorní, aby sa pridŕžal prerokúvanej témy. Ak upozornenie nie je rešpektované, predsedajúci môže dotknutému poslancovi odobrať slovo.

§ 66 rokovacieho poriadku
Udržiavanie poriadku v rokovacej sále

Počas schôdze nie sú prípustné žiadne otvorené prejavy súhlasu alebo nesúhlasu. Osoby sledujúce schôdzu z balkóna sú povinné dodržiavať inštrukcie kancelárie parlamentu a iné predpisy na zachovanie poriadku. Ak je to nevyhnutné pre zachovanie poriadku, predseda môže dať vyprázdniť galériu.

II. Existencia parlamentnej stráže

Odbor bezpečnosti kancelárie parlamentu je zodpovedný za bezpečnosť v parlamente a za pripravenosť bezpečnostného systému v každej situácii. Okrem toho má na starosti aj civilnú ochranu a záchranné aktivity. Odbor bezpečnosti je podriadený vedúcemu kancelárie parlamentu.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)	X		čl. 31 ústavy	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	nie je odporúčané
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X		čl. 31 ústavy a § 49 rokovacieho poriadku	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	v praxi sa ani nepoužívajú
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách		X	čl. 31 ústavy a § 49 rokovacieho poriadku	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	diskrétna a tichá používanie mobilných zariadení je dovolené, ale nie podporované
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X		čl. 31 ústavy a § 49 rokovacieho poriadku	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	v praxi sa ani nepoužívajú
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X		čl. 31 ústavy a § 49 rokovacieho poriadku	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	v praxi sa ani nepoužívajú
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		čl. 31 ústavy a § 49 rokovacieho poriadku	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	v praxi sa ani nepoužívajú
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		čl. 31 ústavy a § 49 rokovacieho poriadku	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	v praxi sa ani nepoužívajú

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Fyzické útoky	X		čl. 31 ústavy a § 49 rokovacieho poriadku	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	v praxi sa ani nepoužívajú
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		čl. 31 ústavy a § 49 rokovacieho poriadku	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	v praxi sa ani nedeje
Iné (prosím, špecifikujte)	X		podľa zvyklosti, poslanec nesmie nazývať iného poslanca klamárom, alebo tvrdiť, že klame	upozornenie, pri opakovanom porušení napomenutie alebo vylúčenie z rokovania	toto pravidlo býva niekedy porušované

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. Čl. 31 ústavy môže však byť aplikovaný aj na spôsob obliekania sa poslancov. V rámci toho sa predpokladá, že poslanec sa bude obliekať decentne a bude upravený. V praxi to znamená, že veľká väčšina poslancov mužov obvykle nosí oblek a kravatu, ženské oblečenie má viacero variant. Džínsy sa vyskytujú na rokovaní parlamentu zriedkavo, šortky len párkrát, trička vôbec nie.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu nie je akceptované.²⁰

²⁰ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Dvojkomorový parlament – dolná komora
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, výzva na zachovanie poriadku uvedená v zápise, pokarhanie, pokarhanie s dočasným vylúčením z rokovania na 15 rokovacích dní, pokarhanie s dočasným vylúčením na 30 rokovacích dní, odňatie určitej časti ($\frac{1}{4}$ alebo $\frac{1}{2}$) parlamentného platu na určený čas (1 mesiac, 2 mesiace, 6 mesiacov), prerušenie schôdze, ukončenie schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. tričká, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je zakázané

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku a II. Existencia parlamentnej stráže

Predseda Národného zhromaždenia je zodpovedný za vnútornú a vonkajšiu bezpečnosť zhromaždenia (uznesenie č. 58 1100 zo 17. novembra 1958 o fungovaní parlamentných komôr).

Článok 13 odsek 2 rokovacieho poriadku uvádza, že: „Predseda je zodpovedný za zabezpečenie vnútornej a vonkajšej bezpečnosti zhromaždenia. Za týmto účelom stanovuje význam armádnych síl, ktoré budú vykonávať potrebné úkony; tieto armádne zložky sú podriadené predsedovi.“ Predseda disponuje, z titulu jeho funkcie, právomocou riadiť tieto armádne zložky, ktoré sú mu podriadené a to za účelom zaistenia bezpečnosti budovy parlamentu (Palais Bourbon) a priľahlých miest v okolí parlamentu. Navyše počas verejnej schôdze parlamentu, pôsobia úradníci (strážcovia), ktorí logisticky zabezpečujú organizáciu schôdze, kontrolujú vstup do rokovacej miestnosti, dohliadajú na bezpečnosť v priestoroch rokovacej miestnosti.

Podľa článku 52 rokovacieho poriadku: „1. Predseda otvára schôdzu, vedie a vykonáva rokovanie, dodržiava rokovací poriadok a zabezpečuje zachovávanie poriadku; predseda môže kedykoľvek prerušiť alebo ukončiť schôdzu. 2. Poriadok v Národnom zhromaždení je vykonávaný predsedom.“

Článok 70 a nasledujúce články rokovacieho poriadku stanovujú pravidlá parlamentnej disciplíny:

Článok 70

Disciplinárnemu trestu môže byť podriadený každý člen Národného zhromaždenia:

- ktorý uskutočňuje demonštrácie a prejavy porušujúce poriadok alebo provokujúce hlučné nepokoje;
- ktorý robí osobné invectívy majúce charakter urážok, nadávok, provokácií alebo vyhrážok; pričom ich adresuje jednému alebo viacerým poslancom;
- ktorý vyzýval k násiliu na schôdzi;
- ktorý je uznaný zodpovedným za urážky alebo provokácie voči Národnému zhromaždeniu alebo jeho predsedovi;
- ktorý sa dopustí urážok, provokácií alebo vyhrážok predvídaných ústavou voči prezidentovi, predsedovi vlády, členom vlády a členom oboch komôr parlamentu;
- ktorý je zodpovedný za násilný čin uskutočnený vo vnútri Národného zhromaždenia;
- proti ktorému Grémium²¹ postupovalo v súlade s článkom 80-4, vo veci porušenia pravidiel definovaných v Etickom kódexe.

Článok 71

Disciplinárne tresty aplikovateľné na členov zhromaždenia, sú:

- výzva na dodržiavanie poriadku;
- výzva na dodržiavanie poriadku uvedená v zápise;
- pokarhanie;
- pokarhanie s dočasným vylúčením.

Článok 72 (1)

1. Výzva na dodržiavanie poriadku je vyslovená predsedom.
2. Výzvu na dodržiavanie poriadku so zápisom vyslovuje Grémium alebo sám predseda. V druhom prípade sa tak deje na žiadosť určitého poslanca, postup stanovený v odseku 4 je možné uplatniť.
3. Tresty udelené Grémiom predseda oznámi ústne alebo písomne tomu poslancovi, ktorý je obeťou konania uvedené v článku 70.
4. Ak je navrhnutý iný druh trestu ako výzva na dodržiavanie poriadku, Grémium posúdi návrh príslušného poslanca alebo na jeho/jej žiadosť vypočuje iného poslanca.
5. Jednoduché pokarhanie a pokarhanie s dočasným vylúčením nariaďuje Národné zhromaždenie tak, že o jeho uložení alebo zrušení rozhoduje na návrh Grémia bez rozpravy.
6. Bez ohľadu na odseky 1 a 2 tohto článku, predseda nemôže stanoviť trest v prípade uvedenom v odseku 7 článku 70.²²

²¹ Grémium (Bureau) má všeobecnú právomoc cez organizáciu až po vnútorné fungovanie Národného zhromaždenia. Tvoria ho 22 členov:

- predseda Národného zhromaždenia,
- šesť podpredsedov,
- traja kvestori,
- dvanásť tajomníkov.

Grémium predstavuje najvyšší kolegiálny orgán Národného zhromaždenia.

²² Článok 70 odsek 7: „Disciplinárnemu trestu môže byť podriadený každý člen Národného zhromaždenia, proti ktorému Grémium postupovalo v súlade s článkom 80-4, vo veci porušenia pravidiel definovaných v Etickom kódexe.“

Článok 73

1. Výzva na dodržiavanie poriadku uvedená v zápise prináša so sebou odňatie štvrtky parlamentného platu prináležiaceho danému poslancovi, a to po dobu jedného mesiaca.
2. Jednoduché pokarhanie prináša so sebou odňatie polovice parlamentného platu prináležiaceho danému poslancovi, a to po dobu jedného mesiaca.
3. Pokarhanie s dočasným vylúčením prináša so sebou odňatie polovice parlamentného platu prináležiaceho danému poslancovi, a to po dobu dvoch mesiacov. Toto pokarhanie so sebou prináša zákaz zúčastňovať sa na práci Národného zhromaždenia a znova sa objaviť v budove Národného zhromaždenia až do konca pätnásteho rokovacieho dňa schôdze po dni, kedy bol trest vyhlásený. V prípade, že je pokarhanie s dočasným vylúčením udelené tomu istému poslancovi druhýkrát, vylúčenie poslanca trvá tridsať rokovacích dní.

Článok 77 (2)

- 1 Ak sa poslanec snaží paralyzovať slobodu rokovania a hlasovania v Národnom zhromaždení, a agresívne vystupuje voči jednému alebo viacerým z jeho kolegov, odmieta splniť výzvy predsedu na dodržiavanie poriadku, ten preruší schôdzu. Grémium sa schádza okamžite.
2. Ak Grémium navrhlo Národnému zhromaždeniu vysloviť pokarhanie s dočasným vylúčením, doba trvania odňatia polovice parlamentného platu prináležiaceho danému poslancovi uvedená v článku 73, odseku 3 sa predlžuje na šesť mesiacov.
3. Ak v priebehu schôdzí, ktoré viedli k uloženiu trestu, došlo k spáchaniu závažných útokov, predseda do hodiny informuje generálneho prokurátora.

Článok 77-1

1. Podvod v priebehu hlasovania, najmä pokiaľ ide o osobnú povahu hlasovania, má za následok stratu štvrtiny parlamentného platu po dobu jedného mesiaca podľa článku 73. V prípade recidívy v priebehu toho istého zasadnutia, toto obmedzenie je predĺžené na šesť mesiacov.
2. Grémium rozhoduje o použití predchádzajúceho odseku na základe návrhu tajomníkov.

Článok 78

1. Ak je trestný čin spáchaný poslancom v budove Národného zhromaždenia, zatiaľ čo prebieha schôdza, rokovanie schôdze je prerušené.
2. Predseda na túto skutočnosť bezodkladne upozorní Národné zhromaždenie.
3. Ak je čin uvedený v prvom odseku spáchaný počas prerušenia alebo po ukončení schôdze, predseda na túto skutočnosť upozorní Národné zhromaždenie pri znovuotvorení prerušenej schôdze alebo na začiatku nasledujúcej schôdze.
- 4 Poslanec je oprávnený svoje konanie vysvetliť, ak o to požiada. Na výzvu predsedu, musí opustiť rokovaciu sálu a zdržiavať sa v budove.
- 5 V prípade, ak poslanec kladie odpor alebo spôsobuje rozruch v Národnom zhromaždení, predseda v tom momente ukončí schôdzu.
6. Grémium informuje, na mieste, generálneho prokurátora, že trestný čin bol spáchaný v budove Národného zhromaždenia.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu a IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pozri odpoveď na otázku 1 a 2. Konkrétne je zakázané správanie stanovené a zaregistrované v Oddelení, ktoré má na starosti správu schôdzí. Pokiaľ ide o oblečenie, je požadované vhodné oblečenie. Pre mužov je povinný oblek a kravata v rokovacej sále, pričom úradníci majú k dispozícii náhradné kravaty. V minulosti mali poslankyne zakázané nosiť dlhé nohavice. V súčasnosti toto pravidlo už neplatí.

Článok 9 všeobecnej smernice Grémia Národného zhromaždenia sa týka správania počas schôdze a stanovuje: „Keď sa koná verejná schôdza v rokovacej sále, prejavy v nej sú ústne. Použitie grafov, plagátov, dokumentov, rôznych predmetov alebo nástrojov na podporu svojho zámeru je zakázané, najmä počas otázok na vládu. Ak sa použijú jedným alebo viacerými poslancami, ktorí patria do rovnakej skupiny ako intervencia voči jednému z členov zhromaždenia, môže jemu/jej/im predseda okamžite odobrať slovo. Používanie mobilných telefónov je zakázané vo vnútri rokovacej sály, pokiaľ nie je povolené Grémiom alebo predsedajúcim.“

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)	X				
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X				
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách		X			
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X				
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X				
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X				
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X				
Fyzické útoky	X				
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X				

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu nie je dovolené.²³

FRANCÚZSKO – SENÁT

- Dvojkomorový parlament – horná komora
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, výzva na zachovanie poriadku uvedené v zápise, pokarhanie, pokarhanie s dočasným vylúčením z rokovania na 15 rokovacích dní, pokarhanie s dočasným vylúčením na 30 rokovacích dní, odňatie určitej časti (1/3) parlamentného platu na určený čas (1 mesiac, 2 mesiace), prerušenie schôdze, ukončenie schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je dovolené

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

a) *Predseda má hlavnú úlohu riadiť rozpravu a udržiavať poriadok v rokovacej sále*

Čl. 33 ods. 2 rokovacieho poriadku Senátu definuje hlavnú úlohu predsedajúceho (predseda Senátu alebo v jeho neprítomnosti jeden z ôsmich podpredsedov): „Predsedajúci otvára schôdzu, vedie rokovanie schôdzí, dodržiava rokovací poriadok a udržiava poriadok. Predsedajúci môže kedykoľvek prerušiť alebo ukončiť schôdzu.“

Rokovací poriadok Senátu a zvyk/obyčaj (vyplývajúci z rôznych predchádzajúcich skutočností) upravujú disciplínu členov Senátu a potlačujú správanie narušujúce dobré fungovanie jeho práce.

²³ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

b) Predsedajúci disponuje právomocou uložiť sankcie, v praxi veľmi málo využívané

Predsedajúci má právomoc ukladať (alebo navrhnúť Senátu uložiť) senátorom disciplinárne sankcie upravené v čl. 92 a nasl. rokovacieho poriadku Senátu:

Výzva na dodržiavanie poriadku (článok 93)

Toto opatrenie sa vyslovuje voči senátorovi, ktorý narúša poriadok alebo ktorý sa dopustil priestupkov upravených v § 40 rokovaciemu poriadku (osobný útok, demonštrácie alebo prerušenia rušiace poriadok), prípadne iným spôsobom. Ktorýkoľvek senátor, ktorý reční bez udelenia slova, je vyzvaný na dodržiavanie poriadku, nemôže však dostať slovo na svoje ospravedlnenie/odôvodnenie konania než sa schôdza skončí, ak predseda nerozhodne inak.

Výzva na dodržiavanie poriadku uvedená v zápise (článok 93)

Toto opatrenie sa vyslovuje proti akémukoľvek senátorovi, ktorý v priebehu tej istej schôdze už bol raz vyzvaný na zachovávanie poriadku. Výzva na dodržiavanie poriadku a výzva na dodržiavanie poriadku uvedená v zápise je vyslovená predsedajúcim.

Pokarhanie (článok 94)

Toto opatrenie sa vyslovuje proti akémukoľvek senátorovi, ktorý:

- po výzve na dodržiavanie poriadku uvedenej v zápise neuposlúchol vyslovený príkaz predsedajúceho;
- vyvolal hlučný výstup v Senáte;
- adresoval jednému alebo viacerým kolegom nadávky, provokácie alebo vyhrážky;
- zneužíva svoju funkciu na iné účely ako na výkon svojho mandátu.

Jednoduché pokarhanie automaticky znamená odňatie tretiny poslaneckého platu a úplné odňatie iných príplatkov vyplývajúcich z funkcie, a to po dobu jedného mesiaca.

Pokarhanie s dočasným vylúčením (článok 95)

Toto opatrenie sa vyslovuje proti akémukoľvek senátorovi, ktorý:

- neuposlúchol obyčajné pokarhanie alebo ktorému bola dvakrát udelená táto sankcia;
- vyzýval k násiliu na verejnej schôdzi;
- bol uznaný vinným z urážok voči Senátu alebo jeho predsedovi;
- bol uznaný vinným za nadávky, provokácie alebo vyhrážky predvídané ústavou a to voči prezidentovi republiky, predsedovi vlády, členom vlády a členom komôr parlamentu;
- po tom, čo mu bolo udelené pokarhanie za zneužitie jeho funkcie na iné účely ako na výkon svojho mandátu, sa opäť dopustil tohto skutku.

Uloženie tejto sankcie so sebou nesie:

- odňatie tretiny poslaneckého platu a úplné odňatie príplatkov vyplývajúcich z funkcie, a to po dobu dvoch mesiacov;
- zákaz účasti na práci Senátu a vstupu do budovy Senátu až do konca pätnásteho dňa schôdze po dni, kedy bol vydaný tento rozkaz. V prípade, že sa použije pokarhanie s

dočasným vylúčením druhýkrát voči tomu istému senátorovi, vylúčenie trvá tridsať rokovacích dní.

Pokarhanie a pokarhanie s dočasným vylúčením je udelené Senátom, na návrh predsedu, pričom o jeho uložení alebo ukončení sa hlasuje bez rozpravy. Senátor, ktorý bol pokarhaný alebo pokarhaný s dočasným vylúčením má vždy na požiadanie právo byť vypočutý alebo právo, aby boli vypočutí jeho kolegovia v jeho mene.

II. Existencia parlamentnej stráže

Podľa čl. 3 uznesenia č. 58-1100 zo 17. novembra 1958 o fungovaní parlamentných komôr predsedovia parlamentných komôr sú zodpovední za zabezpečenie vnútornej a vonkajšej bezpečnosti komory parlamentu, ktorej predsedajú. Môžu za týmto účelom požiadať ozbrojené sily a všetky orgány, ktoré považujú za potrebné, o nevyhnutnú súčinnosť. Táto požiadavka môže byť adresovaná priamo na všetkých úradníkov a funkcionárov, ktorí sú im povinní poskytnúť súčinnosť pod hrozbou sankcie ustanovenej zákonom. Predsedovia parlamentných komôr môžu delegovať svoje právo na žiadosť o súčinnosť na kvestorov alebo na niektorého spomedzi nich.

Podľa republikánskej tradície, predsedajúci (predseda Senátu alebo jeden z ôsmich podpredsedov) je zodpovedný za poriadok v rokovacej sále, vrátane pokojného priebehu rozpravy a za disciplínu, kolektívnu alebo jednotlivcov, senátorov, čo je zakotvené aj v rokovacom poriadku, ktorý stanovuje: „Predsedajúci otvára schôdzu, vedie rokovanie schôdzy, dodržiava rokovací poriadok a udržiava poriadok. Predsedajúci môže kedykoľvek prerušiť alebo ukončiť schôdzu.“ (čl. 33 ods. 2 rokovacieho poriadku Senátu).

Pokiaľ nemožno hovoriť o „parlamentnej stráž“ v pravom slova zmysle na zaistenie poriadku a bezpečnosti mimo Senátu, vo vnútri budov a najmä v rokovacej sále, vykonáva túto funkciu štáb parlamentných zamestnancov (strážnici budovy, strážnici záhrady, úradníci Senátu) a špecifické bezpečnostné sily v dispozícii Senátu (republikánska garda).

Pracovníci Senátu sú kompetentní na presadzovanie bezpečnosti a zachovávanie poriadku.

Palácová stráž (strážnici budovy), strážnici záhrady, úradníci Senátu sú štátni úradníci, ale nie sú podriadení zákonným ustanoveniam týkajúcich sa zvyšku verejnej služby ani orgánov výkonnej moci: spadajú pod osobitný status Grémia Senátu, aplikujúci ústavný princíp delby moci, ktorý je nevyhnutným dôsledkom administratívnej a finančnej autonómie každej z komôr parlamentu.

Všeobecne platí, že v budovách Senátu a jeho bezprostrednej blízkosti dbajú o udržiavanie poriadku a bezpečnosti dva kádre parlamentných zamestnancov:

- Palácová stráž je zodpovedná za zabezpečenie ochrany osôb a majetku v priestoroch Senátu. Ich úlohou je zaistiť bezpečnosť paláca a jeho bezprostredného okolia, riadením prístupu a vedením záznamov o pohybe osôb a vozidiel, s cieľom zabezpečiť požiarnu bezpečnosť paláca a jeho bezprostredného okolia a predchádzať riziku vzniku škody, zabezpečiť pomoc ľuďom v paláci/budove parlamentu a jeho bezprostrednom okolí. Nosia uniformu.
- Strážnici záhrady sú zodpovední za dodržiavanie poriadku v Luxemburskej záhrade (ktorá patrí k Senátu, je otvorená pre verejnosť počas dňa každý deň v roku),

protokolárne zaznamenávajú jeho porušenia. Ich hlavnou úlohou je podpora a pomoc chodcom, udržiavanie verejného poriadku a jeho zabezpečovanie. Nosia uniformu.

V interiéri a pred vstupom do rokovacej sály je Senát vybavený úradníkmi:

- Úradníci Senátu sú zodpovední za zabezpečenie dodržiavania prevádzky a bezpečnosti v rokovacej sále a v konferenčnej miestnosti.
- V rokovacej miestnosti, v príslušnej komore, sú k dispozícii predsedajúcemu. V zmysle konštantnej tradície, oni sú jediní, spolu so senátormi, ktorí sú oprávnení pohybovať sa v priestore rokovacej sály. Riadia prístup do rokovacej sály, distribuujú parlamentné dokumenty na schôdzu, pomáhajú senátorom pri podávaní ich správ, zabezpečujú prijatie a usadenie ministrov a ich poradcov na ich vyhradených miestach. Sú tiež zodpovední za bezpečnosť a ak je to potrebné, poskytujú prvú pomoc ľuďom. Podieľajú sa na príprave a monitorovaní verejných hlasovacích lístkov a zbieraní hlasov senátorov pod kontrolou kancelára Senátu.
- Úradníci majú tiež protokolárnu úlohu: pomáhajú predsedovi pri zahájení schôdze; pri oficiálnych ceremóniách úradníci odprevádzajú predsedu a členov Grémia; Podieľajú sa na prijímaní osôb v budove Luxemburského paláca (Palais du Luxembourg), a to najmä na recepciách.
- Podieľajú sa na prijímaní a nasmerovaní návštevníkov a poskytujú im rozličné informácie. Nosia uniformu (ktorá reprezentuje ich postavenie a reťaz okolo krku, čo predstavuje symbol ich funkcie).

Republikánska garda plní čestné úlohy a zabezpečuje ochranu Senátu a jej predsedovi:

- Republikánska garda, ktorá funguje v rámci Národnej polície a Ministerstva vnútra, zabezpečuje čestné úlohy a ochranu pre predstaviteľov najvyšších štátnych orgánov. 2. peší pluk Republikánskej gardy je stále k dispozícii predsedom Národného zhromaždenia a Senátu. Pred posilnením v roku 2015, tzn. pred prijatím opatrení na ochranu komôr parlamentu, mal tú česť byť jedinou ozbrojenou silou oprávnenou vstúpiť do priestorov parlamentu.
- V Senáte je Republikánska garda zodpovedná za zabezpečenie vnútornej bezpečnosti, ako aj za bezpečnostné služby a čestné úlohy na žiadosť predsedu Senátu. Uskutočňujú čestné hliadky v rámci vojenských ceremónií a pri verejných slávnostiach za účasti predsedu Senátu.
- Republikánska garda tiež vzdáva prejav úcty predsedom oboch komôr parlamentu pri otvorení každej schôdze: v Senáte republikánske gardy tasia meče, čím tvoria čestný špalier ako priechod pre predsedu pri jeho odchode z rokovacej sály v sprievode dvoch úradníkov (majúc klobúk s trikolórou v ruke).

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Rokovací poriadok Senátu upravuje všeobecný zákaz takeého správania, ktoré môže narušiť poriadok na schôdzi, bez detailného a vyčerpávajúceho vymedzenia všetkých zakázaných konaní počas schôdze, čo znamená, že je tu široký priestor na voľnú úvahu predsedu; vychádza sa z tradície (pozri vyššie čl. 40 rokovacieho poriadku Senátu): postupy a precedensy často slúžia ako vodítka pre zakázanie alebo povolenie určitého správania na schôdzi. Použitie sankcií je výnimočné, senátori sa cítia viazaní parlamentnou zdvorilosťou, ktorá sprevádza ich rokovania: len päť sankcií bolo uložených senátorom od roku 1958 (dve výzvy na dodržiavanie poriadku a tri výzvy na dodržiavanie poriadku uvedené v zápise).

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džinsy, atď.)	X		neexistuje písané pravidlo, ale je to dlhodobý zaužívaný zvyk (pozri odpoveď na otázku č. 4)		
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X		neexistuje písané pravidlo, v parlamente boli pokusy s mávaním s transparentmi počas schôdze, avšak na požiadanie predsedu bola táto činnosť ukončená		
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách		X	neexistuje písané pravidlo; v Senáte neexistujú žiadne špeciálne pravidlá, ktorými sa riadi nahrávanie videí alebo robenie fotografií senátorov počas schôdzi; predsedajúci vykonáva svoju právomoc usmerňovať rozpravu a poriadok na schôdzi, pričom posudzuje a ukončuje, prípad od prípadu, správanie členov, ktoré narušuje hladký chod schôdze		v praxi sa s rastúcim využívaním sociálnych sietí zo strany senátorov umožňuje zdieľanie multimedialného obsahu (napríklad 209 z 348 senátorov k dnešnému dňu má účet na Twitteri); je teda bežné a zdá sa, že aj prípustné, že senátori publikujú svoje fotografie a prejavy alebo fotografie a prejavy svojich kolegov zo schôdze

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia		X	neexistuje písané pravidlo; otázka nikdy nevznikla z dôvodu materiálnych ťažkostí a organizácie v rokovacej sále; je známy jeden príklad použitia prezentácie ²⁴		inštalácia obrazovky v rokovacej sále, ktorá môže byť použitá na premietanie videí a prezentácií je naplánovaná na jeseň roku 2016, pričom podmienky použitia majú byť podrobnejšie vymedzené
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov		X	pozri vyššie		
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X				
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		čl. 94 a 95 uvedené vyššie v texte	pokarhanie, pokarhanie s dočasným vylúčením	
Fyzické útoky	X		čl. 95 uvedený vyššie v texte	pokarhanie, pokarhanie s dočasným vylúčením	

²⁴ V novembri roku 2006, na začiatku všeobecnej rozpravy k návrhu štátneho rozpočtu pre rok 2007, gestorský spravodajca finančného výboru podporil svoje prednesenie spoločnej správy o prezentáciu, ktorá obsahovala 15 farebných grafov a schém. Nový, originálny spôsob využitia prezentácie v rámci legislatívneho procesu, ako audiovizuálnej podpory, bol uskutočnený na experimentálnom základe so súhlasom Konferencie predsedov a povolený zo strany kvestorov. Na úpätí pódia/tribúny, s výhľadom na senátorov boli umiestnené tri obrazovky (jedna smerom ku pracovnému miestu výborov, druhá smerom k miestam pre ministrov a tretia pre vládnych splnomocnencov). Štvrtá obrazovka najväčších rozmerov bola inštalovaná na plošine nad tribúnou predsedu. Predseda mohol sledovať prezentáciu na malej obrazovke na jeho tribúne. Logistika a zariadenie použité v tomto prípade sa využívajú už niekoľko rokov pri rôznych príležitostiach, ktoré sa pravidelne konajú v rokovacej sále Senátu.

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		čl. 93 uvedený vyššie v texte		

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Neexistuje žiadne písané pravidlo, ktoré by upravovalo *dress code* senátorov. Ide o starý zaužívaný zvyk, že úradníci parlamentu vyžadujú od poslancov, aby nosili oblek a kravatu, prípadne motýlika. Toto pravidlo potvrdzujú aj schôdze oboch komôr v posledných rokoch. Džínsy sa stali zakázanými, pričom stačí poznámka o nevhodnom oblečení senátora na to, aby opustil rokovaciu miestnosť a šiel sa prezliecť. Vo vzťahu k ženám, senátorkám, do júla 2015 platilo, že by nemali mať odhalené ramená, avšak oficiálne nemali žiadne obmedzenia čo sa týka oblečenia (tzn. mali možnosť mať holé paže a nahé ramená alebo mohli nosiť tričko či džínsy). Počas schôdze 15.07.2015, z dôvodu horúčav, predsedajúci umožnil senátorkám oblečenie odhaľujúce ramená. Tento pokyn bol oznámený úradníkom, ktorí ho vykonávajú.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Neexistuje žiadne písomné pravidlo zakazujúce používanie plagátov a transparentov, ale v praxi sa takéto použitie nezdá byť povolené: vyskytlo sa niekoľko málo pokusov niektorých senátorov mávať transparentmi v rokovacej sále (s nepriateľským sloganom k prekovávanému návrhu zákona), avšak na žiadosť predsedajúceho dotýčný skončil s touto formou protestu.²⁵

²⁵ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, výzva na zachovanie poriadku, odňatie práva vystúpiť až do konca rozpravy, odňatie práva vystúpiť až do konca schôdze, pokarhanie (a s tým spätá strata $\frac{1}{4}$ mesačných platových nárokov), dočasné vylúčenie z rokovania na najviac 15 dní (a s tým späté odňatie práva vystúpiť a strata $\frac{1}{2}$ mesačných platových nárokov)
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** a) narušanie priebehu schôdze alebo rozpravy robením hluku alebo akéhokoľvek neporiadku; b) prejavovanie nesúhlasu alebo prerušovanie rečníkov bez ich súhlasu alebo bez súhlasu predsedu parlamentu; c) rozprávanie bez predchádzajúceho súhlasu predsedu parlamentu; d) nedisciplinované správanie a skutky; e) prejavy neúcty voči prezídiu parlamentu, významu činnosti parlamentu a voči poslaniu parlamentu; f) nedodržiavanie pokynov predsedu parlamentu; g) urážanie cti a integrity prezidenta republiky, poslancov, členov prezídia parlamentu a členov vlády; h) pohrdanie ústavou a inštitúciami, a to slovami a činmi.
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Článok 75

(3) Počas schôdze sú poslanci povinní: a) byť prítomní a správať sa spôsobom, ktorý zodpovedá významu ich úlohy; b) zdržať sa konania, ktoré by narušilo riadny priebeh schôdze; c) prispievať k rešpektovanému (pozitívnemu) obrazu parlamentu.

Článok 77

(1) Poslanci sú povinní dodržiavať rokovací poriadok a správať sa v súlade s pokynmi predsedu parlamentu.

(2) Poslanci, ktorí sú presvedčení, že iný poslanec porušil rokovací poriadok sa neobráti na osobu poslanca porušujúceho rokovací poriadok, ale priamo na predsedu parlamentu podľa článku 67 odsek 3.

(3) Predseda parlamentu prijme disciplinárne opatrenia voči poslancovi, ktorý porušuje rokovací poriadok alebo sa na schôdzi správa nevhodným spôsobom.

(4) Nedisciplinované správanie je: a) narušanie priebehu schôdze alebo rozpravy robením hluku alebo akéhokoľvek neporiadku; b) prejavovanie nesúhlasu alebo prerušovanie rečníkov

bez ich súhlasu alebo bez súhlasu predsedu parlamentu; c) rozprávanie bez predchádzajúceho súhlasu predsedu parlamentu; d) nedisciplinované správanie a skutky; e) prejavy neúcty voči prezídiu parlamentu, významu činnosti parlamentu a voči poslaniu parlamentu; f) nedodržiavanie pokynov predsedu parlamentu; g) urážanie cti a integrity prezidenta republiky, poslancov, členov prezídia parlamentu a členov vlády; h) pohrdanie ústavou a inštitúciami, a to slovami a činmi.

(5) Disciplinárne opatrenia voči poslancom za nedisciplinované správanie sú: a) výzva na zachovanie poriadku; b) odňatie práva vystúpiť; c) pokarhanie; d) dočasné vylúčenie z rokovania.

(6) Bez ohľadu na článok 81 ods. 3 sú disciplinárne opatrenia vykonateľné počas schôdze, na ktorej došlo k nevhodnému alebo nedisciplinovanému správaniu.

Výzva na zachovanie poriadku Článok 78

(1) Pred vyzvaním poslanca, ktorý sa správal nevhodným alebo nedisciplinovaným spôsobom, na zachovanie poriadku, ho predseda parlamentu upozorní.

(2) Výzva na zachovanie poriadku nie je vykonateľná, pokiaľ poslanec vezme svoje slová späť alebo vyjadrí poľutovanie, alebo poskytne uspokojivé vysvetlenie svojho správania sa.

(3) Pokiaľ výzva na zachovanie poriadku vedie k náprave, predseda parlamentu dá pokyn k vymazaniu všetkých detailov o nedisciplinovanom správaní, výzve na poriadok a rozprave k nim zo zápisnice z rokovania.

Odňatie práva vystúpiť Článok 79

(1) Pokiaľ poslanec, ktorý bol vyzvaný k zachovaniu poriadku pokračuje v nevhodnom správaní sa, môže mu predseda parlamentu odňať právo vystúpiť až do konca rozpravy k prerokúvanému bodu programu, počas ktorého došlo k nevhodnému správaniu sa. Vo výnimočných prípadoch môže parlament odňať právo vystúpiť až do konca schôdze.

(2) Pred odňatím práva vystúpiť v rozprave sa predseda parlamentu zdvihne zo svojho miesta a vyzve poslanca, aby nepokračoval v nevhodnom správaní. Ak poslanec výzvu neposlúchne, predseda parlamentu oznámi odňatie práva vystúpiť.

Pokarhanie za nevhodné správanie sa Článok 80

(1) V obzvlášť závažných prípadoch môže predseda parlamentu voči poslancovi, ktorý sa správa nevhodným spôsobom podľa článku 77 odsek 4, namiesto uloženia disciplinárnych opatrení podať návrh na pokarhanie.

(2) Poslancovi, voči ktorému bol podaný návrh na pokarhanie, je udelené slovo na najviac päť minút, aby poskytol vysvetlenie svojho konania. Ak predseda parlamentu trvá na svojom návrhu na pokarhanie, parlament rozhodne postavením sa alebo zdvihnutím ruky, a to bez rozpravy.

(3) Schválenie vyššie uvedeného návrhu má za následok stratu $\frac{1}{4}$ mesačných platových nárokov poslanca, ktorý sa nevhodného správania dopustil.

Dočasné vylúčenie z rokovania

Článok 81

- (1) Dočasné vylúčenie z rokovania je vykonateľné voči poslancovi, ktorý: a) pokračuje v nedisciplinovanom správaní sa bez ohľadu na rozhodnutie parlamentu voči nemu; b) hrozbou použitia násilia začne alebo sa pokúsi začať konanie alebo opomenutie konania, ktoré neprináleží poslaniu poslanca alebo parlamentu; c) úmyselne zablokuje alebo iným spôsobom bráni slobodnému a nenarušenému priebehu hlasovania.
- (2) Predseda parlamentu môže ihneď po začatí správania sa podľa predchádzajúceho odseku nariadiť vylúčenie dotknutého poslanca alebo požadovať vysvetlenie. Pokiaľ vysvetlenie nie je poskytnuté, predseda parlamentu nariadi vylúčenie poslanca.
- (3) Parlament môže na návrh predsedu alebo jednej dvadsatiny všetkých poslancov rozšíriť vylúčenie z rokovania na najviac 15 dní. Rozhodnutie sa prijíma zdvihnutím ruky po vypočutí jedného poslanca, ktorý je za návrh, jedného poslanca, ktorý je proti návrhu a dotknutého poslanca. Každý z nich môže vystúpiť v rozsahu najviac desať minút.
- (4) Vylúčenie poslanca z rokovania má za následok: a) odňatie práva vystúpiť na rokovaní parlamentu a jeho výborov a b) stratu polovice mesačných platových nárokov poslanca.
- (5) Poslanec, ktorý bol dočasne vylúčený z rokovania, má právo zúčastniť sa na hlasovaní podľa mien a na tajnom hlasovaní. Po tom, ako sú tieto hlasovania vykonané, musí poslanec opustiť rokovaciu miestnosť.
- (6) Predseda parlamentu vydá využitím všetkých dostupných prostriedkov nariadenia na vykonanie rozhodnutí uvedených v odsekoch 2 a 3.

Článok 82

- (1) Články 77 až 81 sa primerane použijú pri rokovaní výborov parlamentu.

II. Existencia parlamentnej stráže

Bezpečnostné právomoci v budovách parlamentu má predseda parlamentu. Podporné funkcie v oblasti bezpečnosti parlamentu plní príslušná sekcia národnej polície. Veliteľ tejto zložky polície je dôstojník národnej polície, ktorý podáva správy priamo vedúcemu kancelárie parlamentu a predsedovi parlamentu.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Článok 77 ods. 4 rokovacieho poriadku

Nedisciplinované správanie je: a) narušanie priebehu schôdze alebo rozpravy robením hluku alebo akéhokoľvek neporiadku; b) prejavovanie nesúhlasu alebo prerušovanie rečníkov bez ich súhlasu alebo bez súhlasu predsedu parlamentu; c) rozprávanie bez predchádzajúceho súhlasu predsedu parlamentu; d) nedisciplinované správanie a skutky; e) prejavy neúcty voči prezídiu parlamentu, významu činnosti parlamentu a voči poslaniu parlamentu; f) nedodržiavanie pokynov predsedu parlamentu; g) urážanie cti a integrity prezidenta republiky, poslancov,

členov prezídia parlamentu a členov vlády; h) pohrdanie ústavou a inštitúciami, a to slovami a činmi.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. Na základe zvyklostí sa požaduje formálne oblečenie. Avšak stalo sa akceptovateľným, že poslanci nosia džínsy, polokošeľe, trička s krátkym rukávom a saká.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Nebola poskytnutá jednoznačná odpoveď.²⁶

CHORVÁTSKO

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, odňatie práva vystúpiť, vylúčenie z rokovania
- **Existencia parlamentnej stráže:** áno
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** vo svojom vystúpení hovoriť o inej téme ako o prerokúvanom bode programu; vystúpiť bez súhlasu predsedajúceho; prerušovať alebo iným spôsobom mariť vystúpenie iného rečníka; požiadať o slovo vo veci porušenia rokovacieho poriadku a následne vo svojom vystúpení hovoriť o inej téme; útočiť na alebo urážať predsedajúceho alebo iných poslancov; správať sa v rozpore so všeobecnými princípmi správania sa v parlamente; iným spôsobom narušovať priebeh schôdze
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené v rokovacom poriadku

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Kompetencie predsedajúceho schôdze za účelom zachovania poriadku v rokovacej sále upravuje kapitola III rokovacieho poriadku chorvátskeho parlamentu. Za rušenie priebehu schôdze môže predsedajúci upozorniť poslanca, odňať právo vystúpiť v rozprave alebo vylúčiť poslanca z účasti na rokovaní.

²⁶ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

II. Existencia parlamentnej stráže

Chorvátska parlamentná stráž je samostatná organizačná jednotka v rámci sekretariátu chorvátskeho parlamentu. Stráž dohliada na bezpečnosť osôb, majetku a budov. V prípade, ak bol poslanec vylúčený z rokovania, je povinný okamžite opustiť rokovaciu miestnosť. Ak tak neurobí, predsedajúci môže požiadať parlamentnú stráž, aby dotknutého poslanca vyviedla z rokovacej sály.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Čl. 238 rokovacieho poriadku stanovuje, že počas rozpravy poslanec nesmie:

- vo svojom vystúpení hovoriť o inej téme ako o prerokúvanom bode programu;
- vystúpiť bez súhlasu predsedajúceho;
- prerušovať alebo iným spôsobom mariť vystúpenie iného rečníka;
- požiadať o slovo vo veci porušenia rokovacieho poriadku a následne vo svojom vystúpení hovoriť o inej téme;
- útočiť na alebo urážať predsedajúceho alebo iných poslancov;
- správať sa v rozpore so všeobecnými princípmi správania sa v parlamente;
- iným spôsobom narušovať priebeh schôdze.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Rokovací poriadok **neupravuje** pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Rokovací poriadok **neupravuje** pravidlá používania transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu.²⁷

ÍRSKO – OBE KOMORY PARLAMENTU

- Dvojkomorový parlament – obe komory parlamentu
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** pokarhanie, vylúčenie z rokovania, prerušenie schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** nebola poskytnutá jednoznačná odpoveď
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď
- **Dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď

²⁷ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Predseda parlamentu je zodpovedný za udržiavanie poriadku v rokovacej sále. Je zodpovedný tiež za interpretovanie a aplikáciu rokovacieho poriadku parlamentu a jeho nariadenia by nemali byť napádané. Okrem toho riadi priebeh rokovania, udeľuje poslancom slovo, udržiava poriadok, predkladá návrhy, o ktorých musí parlament rozhodovať a oznamuje a vykonáva výsledky rozhodnutí. Predseda je v prípade svojej neprítomnosti zastupiteľný podpredsedom.

§ 61 rokovacieho poriadku definuje presný postup v prípade, že vystúpenie poslanca je posúdené ako hanlivé alebo urážlivé voči inému poslancovi.

§ 62 rokovacieho poriadku vymedzuje kompetencie predsedu parlamentu ako arbitra poriadku a disciplíny v parlamente.

§ 63 rokovacieho poriadku definuje podmienky vylúčenia poslanca z rokovania parlamentu. Predseda parlamentu môže nariadiť poslancovi, ktorý hrubo porušuje poriadok opustiť rokovanie na zvyšok rokovacieho dňa.

§ 65 rokovacieho poriadku stanovuje, že v prípade vážneho narušenia poriadku môže predseda prerušiť rokovanie bez akýchkoľvek otázok na čas ním určený.

Rokovací poriadok je v anglickom jazyku dostupný na tomto webovom sídle: <http://www.oireachtas.ie/parliament/media/about/standingorders/Standing-Orders-2016.pdf>.

II. Existencia parlamentnej stráže

Na čele bezpečnostnej jednotky zodpovedajúcej za bezpečnosť parlamentu je dôstojník gardy. Zodpovednosťou jednotky je bezpečnosť, kontrola vstupu do priestorov parlamentu, kontrola účasti na schôdzi, prehliadky budovy a ochrana priestorov.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Nebola poskytnutá odpoveď.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Neexistuje špecifický *dress code*, ale poslanci sú vyzývaní obliekať sa spôsobom, ktorý reflektuje dôstojnosť parlamentu.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Nebola poskytnutá odpoveď.²⁸

ISLAND

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, odňatie práva vystúpiť na predmetnej schôdzi
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Článok 93 rokovacieho poriadku

Ak poslanec hovorí dehonestujúco o prezidentovi Islandu alebo ak jeho vyhlásenia sú namierené proti ministrovi alebo inému poslancovi, alebo ak sa poslanec odkloní od prerokúvanej veci, predseda ho upozorní slovami „toto narúša poriadok“. Ak je poslanec upozornený dvakrát počas tej istej schôdze, predseda mu môže so súhlasom parlamentu odňať právo vystúpiť na tejto schôdzi.

II. Existencia parlamentnej stráže

Islandský parlament nemá vytvorenú parlamentnú stráž. Na bezpečnosť v parlamente dohliadajú na to určené zamestnanci riadiaci sa zákonom o vládnych zamestnancoch, ktorí platí aj na parlamentných zamestnancov.

²⁸ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Článok 93 rokovacieho poriadku

Ak poslanec hovorí dehonestujúco o prezidentovi Islandu alebo ak jeho vyhlásenia sú namierené proti ministrovi alebo inému poslancovi, alebo ak sa poslanec odkloní od prerokúvanej veci, predseda ho upozorní slovami „toto narúša poriadok“. Ak je poslanec upozornený dvakrát počas tej istej schôdze, predseda mu môže so súhlasom parlamentu odňať právo vystúpiť na tejto schôdzi.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. Spravidla sa poslanci a poslankyne obliekajú formálne. Nevhodné oblečenie nie je sankcionované.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Nebola poskytnutá jednoznačná odpoveď.²⁹

LITVA

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, upozornenie, vylúčenie z rokovania so súhlasom parlamentu (a s tým späť strata pomernej časti platových nárokov) až do konca rokovacieho dňa, prerušenie schôdze (ak vylúčený poslanec odmietne opustiť rokovaciu sálu), odobratie slova
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave; fyzické útoky
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené

²⁹ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Čl. 20 a 21 rokovacieho poriadku špecifikujú sankcie, ktoré môžu byť uplatnené voči poslancovi za nevhodné správanie sa, a zároveň definujú kompetencie predsedajúceho vo veci zabezpečenia poriadku na schôdzi. Sankcie za nevhodné správanie sa sú výzva na zachovanie poriadku, upozornenie a vylúčenie z rokovania so súhlasom parlamentu. Ak sa poslanec odchyľi vo svojom vystúpení od prerokúvanej veci, predsedajúci mu môže odobrať slovo.

Článok 20

(1) Ak sa poslanec počas schôdze začne hádať s inými poslancami alebo s inými osobami prítomnými na schôdzi alebo ak sa neriadi odporúčaniami Výboru pre etiku a procedúry týkajúcimi sa zamedzenia konfliktu záujmov, predsedajúci ho môže vyzvať na zachovanie poriadku.

(2) Ak dotknutý poslanec neposlúchne upozornenie predsedajúceho, upozornenie sa môže zaznamenať v zápisnici zo schôdze. Upozornenie voči poslancovi, ktorý sa verejne vyhrážal kolegom, urazil iného poslanca alebo skupinu poslancov, nečestne hlasoval alebo sa odmietol riadiť odporúčaniami Výboru pre etiku a procedúry týkajúcimi sa zamedzenia konfliktu záujmov sa ihneď zapíše do zápisnice zo schôdze.

(3) Upozornenie, ktoré je zapísané v zápisnici zo schôdze, je vykonané na odporúčanie predsedajúceho alebo Výboru pre etiku a procedúry, a to bez rozpravy so súhlasom nadpolovičnej väčšiny prítomných poslancov.

(4) Poslanec, voči ktorému je navrhnuté vykonať upozornenie, má pred hlasovaním v tejto veci právo vysvetliť svoje správanie v rozsahu maximálne 3 minúty.

Článok 21

(1) Parlament môže dočasne vylúčiť poslanca z rokovania až do konca toho istého rokovacieho dňa, ak

- 1) po výzve na zachovanie poriadku pokračuje v rušení priebehu schôdze alebo sa neriadi odporúčaniami Výboru pre etiku a procedúry týkajúcimi sa zamedzenia konfliktu záujmov,
- 2) počas schôdze používa metódy donucovania alebo vyzýva na jeho použitie,
- 3) verejne urazí alebo sa vyhráža prezidentovi, parlamentu, predsedovi parlamentu, poslancom, členom vlády alebo predsedovi vlády alebo ich počas schôdze ohrozuje,
- 4) haní svojím konaním meno iného poslanca.

(2) Rozhodnutie o vylúčení poslanca z rokovania sa prijímajú bez rozpravy nadpolovičnou väčšinou prítomných poslancov na odporúčanie predsedajúceho alebo Výboru pre etiku a procedúry.

(3) Ak poslanec, ktorý bol dočasne vylúčený z rokovania, odmietne opustiť rokovaciu sálu, schôdza je dočasne prerušená a bezpečnostná služba odvedie dotknutého poslanca z rokovacej sály.

(4) Poslancovi, ktorý bol dočasne vylúčený z rokovania, nepatrí plat za rokovacie dni, počas ktorých bol z rokovania vylúčený.

II. Existencia parlamentnej stráže

Funkciu ochrany priestorov parlamentu a jeho predstaviteľov má v kompetencii bezpečnostná služba, ktorá je zodpovedná Oddeleniu pre ochranu dôležitých osôb spadajúcemu pod Ministerstvo vnútra. Jej hlavnou povinnosťou je ochraňovať ústavných činiteľov, ich rodiny a oficiálne návštevy. Udržiavať poriadok medzi poslancami nepatrí k výslovným povinnostiam bezpečnostnej služby, keďže poslanci majú poslaneckú imunitu. Bezpečnostná služba ich v prípade porušenia ustanovení vhodného správania sa môže maximálne upozorniť. Rokovací poriadok v čl. 21 ods. 3 stanovuje, že ak poslanec, ktorý bol dočasne vylúčený z rokovania, odmietne opustiť rokovaciu sálu, schôdza je dočasne prerušená a bezpečnostná služba odvedie dotknutého poslanca z rokovacej sály.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)			nie je upravené		
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále			nie je upravené		
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách			nie je upravené		v praxi sa nedeje, nakoľko rokovanie je vysielané naživo na internete
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia			nie je upravené		
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov			nie je upravené		
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		čl. 21 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	upozornenie, vylúčenie z rokovania	nie explicitne
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		čl. 21 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	upozornenie, vylúčenie z rokovania	
Fyzické útoky	X		čl. 21 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	upozornenie, vylúčenie z rokovania	
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		čl. 106 rokovacieho poriadku	výzva na zachovanie poriadku	

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je upravené**.³⁰

MAĎARSKO

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, napomenutie, odňatie práva vystúpiť, bez predošlého upozornenia alebo napomenutia vylúčenie z rokovania až do konca časti rokovacieho dňa (poslanec, ktorý je vylúčený z rokovania, stráca nárok na plat za rokovací deň, počas ktorého bol vylúčený), bez vyzvania alebo upozornenia odobranie slova, zníženie platu dotknutého poslanca, prerušenie schôdze alebo ukončenie schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** áno
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave; používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; fyzické útoky; nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je zakázané

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Podľa Zákona XXXVI o Národnom zhromaždení (čl. 45 až 54) predsedajúci schôdze zabezpečuje poriadok v rokovacej sále a tento účel využíva nasledujúce disciplinárne právomoci:

³⁰ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- upozornenie poslanca
- napomenutie poslanca
- odňatie práva vystúpiť
- bez predošlého upozornenia alebo napomenutia navrhnúť vylúčenie poslanca z rokovania až do konca časti rokovacieho dňa (poslanec, ktorý je vylúčený z rokovania, stráca nárok na plat za rokovací deň, počas ktorého bol vylúčený)
- bez vyzvania alebo upozornenia odobrať poslancovi slovo
- navrhnúť zníženie platu dotknutého poslanca
- prerušiť schôdzu alebo ukončiť schôdzu.

II. Existencia parlamentnej stráže

Kompetencie parlamentnej stráže upravuje zákon XXXVI o Národnom zhromaždení, (čl. 125 až 142). Podľa čl. 125 ods. 1 tohto zákona parlamentná stráž vykonáva funkcie spojené s ochranou Národného zhromaždenia a jeho nezávislosti, zabezpečovacím poriadku počas rokovaní, ochranou poslancov, ochranou budov parlamentu, zabezpečovaním protipožiarnej ochrany a ceremoniálnymi aktivitami.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)		X			
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X		zákon XXXVI o Národnom zhromaždení	pozri vyššie v texte	porušenie tohto zákazu sa vyskytuje v priemere 3 až 4 razy ročne
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych siet'ach alebo v médiách	X		nariadenie predsedu Národného zhromaždenia č. 9/2013	pozri vyššie v texte	porušenie tohto zákazu sa vyskytuje sporadicky
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia		X	zákon XXXVI o Národnom zhromaždení (čl. 38/A)	vylúčenie z rokovania	dovolené, ak povolenie udelí predsedníctvo parlamentu
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov		X	zákon XXXVI o Národnom zhromaždení (čl. 38/A)	vylúčenie z rokovania	dovolené, ak povolenie udelí predsedníctvo parlamentu
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		zákon XXXVI o Národnom zhromaždení	pozri vyššie v texte	porušenie tohto zákazu sa vyskytuje sporadicky
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		zákon XXXVI o Národnom zhromaždení	pozri vyššie v texte	porušenie tohto zákazu sa vyskytuje sporadicky
Fyzické útoky	X		zákon XXXVI o Národnom zhromaždení	pozri vyššie v texte	porušenie tohto zákazu sa vyskytuje sporadicky
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		zákon XXXVI o Národnom zhromaždení	pozri vyššie v texte	porušenie tohto zákazu sa vyskytuje často

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. Vyžaduje sa však oblečenie rešpektujúce dôstojnosť Národného zhromaždenia.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je dovolené**.³¹

NEMECKO – SPOLKOVÝ SNEM

- Dvojkomorový parlament – dolná komora
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, odobratie slova, odňatie práva vystúpiť k prerokúvanému bodu programu, finančná pokuta vo výške 1000 EUR, finančná pokuta vo výške 2000 EUR, vylúčenie z rokovania až do konca schôdze (až na 30 rokovacích dní)
- **Existencia parlamentnej stráže:** nebola poskytnutá jednoznačná odpoveď
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point) počas vystúpenia; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov (avšak za určitých okolností môžu byť považované za narušanie priebehu schôdze); vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je zakázané

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Predseda Spolkového snemu má rokovacím poriadkom zakotvených niekoľko právomocí na zachovanie poriadku v rokovacej sále.

³¹ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

§ 35

(3) Ak člen Spolkového snemu prekročí časový limit pridelený na jeho vystúpenie, predseda mu po prvom upozornení nariadi, aby svoje vystúpenie ukončil.

§ 36

(1) Predseda môže vyzvať na zachovanie poriadku rečníkov, ktorí sa odklonili od prerokúvaného bodu programu. Predseda môže menovať a vyzvať na zachovanie poriadku členov Spolkového snemu, ktorí narušili poriadok alebo prestali rešpektovať dôstojnosť Spolkového snemu. Výzva na zachovanie poriadku a dôvod k nej nemôžu byť predmetom vystúpenia nasledujúcich rečníkov.

(2) Ak je rečník počas svojho vystúpenia trikrát vyzvaný k tomu, aby sa pridržal prerokúvaného bodu programu, alebo ak je trikrát vyzvaný k tomu, aby sa pridržal prerokúvaného bodu programu po tom, ako bol po druhej výzve upozornený na dôsledky tretej výzvy, alebo ak bol trikrát vyzvaný na zachovanie poriadku, predseda je povinný odobrať mu slovo a nemusí mu počas zvyšku rozpravu k prerokúvanému bodu programu udeliť slovo.

§ 37

V prípade závažných porušení poriadku alebo v prípade nerešpektovania dôstojnosti Spolkového snemu môže predseda Spolkového snemu uložiť dotknutému poslancovi pokutu 1000 EUR aj vtedy, ak nebol predtým vyzvaný k zachovaniu poriadku. Každé opakovanie porušenia vedie k zvýšeniu pokuty na 2000 EUR.

§ 38

(1) Predseda môže nariadiť bez predchádzajúcej výzvy na zachovanie poriadku alebo bez predchádzajúceho uloženia poriadkovej pokuty členovi Spolkového snemu, ktorý závažným spôsobom narušil poriadok alebo dôstojnosť Spolkového snemu, aby až do konca schôdze opustil rokovaciu miestnosť. Pred skončením schôdze predseda oznámi počet rokovacích dní, počas ktorých bol dotknutý člen Spolkového snemu vylúčený. Člen Spolkového snemu môže byť vylúčený z rokovania až na 30 rokovacích dní.

(2) Vylúčenie z rokovania môže byť vydané aj dodatočne, a to najneskôr na nasledujúcej schôdzi po schôdzi, počas ktorej došlo v závažnom porušení poriadku alebo dôstojnosti Spolkového snemu za podmienky, že predseda výslovne oznámi na schôdzi, počas ktorej došlo v závažnom porušení poriadku alebo dôstojnosti Spolkového snemu, že bol narušený poriadok alebo dôstojnosť Spolkového snemu a že si vyhradzuje právo rozhodnúť o vylúčení na nasledujúcej schôdzi. Druhá a tretia veta odseku 1 sa použijú primerane. Skutočnosť, že došlo k výzve na zachovanie poriadku nebráni rozhodnutiu o dodatočnom vylúčení z rokovania.

(3) Dotknutý člen Spolkového snemu musí ihneď opustiť rokovaciu miestnosť. Ak to odmietne, predseda mu oznámi, že toto správanie bude viesť k predĺženiu vylúčenia.

(4) Dotknutý poslanec je vylúčený aj z rokovania výborov, a to po dobu vylúčenia.

(5) Ak sa dotknutý člen Spolkového snemu neoprávnene pokúsi zúčastniť rokovania Spolkového snemu alebo jeho výborov, primerane sa použije druhá veta odseku 3.

(6) Dotknutý člen Spolkového snemu nie je považovaný za ospravedlneného. Jeho meno nesmie byť zapísané do prezenčnej listiny.

II. Existencia parlamentnej stráže

Parlamentná polícia je podriadená predsedovi Spolkového snemu, ktorý podľa ústavy vykonáva policajné kompetencie v budovách Spolkového snemu. Žiadna prehliadka alebo zaistenie v budovách Spolkového snemu nemôžu byť vykonané bez jeho súhlasu. Parlamentná polícia pomáha predsedovi pri výkone týchto právomocí, pričom má všetky kompetencie ako „normálna“ polícia, avšak iba v priestoroch Spolkového snemu.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Niektoré druhy správania sa sú výslovne zakázané v § 4 prílohy č. 1 k rokovaciemu poriadku venujúcej sa poriadku v Spolkovom sneme. Ostatné zákazy sú výsledkom interpretácie rokovacieho poriadku a prílohy č. 1 k nemu. Zákon o členoch Spolkového snemu upravuje pravidlá výkonu mandátu a rámcovo definuje obsah Etického kódexu.

§ 4 prílohy č. 1 k rokovaciemu poriadku

- (1) V budovách Spolkového snemu musia byť zabezpečené pokoj a poriadok. Návštevníci musia rešpektovať dôstojnosť Spolkového snemu a brať ohľad na prácu, ktorá sa v ňom vykonáva. Najmä sa musia vyvarovať správania, ktoré by mohlo rušiť činnosť Spolkového snemu, jeho grémia, jeho orgánov a inštitúcií.
- (2) Nie je dovoľené rozprestierať bannery a transparenty alebo distribuovať informačné materiály, pokiaľ ich distribúcia nebola dovoľená.
- (3) V budovách Spolkového snemu je zakázané propagovať alebo predávať tovary alebo organizovať kolektívne objednávky alebo zbierky. To sa nevzťahuje na predaj tovarov z certifikovaných automatov alebo predaj organizovaný oprávnenými agentúrami pri príležitosti medzinárodných konferencií.
- (4) Do budov Spolkového snemu nie je dovoľené nosiť zvieratá s výnimkou vodiacich psov.

§ 7 prílohy č. 1 k rokovaciemu poriadku

- (1) Úlohy súvisiace so zabezpečovaním bezpečnosti a poriadku a úlohy nevyhnutné k práci parlamentu vykonávajú príslušní zamestnanci; ich pokyny musia byť dodržiavané.
- (2) Za účelom zabezpečenia bezpečnosti a poriadku môže byť použitá donucovacia sila podľa federálneho zákona o použití donucovacej sily členmi federálnej polície vykonávajúcimi prácu vo verejnom záujme.
- (3) Akákoľvek osoba, ktorá nedodržiava tieto vnútorné pravidlá, môže byť nariadené opustiť budovy Spolkového snemu.
- (4) V prípade porušenia týchto vnútorných pravidiel môže predseda Spolkového snemu uložiť zákaz vstupu do budov Spolkového snemu.

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. tričká, džínsy, atď.)		X			
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X		§ 4 prílohy č. 1 k rokovaciemu poriadku citovaný vyššie	§ 7 prílohy č. 1 k rokovaciemu poriadku citovaný vyššie a § 37 a 38 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	sankcie sú ukladané zriedka
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách	X				
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X		§ 33 rokovacieho poriadku	§ 36 až 38 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	rečníci spravidla nesmú čítať svoje vystúpenia (môžu však používať poznámky); sankcie sa udeľujú zriedka
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov		X	pozri vyššie		
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov		X	§ 36 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 36 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	vulgarizmy a nevhodné však môžu narušiť poriadok na schôdzi; sankcie sa udeľujú zriedka
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		§ 36 až 38 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 36 až 38 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	ústava vyníma hanlivé výrazy a urážky spod parlamentnej imunity za výroky (čl. 46); sankcie sa udeľujú zriedka

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Fyzické útoky	X		§ 36 až 38 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 36 až 38 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	fyzické útoky sú hrubé narušenie poriadku na schôdzi
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)		X	§ 27 rokovacieho poriadku	§ 36 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	dovolené sú krátke otázky a reakcie na rečníka počas vystúpenia rečníka so súhlasom rečníka
Používanie mobilných telefónov		X	rozhodnutie predsedu a vedenia		zakázané sú však notebooky a tablety používané ako notebooky; sankcie sa udeľujú zriedka

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. Avšak poslanci majú zakázané nosiť tričká s názvami alebo logami súkromných spoločností z dôvodu zákazu propagácie tovarov (resp. reklamy). Rovnako je zakázané nosiť oblečenie majúce na sebe slogany, a to z dôvodu zákazu rozprestierania transparentov a plagátov.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je dovoľené**.³²

³² European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Dvojkomorový parlament – horná komora
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** nie je upravené
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je zakázané

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Rokovací poriadok Spolkovej rady neobsahuje pravidlá upravujúce disciplinárne opatrenia voči členom Spolkovej rady. Podľa § 22 rokovacieho poriadku stanovuje, že disciplinárnej právomoci predsedu podliehajú osoby účastné na schôdzi Spolkovej rady, okrem členov Spolkovej rady, a návštevníci. Z formálno-právneho hľadiska tak disciplinárne opatrenia voči členom Spolkovej rady nie sú dovolené. Na druhej strane, kompetencia predsedu viesť a predsedáť schôdzam ho oprávňuje použiť neformálne prostriedky ako napr. napomenutie alebo výzva na pridržovanie sa prerokúvaného bodu programu.

Podľa § 22 ods. 2 rokovacieho poriadku každý, kto na balkóne prejavuje súhlas alebo nesúhlas alebo narúša poriadok, môže byť ihneď vykázaný na základe nariadenia predsedu. V prípade narušania priebehu schôdze, môže byť balkón vyprázdnený.

II. Existencia parlamentnej stráže

Spolková rada **nemá** vytvorenú parlamentnú stráž.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Legislatíva neupravuje žiadne formálne pravidlá týkajúce sa správania sa členov Spolkovej rady v rokovacej sále počas schôdze parlamentu. Ich správanie by malo reflektovať dôstojnosť a autoritu Spolkovej rady a rešpektovať parlamentné tradície.

Podľa § 4 prílohy č. 1 k rokovaciemu poriadku nie je dovolené rozprestierať bannery a transparenty alebo distribuovať informačné materiály, pokiaľ ich distribúcia nebola dovolená. Bez povolenia nie je tiež dovolené organizovať zbierky alebo predávať tovary. Ďalej je zakázané vodiť do priestorov Spolkovej rady zvieratá. Porušenie týchto pravidiel môže byť sankcionované podľa Trestného zákona a zákona o priestupkoch.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je dovolené**.³³

NÓRSKO

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, odňatie práva vystúpiť, vylúčenie z rokovania do konca rokovacieho dňa, cenzúra vystúpenia
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave; používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** áno vo forme protokolárneho usmernenia vytvoreného administratívou parlamentu, ktoré odporúča formálne oblečenie
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je zakázané

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Predseda parlamentu spolu s 5 podpredsedami tvoria prezídium. Prezídium vedie schôdze parlamentu a zodpovedá za spravovanie jeho činnosti.

Vo všeobecnosti je disciplína v rokovacej sále veľmi dobrá. Správanie sa poslancov je upravené v Etickom kódexe, ktorý nepripúšťa hlučné prejavy a rečníci musia predsedu požiadať o slovo, keď chcú vystúpiť v rozprave. Tieto pravidlá rešpektujú všetci poslanci. Keďže rečníci

³³ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

musia použiť vždy jeden z troch rečníckych pultov (nie sú oprávnení hovoriť zo svojho miesta) majú čas na premyslenie si vystúpenia alebo upokojenie sa predtým, než začnú svoj prejav. Správanie sa poslancov počas rozpravy upravuje § 55 až 58 rokovacieho poriadku.

Predseda občas musí cenzurovať slová a slovné spojenia, ktoré nie sú akceptovateľné ako parlamentný jazyk napr. urážanie iných poslancov alebo členov vlády. Prezídium má vytvorený zoznam slov, ktoré nie sú považované za akceptovateľné počas rozpráv v parlamente. Táto cenzúra zo strany predsedu je dostatočná na zabezpečenie poriadku a disciplíny v nórskom parlamente.

Podľa § 58 rokovacieho poriadku ak poslanec ignoruje rokovací poriadok, predseda ho môže upozorniť, a to aj opakovane, ak je to potrebné. Ak aj napriek upozorneniam poslanec naďalej porušuje rokovací poriadok, predseda dá hlasovať o tom, či má byť dotknutému poslancovi odňaté právo vystúpiť alebo či má byť vylúčený z rokovania až do konca rokovacieho dňa.

II. Existencia parlamentnej stráže

Zamestnanci Odboru návštevných a vzdelávacích služieb stoja počas schôdze pri vchode do rokovacej sály. Dohliadajú na to, či sú poslanci vhodne oblečení a či si do rokovacej sály nenosia jedlo ani pitie. Pracovníci Odboru bezpečnosti sú počas schôdze rovnako prítomní. Oba odbory pozostávajú z administratívneho personálu a ich autorita je založená na rokovacom poriadku, rozhodnutiach prezídia a Etickom kódexe.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

§ 55 rokovacieho poriadku

(2) Neprimerané alebo urážajúce správanie sa alebo prejav nie sú dovoľené. Takéto správanie alebo prejav musia byť cenzurované zo strany predsedu.

§ 56

Hlučné prejavy nesúhlasu alebo potlesk nie sú počas rokovania prípustné.

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)	X		§ 55 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 55 a 58 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X		§ 55 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 58 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	sankcie neboli nikdy použité
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych siet'ach alebo v médiách		X			
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X		§ 55 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 58 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	sankcie neboli nikdy použité
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X		§ 56 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 58 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	sankcie neboli nikdy použité
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		§ 55 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 55 a 58 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	k cezúre niekedy dochádza, zatiaľ čo ostatné sankcie neboli nikdy použité
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		§ 55 a 56 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 55 a 58 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	k cezúre niekedy dochádza, zatiaľ čo ostatné sankcie neboli nikdy použité
Fyzické útoky	X		§ 55 a 56 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 58 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	sankcie neboli nikdy použité
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		§ 56 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	§ 58 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	sankcie neboli nikdy použité

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Neexistujú žiadne explicitné pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu, ale § 55 rokovacieho poriadku uvádza, že „neprimerané alebo urážajúce správanie sa poslancov nie je dovolené“. Existuje však protokolárne usmernenie vytvorené administratívou parlamentu, ktoré odporúča formálne oblečenie.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je dovolené**.³⁴

POLSKO – SEJM

- Dvojkomorový parlament – dolná komora
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, výzva na zachovanie poriadku, opakovaná výzva na zachovanie poriadku, vylúčenie z rokovania, zníženie platových nárokov, prerušenie schôdze (ak vylúčený poslanec neopustí rokovaciu sálu)
- **Existencia parlamentnej stráže:** áno
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené (ak ich použitie nenaruša priebeh schôdze, môžu byť použité)

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Článok 175

- (1) Predseda Sejmu dohliada na to, aby sa počas schôdzí dodržiaval rokovací poriadok a udržiava poriadok v rokovacej sále.
- (2) Predseda Sejmu môže napomenúť poslanca, ktorý sa počas svojho vystúpenia odchýli od prerokúvaného bodu programu tak, že ho vyzve, aby sa pridržoval prerokúvaného bodu

³⁴ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

programu. Po druhej výzve, môže predseda Sejmu poslancovi nariadiť, aby svoje vystúpenie ukončil.

(3) Poslanca, ktorý narúša priebeh rokovania, môže predseda Sejmu po predchádzajúcom upozornení vyzvať na zachovanie poriadku.

(4) V prípade, ak poslanec výzvu na zachovanie poriadku podľa odseku 3 neposlúchne, predseda Sejmu má právo výzvu na zachovanie poriadku opakovať oznamujúc, že poslanec znemožňuje priebeh rokovania.

(5) Poslanca, ktorý pokračuje v narúšaní poriadku alebo bol počas tej istej schôdze napomenutý podľa odseku 4, môže predseda Sejmu vylúčiť z rokovania. Poslanec, ktorý je vylúčený z rokovania, musí ihneď opustiť rokovaciu miestnosť. Ak dotknutý poslanec rokovaciu miestnosť neopustí, predseda Sejmu schôdzu preruší.

(6) Poslanec môže voči rozhodnutiu predsedu Sejmu podať odvolanie k Prezídiu Sejmu, ktoré musí prípad ihneď posúdiť v konzultácii s Výborom pre pravidlá, záležitosti poslancov a imunitu. Dotknutý poslanec sa nesmie zúčastňovať na schôdzi až do rozhodnutia v tejto veci.

(7) Prezídium Sejmu musí ihneď, najneskôr však na nasledujúcom rokovaní, oznámiť predsedovi Sejmu svoje rozhodnutie. Rozhodnutie Prezídia Sejmu je konečné.

Rokovací poriadok ďalej stanovuje, že ak bol poslanec vylúčený z rokovania podľa čl. 175 citovaného vyššie, predseda Sejmu nariadi zníženie jeho platu alebo denných diét. V takomto prípade môže Prezídium Sejmu uznesením rozhodnúť o znížení platu najviac o ½ alebo o odňatí práva na denné diéty najviac na dobu 6 mesiacov. Dotknutý poslanec môže do 7 dní od doručenia rozhodnutia požiadať Prezídium Sejmu, aby svoje rozhodnutie prehodnotilo. Prezídium znovu posúdi svoje rozhodnutie po konzultácii s Radou starších. Zníženie platu alebo diét musí byť vykonané najneskôr do 7 dní od rozhodnutia alebo po opätovnom posúdení prípadu. Informácie o znížení platu alebo diét sú verejné.

II. Existencia parlamentnej stráže

Áno, parlamentná stráž existuje. Administratívne je síce podriadená vedúcemu kancelárie Sejmu, avšak v praxi koná na základe pokynov a príkazov predsedu Sejmu. Postavenie parlamentnej stráže je upravené v zákone o úrade na ochranu vlády z roku 2001. Podľa tohto zákona parlamentná stráž zabezpečuje ochranu poslancov a senátorov, má právo vnášať do budov parlamentu zbrane a je oprávnená zakročiť počas schôdzi Sejmu a Senátu.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Rokovací poriadok neupravuje správanie sa poslancov, ktoré je v rokovacej sále počas schôdze parlamentu zakázané. Podľa čl. 10 ods. 1 číslo 13 rokovacieho poriadku predseda Sejmu zabezpečuje poriadok a dekrétum vo všetkých budovách Sejmu a vydáva primerané pokyny na zabezpečenie poriadku vrátane pokynov použiť parlamentnú stráž, ak je to potrebné. Predseda Sejmu rozhoduje o tom, či bol alebo nebol narušený poriadok a na tento účel môže používať svoje kompetencie.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. Nepísaným pravidlom je obliekať sa spôsobom, ktorý zodpovedá miestu a funkcii.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Rokovací poriadok neupravuje používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu. Ak ich použitie nenaruša priebeh schôdze, môžu byť použité. Skutočnosť, či ich použitie narúša alebo nenaruša priebeh schôdze posudzuje predseda Sejmu.³⁵

POLSKO – SENÁT

- Dvojkomorový parlament – horná komora
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, vylúčenie z rokovania, prerušenie schôdze, zníženie platových nárokov
- **Existencia parlamentnej stráže:** áno
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené (ak ich použitie nenaruša priebeh schôdze, môžu byť použité)

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Článok 25a

(1) Prípady senátorov, ktorí blokujú prácu Senátu alebo jeho orgánov zjavným porušovaním príslušných pravidiel a predpisov, posudzuje predseda Senátu.

(2) Ako výsledok tohto preskúmania, predseda Senátu môže:

- 1) nariadiť zníženie platu dotknutého senátora až na polovicu mesačného platu, a to na dobu najviac tri mesiace;

³⁵ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- 2) nariadiť zníženie denných diét dotknutého senátora až na polovicu ich mesačnej výšky, a to na dobu najviac tri mesiace;
 - 3) nariadiť odňatie práva dotknutého senátora na denné diéty.
- (3) V nariadení podľa odseku 2 pododsek 1 a 2 musí predseda Senátu uviesť dobu, počas ktorej bude plat alebo denné diéty senátora znížené, ako aj stanoviť výšku zníženia.
- (4) Senátor môže voči rozhodnutiu podľa odseku 2 podať do 14 dní doručenia rozhodnutia odvolanie k Prezídiu Senátu. Odvolanie sa podáva predsedovi Senátu, ktorý ho prednesie na zasadnutí Prezídia Senátu. Rozhodnutie Prezídia Senátu je konečné.

Článok 47

- (1) Predseda Senátu počas schôdzí dohliada na dodržiavanie rokovacieho poriadku a zachovanie primeraného dekóra a poriadku v rokovacej sále.
- (2) Predseda Senátu vyzve na zachovanie poriadku senátora, ktorý počas schôdze narúša poriadok.
- (3) Predseda Senátu vyzve na zachovanie poriadku senátora, ktorý počas schôdze závažným spôsobom narúša poriadok. Táto výzva je zapísaná v zápisnici.
- (4) Ak senátor naďalej narúša poriadok aj po tom, ako bol vyzvaný na zachovanie poriadku podľa odseku 3, predseda Senátu môže rozhodnúť o jeho vylúčení z rokovania.
- (5) V prípadoch podľa odseku 4 môže predseda Senátu prerušiť schôdzu.
- (6) Poslanec môže voči rozhodnutiu predsedu Senátu podľa odsekov 3 a 4 podať odvolanie k Výboru pre pravidlá, etiku a záležitosti senátorov. Výbor môže odvolanie zamietnuť alebo požiadať predsedu Senátu, aby svoje rozhodnutie odvolal. Predseda Senátu musí rozhodnutie výboru buď prijať, alebo predložiť na hlasovanie Senátu.
- (7) Dotknutý poslanec sa nesmie zúčastňovať na schôdzi až do rozhodnutia v tejto veci.

II. Existencia parlamentnej stráže

Áno, parlamentná stráž existuje. Administratívne je síce podriadená vedúcemu kancelárie Sejmu. Postavenie parlamentnej stráže je upravené v zákone o úrade na ochranu vlády z roku 2001. Podľa tohto zákona parlamentná stráž zabezpečuje ochranu poslancov a senátorov, má právo vnášať do budov parlamentu zbrane a je oprávnená zakročiť počas schôdzí Sejmu a Senátu.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Rokovací poriadok neupravuje správanie sa senátorov, ktoré je v rokovacej sále počas schôdze parlamentu zakázané. Skutočnosť, či je v rokovacej sále poriadok posudzuje predsedajúci schôdze. Ak zistí, že bol poriadok narušený, môže využiť svoje kompetencie stanovené v § 25a a § 47 rokovacieho citovaných vyššie. V praxi však k takýmto situáciám dochádza len zriedka.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa senátorov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Rokovací poriadok neupravuje používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu. Ak ich použitie nenarúša priebeh schôdze, môžu byť použité. Skutočnosť, či ich použitie narúša alebo nenarúša priebeh schôdze posudzuje predsedajúci.³⁶

PORTUGALSKO

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, odobratie slova
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia; nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Predseda parlamentu riadi priebeh rokovania parlamentu (čl. 17 ods. 1 písm. a) rokovacieho poriadku); udeľuje slovo poslancom a členom vlády a zabezpečuje poriadok v rokovacej sále počas rokovania (čl. 17 ods. 1 písm. b) rokovacieho poriadku).

Podľa čl. 16 rokovacieho poriadku má predseda parlamentu právomoc zabezpečovať poriadok a disciplínu, na udržanie ktorých môže požadovať alebo použiť také opatrenia, ktoré sú potrebné a ktoré považuje za vhodné (čl. 16 ods. 1 písm. q) rokovacieho poriadku). Z tohto titulu môže predseda vyzvať rečníka, aby zhrnul svoje vystúpenie, ak sa pridelený čas blíži ku koncu. Rovnako môže upozorniť rečníka, ktorý sa odchyľuje od prerokúvanej veci alebo ktorého vystúpenie je urážlivé alebo útočné, a môže mu odobrať slovo (čl. 89 ods. 2).

³⁶ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

Iné ako vyššie uvedené opatrenia na udržanie poriadku a disciplíny v rokovacej sále rokovací poriadok neupravuje.

II. Existencia parlamentnej stráže

Nie, parlament nemá parlamentnú stráž. Na bezpečnosť dohliada Odbor bezpečnosti, ktorý tvorí jednu z organizačných jednotiek parlamentnej administratívy.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)		X			
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále			nie je upravené		
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách			nie je upravené		uznesenie parlamentu zakazuje používanie mobilných telefónov na rokovaní parlamentu a jeho výborov; v praxi sa však často používajú
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia		X	uznesenie predsedníctva parlamentu	upozornenie, prerušenie používania obrazovky na tento účel	dovolené sú statické obrázky informačného charakteru (grafy, mapy, atď.); použitie obrazoviek na tento účel musí byť vopred oznámené predsedníctvu parlamentu
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X				obrazovky môže používať iba rečník

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov			nie je upravené		môžu byť používané, avšak predseda môže odporučiť rečníkovi, aby sa vyvaroval používania takýchto výrazov
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		čl. 89 rokovacieho poriadku uvedený vyššie	upozornenie, odobratie slova	
Fyzické útoky			nie je upravené		
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		čl. 89 rokovacieho poriadku	upozornenie	ústne prejavy súhlasu alebo nesúhlasu však nie sú považované za prerušovanie

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu nie je upravené.³⁷

³⁷ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Dvojkomorový parlament – obe komory
- **Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, odobratie slova, odňatie práva vystúpiť, neakceptovanie až do konca schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie bannerov a plagátov je častou praxou; predsedajúci v praxi však zvyčajne po krátkom čase vyzve poslanca, ktorý banner alebo plagát vystavil, aby ho zložil

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

V oboch komorách rakúskeho parlamentu môže predsedajúci vyzvať na zachovanie poriadku každú osobu, ktorá má právo zúčastniť sa na schôdzi príslušnej komory parlamentu (t.j. poslanci, členovia vlády, atď.), v to v prípade, ak porušuje dekórum a dôstojnosť parlamentu, používa urážajúci jazyk, porušuje nariadenia predsedu alebo povinnosti týkajúce sa utajovaných skutočností podľa zákona o prístupe k informáciám. Predsedajúci má v takomto prípade právo prerušiť rečníka alebo odobrať slovo.

Ak je poslanec Národnej rady opakovane vyzývaný za zachovanie poriadku v krátkych intervaloch, predsedajúci môže rozhodnúť o tom, že až do konca schôdze nebude akceptovaný.

V Spolkovej rade môže predseda v prípade závažných narušení poriadku odňať dotknutému poslancovi právo vystúpiť. V takomto prípade nemôže poslanec žiadať o slovo opätovne v tej istej veci.

V oboch komorách parlamentu môže predseda vyzvať poslancov na zachovanie poriadku na konci schôdze, na ktorej došlo k porušeniu poriadku, alebo na začiatku nasledujúcej schôdze.

II. Existencia parlamentnej stráže

Takýto orgán v rakúskom parlamente nie je.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)		X			
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále		X			používanie bannerov a plagátov je častou praxou; predsedajúci v praxi však zvyčajne po krátkom čase vyzve poslanca, ktorý banner alebo plagát vystavil, aby ho zložil
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách		X		žiadne sankcie	nahrávanie musí byť schválené predsedajúcim
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X				môžu byť používané len za špeciálnych okolností, pretože parlament nemá permanentné zariadenia pre tieto účely
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X				
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		pozri vyššie	pozri vyššie	existuje zoznam slov, ktoré nesmú byť použité; sankcie sú ukladané pravidelne
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		pozri vyššie	pozri vyššie	sankcie sú ukladané pravidelne
Fyzické útoky	X		pozri vyššie	pozri vyššie	nikdy sa nestalo
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		pozri vyššie	pozri vyššie	sankcie sú ukladané pravidelne

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. Avšak podľa zvyklostí sa považuje za vhodné formálne oblečenie. Dlhodobu sa ale akceptuje, že poslanci majú oblečené džínsy, tričká a saká. Nedávno sa stalo akceptovaným, že mladí poslanci nosia tričká a mikiny.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie bannerov a plagátov je častou praxou. Predsedajúci v praxi však zvyčajne po krátkom čase vyzve poslanca, ktorý banner alebo plagát vystavil, aby ho zložil.³⁸

Druh požiadavky na transparent alebo plagát	ÁNO, táto požiadavka <u>sa uplatňuje</u>	NIE, táto požiadavka <u>sa neuplatňuje</u>	Špecifikácia	Právny rámec
Veľkosť a formát (napr. maximálna veľkosť)		X		
Formát (napr. veľkosť písma alebo pravidlá používania obrázkov)		X		
Obsah (napr. pravidlá používania nevhodných výrazov)	X			
Umiestnenie (napr. pravidlá určujúce miesta, kde môžu byť umiestnené)		X		
Časový limit pre prezentáciu plagátu (limitované alebo nie)	X			
Časový interval umiestnenia (napr. len počas vystúpenia rečníka, ktorému patrí)		X		

³⁸ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Dvojkomorový parlament – dolná komora
- **Nástroje na udržanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, výzva na zachovanie poriadku, odňatie práva vystúpiť, vykázanie z rokovacej sály, prerušenie schôdze (ak pretrváva narušenie poriadku na schôdzi), písomné upozornenie
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** Čl. 51 zákona č. 96/2006 o postavení poslancov a senátorov radí medzi disciplinárne priestupky porušenie ústavy a právnych predpisov upravujúcich postavenie poslancov a senátorov, porušenie rokovacieho poriadku, zneužívanie mandátu poslanca alebo senátora a útočné alebo urážajúce správanie sa voči poslancovi alebo inému ústavnému činiteľovi počas výkonu mandátu počas alebo mimo rokovania parlamentu, jeho výborov alebo predsedníctva.
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** Podľa čl. 14 zákona č. 96/2006 o postavení poslancov a senátorov sa poslanci a senátori musia správať v súlade s ústavou a ostatnými právnymi predpismi, dodržiavať pravidlá civilizovaného správania sa a princípy zdvorilosti a parlamentnej disciplíny a nepoužívať slová urážajúceho, útočného alebo diskriminačného charakteru.
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené (v praxi sa používajú len zriedka)

I. Nástroje na udržanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Predseda je povinný vyzvať poslancov, ktorí narúšajú priebeh schôdze, na zachovanie poriadku. Predseda môže prerušiť schôdzu v prípade, ak problémy pretrvávajú a môže vykázať dotknuté osoby, aby tak zabezpečil riadny priebeh schôdze (čl. 154 rokovacieho poriadku).

Etický kódex je aktuálne v legislatívnom procese, pričom by mal byť schválený ako príloha k rokovaciemu poriadku s rovnakou právnou silou ako rokovací poriadok.

Piata hlava rokovacieho poriadku
Postavenie poslanca

Piata časť
Sankcie

Článok 243

(1) Porušenie rokovacieho poriadku má za následok nasledujúce sankcie:

1. ústne upozornenie
2. výzva na zachovanie poriadku

3. odňatie práva vystúpiť
4. vykázanie z rokovacej sály
5. písomné upozornenie
6. strata 10% platových nárokov po dobu najviac 3 mesiace v prípade porušenia ustanovení o konflikte záujmov.

(2) Sankcie podľa odseku 1 číslo 1 až 3 sú vykonateľné predsedajúcim. Sankcie podľa odseku 1 číslo 4 sú vykonateľné Poslaneckou snemovňou na návrh predsedu.

(3) Porušenia sankcionované podľa odseku 1 číslo 5 sú posudzované Výborom pre právo, disciplínu a imunity na základe oznámenia predsedajúceho, poslaneckého klubu alebo poslanca. Oznámenie sa prekladá predsedovi Poslaneckej snemovne v lehote do 30 dní odkedy bol čin vykonaný.

Článok 244

Pri prvom porušení rokovacieho poriadku predseda Poslaneckej snemovne ústne upozorní dotknutého poslanca a vyzve ho na dodržiavanie rokovacieho poriadku.

Článok 245

(1) Poslanci, ktorí pokračujú v porušovaní rokovacieho poriadku a poslanci, ktorí závažným spôsobom porušili rokovací poriadok po prvý raz, sú vyzvaní na zachovanie poriadku.

(2) Výzva na zachovanie poriadku sa uvedie v doslovnom prepise z rokovania.

Článok 246

(1) Pred vyzvaním poslanca na zachovanie poriadku ho predsedajúci vyzve, aby slová, ktoré vyvolali narušenie priebehu schôdze a môžu objasniť uplatnenie sankcií, buď vzal späť alebo vysvetlil.

(2) Ak poslanec vezme svoje slová späť alebo vyjadrí poľutovanie, že ich použil, alebo ak poskytne vysvetlenie, ktoré považuje predsedajúci za dostatočné, sankcie sa nepoužijú.

Článok 247

Ak poslanec po výzve na zachovanie poriadku pokračuje v porušovaní rokovacieho poriadku, predsedajúci mu odníme právo vystúpiť. Ak aj naďalej pokračuje v porušovaní rokovacieho poriadku, predsedajúci ho vykáže z rokovacej sály.

Článok 248

(1) V prípade závažného porušenia rokovacieho poriadku opakovane vykonaného poslancom alebo v prípade obzvlášť závažného porušenia rokovacieho poriadku môže na základe správy Výboru pre právo, disciplínu a imunity Poslanecká snemovňa uložiť sankciu podľa článku 243 odsek 1 číslo 5.

Článok 249

(1) Za účelom zabezpečenia poriadku na rokovaní výborov môže predseda výboru použiť sankcie podľa článku 243 odsek 1 číslo 1 až 4.

(2) Ak poslanec obzvlášť závažne poruší rokovací poriadok, predsedajúci výboru preruší rokovanie výboru a informuje podpredsedu Poslaneckej snemovne zodpovedného za príslušný výbor, ktorý Poslaneckej snemovni predloží návrh na uloženie sankcií podľa rokovacieho poriadku.

Článok 250

Sankcie uložené Poslaneckou snemovňou sú publikované v oficiálnom vestníku v druhej časti a zverejnené na webovom sídle Poslaneckej snemovne.

II. Existencia parlamentnej stráže

Parlamentná stráž **nebola** vytvorená. Bezpečnosť ústavných činiteľov má v kompetencii bezpečnostná a ochranná služba ako štátna inštitúcia pôsobiaca v oblasti národnej bezpečnosti.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Podľa čl. 14 zákona č. 96/2006 o postavení poslancov a senátorov sa poslanci a senátori musia správať v súlade s ústavou a ostatnými právnymi predpismi, dodržiavať pravidlá civilizovaného správania sa a princípy zdvorilosti a parlamentnej disciplíny a nepoužívať slová urážajúceho, útočného alebo diskriminačného charakteru.

Čl. 51 zákona č. 96/2006 o postavení poslancov a senátorov radí medzi disciplinárne priestupky porušenie ústavy a právnych predpisov upravujúcich postavenie poslancov a senátorov, porušenie rokovacieho poriadku, zneužívanie mandátu poslanca alebo senátora a útočné alebo urážajúce správanie sa voči poslancovi alebo inému ústavnému činiteľovi počas výkonu mandátu počas alebo mimo rokovania parlamentu, jeho výborov alebo predsedníctva.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**. Všeobecné princípy by mali byť stanovené v Etickom kódexe. Etický kódex je aktuálne v legislatívnom procese, pričom by mal byť schválený ako príloha k rokovaciemu poriadku s rovnakou právnou silou ako rokovací poriadok.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je upravené**. V praxi sa používajú len zriedka.³⁹

³⁹ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Dvojkomorový parlament – horná komora
- **Nástroje na udržanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, vykázanie z rokovacej sály, prerušenie schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** Čl. 51 zákona č. 96/2006 o postavení poslancov a senátorov radí medzi disciplinárne priestupky porušenie ústavy a právnych predpisov upravujúcich postavenie poslancov a senátorov, porušenie rokovacieho poriadku, zneužívanie mandátu poslanca alebo senátora a útočné alebo urážajúce správanie sa voči poslancovi alebo inému ústavnému činiteľovi počas výkonu mandátu počas alebo mimo rokovania parlamentu, jeho výborov alebo predsedníctva.
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** Podľa čl. 14 zákona č. 96/2006 o postavení poslancov a senátorov sa poslanci a senátori musia správať v súlade s ústavou a ostatnými právnymi predpismi, dodržiavať pravidlá civilizovaného správania sa a princípy zdvorilosti a parlamentnej disciplíny a nepoužívať slová urážajúceho, útočného alebo diskriminačného charakteru.
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá odpoveď

I. Nástroje na udržanie poriadku v rokovacej sále

Podľa čl. 129 rokovacieho poriadku predseda vyzve senátorov, ktorí narušujú priebeh rozpravy, na zachovanie poriadku. Predseda môže prerušiť schôdzu a nariadiť prostredníctvom kvestorov vykázanie osôb, ktoré akýmkoľvek spôsobom bránia primeranému priebehu schôdzu.

II. Existencia parlamentnej stráže

Parlamentná stráž **nebola** vytvorená. Bezpečnosť ústavných činiteľov má v kompetencii bezpečnostná a ochranná služba ako štátna inštitúcia pôsobiaca v oblasti národnej bezpečnosti.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Podľa čl. 14 zákona č. 96/2006 o postavení poslancov a senátorov sa poslanci a senátori musia správať v súlade s ústavou a ostatnými právnymi predpismi, dodržiavať pravidlá civilizovaného správania sa a princípy zdvorilosti a parlamentnej disciplíny a nepoužívať slová urážajúceho, útočného alebo diskriminačného charakteru.

Čl. 51 zákona č. 96/2006 o postavení poslancov a senátorov radí medzi disciplinárne priestupky porušenie ústavy a právnych predpisov upravujúcich postavenie poslancov

a senátorov, porušenie rokovacieho poriadku, zneužívanie mandátu poslanca alebo senátora a útočné alebo urážajúce správanie sa voči poslancovi alebo inému ústavnému činiteľovi počas výkonu mandátu počas alebo mimo rokovania parlamentu, jeho výborov alebo predsedníctva.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Nebola poskytnutá odpoveď.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Nebola poskytnutá odpoveď.⁴⁰

SLOVINSKO – ŠTÁTNE ZHROMAŽDENIE

- Dvojkomorový parlament – dolná komora
- **Nástroje na udržanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, odobratie slova, vylúčenie zo schôdze alebo z jej časti, prerušenie schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** áno; čl. 5 interných pravidiel stanovuje, že vstup do budov Štátneho zhromaždenia je dovolený len v primeranom oblečení zodpovedajúcom aktivitám, ktoré sa v budovách konajú; osobe, ktorá nie je primerane oblečená, nie je dovolený vstup do budovy
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je dovolené, avšak nie sú upravené pravidlá ich používania

⁴⁰ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Otázky zachovania poriadku v rokovacej sále a s tým súvisiacich kompetencií predsedajúceho upravuje rokovací poriadok (čl. 75 až 80) a interný poriadok.

Článok 75

- (1) Predsedajúci zodpovedá za zachovanie poriadku na schôdzach.
- (2) Žiadna osoba nesmie na schôdzi vystúpiť, pokiaľ jej predsedajúci neudelí slovo. Rečník môže vystúpiť len k prerokúvanému bodu programu.
- (3) Predsedajúci zodpovedá za to, že nikto neprerušuje rečníka počas jeho vystúpenia. Rečník môže byť prerušený len predsedajúceho výzvou na zachovanie poriadku.

Článok 76

Ak je narušený poriadok na schôdzi, predsedajúci môže využiť nasledujúce opatrenia:

- upozornenie
- odobratie slova
- vylúčenie zo schôdze alebo z časti schôdze.

Článok 77

Poslanec alebo iná osoba prítomná na schôdzi môže byť upozornená, ak vystúpi bez predchádzajúceho udelenia slova od predsedajúceho, ak prerušuje iného rečníka, ak sa nepridržiava prerokúvaného bodu programu alebo ak iným spôsobom narúša poriadok na schôdzi alebo porušuje rokovací poriadok.

Článok 78

- (1) Slovo môže byť odobraté poslancovi alebo inej osobe prítomnej na schôdzi, ak svojím vystúpením narúša poriadok na schôdzi alebo porušuje rokovací poriadok, a to po predchádzajúcich dvoch výzvach na zachovanie poriadku a dodržiavanie rokovacieho poriadku.
- (2) Poslanec môže odobratie slova namietať. Štátne zhromaždenie rozhodne o námietke bez rozpravy alebo bez vysvetlenia.

Článok 79

- (1) Poslanec alebo iná osoba prítomná na schôdzi môže byť vylúčená zo schôdze alebo z jej časti, ak aj napriek dvom upozorneniam alebo odobratiu slova narúša poriadok na schôdzi znemožňovaním práce Štátneho zhromaždenia.
- (2) Poslanec alebo iná osoba prítomná na schôdzi, voči ktorej bolo rozhodnuté o vylúčení zo schôdze alebo z jej časti, musí ihneď opustiť rokovaciu miestnosť. Neprítomnosť poslanca počas platnosti vylúčenia zo schôdze sa považuje za neospravedlnenú neúčasť na schôdzi.

(3) Poslanec, voči ktorému bolo rozhodnuté o vylúčení zo schôdze alebo z jej časti, môže do troch dní podať námietku Štátnemu zhromaždeniu, ktoré o nej rozhodne na nasledujúcej schôdzi bez rozpravy alebo bez vysvetlenia.

Článok 80

(1) Predsedajúci môže rozhodnúť o vylúčení akejkoľvek osoby z obecnstva, ktorá narúša poriadok na schôdzi. V prípade závažného narušenia poriadku, môže predsedajúci rozhodnúť o vykázaní celého obecnstva.

(2) Ak predsedajúci nie je schopný zachovať poriadok na schôdzi Štátneho zhromaždenia prostredníctvom riadnych prostriedkov, môže schôdzu prerušiť.

II. Existencia parlamentnej stráže

Parlamentná stráž nie je vytvorená. Vnútnú a vonkajšiu ochranu Štátneho zhromaždenia zabezpečujú policajti z Odboru bezpečnosti generálneho riaditeľstva polície.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Okrem rokovacieho poriadku túto problematiku upravujú aj interné pravidlá, ktoré sa vzťahujú na všetky osoby prítomné v priestoroch Štátneho zhromaždenia (t.j. aj na poslancov). Čl. 5 týchto pravidiel stanovuje, že vstup do budov Štátneho zhromaždenia je dovolený len v primeranom oblečení zodpovedajúcom aktivitám, ktoré sa v budovách konajú. Osobe, ktorá nie je primerane oblečená, nie je dovolený vstup do budovy. Vstup je rovnako zakázaný aj osobám, ktoré prejavujú zjavné známky intoxikácie alkoholom alebo psychotropnými látkami.

Čl. 14 interných pravidiel ďalej stanovuje, že do budov Štátneho zhromaždenia je zakázané vnášať zbrane, pištole, muníciu, výbušniny alebo iné nebezpečné predmety a zariadenia. Každá zbraň musí byť oznámená a odovzdaná bezpečnostnej službe ihneď pri vstupe, ktorá vydá potvrdenie o jej prebratí a pri odchode zbraň vlastníkovi vráti. Zbrane môže do budovy vnášať len príslušníci bezpečnostnej jednotky počas výkonu svojej práce.

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.)	X		čl. 5 interných pravidiel uvedený vyššie		
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále		X			
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách			čl. 20 ods. 2 interných pravidiel	upozornenie, vykázanie z budovy	zákaz nahrávania schôdzí platí len pre návštevníkov
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X		neexistuje špecifická právna úprava		
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X		neexistuje špecifická právna úprava		
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		čl. 77 až 79 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	upozornenie, odobratie slova, vylúčenie zo schôdze alebo z jej časti	sankcie sa v praxi využívajú

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		čl. 77 až 79 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	upozornenie, odobratie slova, vylúčenie zo schôdze alebo z jej časti	sankcie sa v praxi využívajú
Fyzické útoky	X		čl. 77 až 79 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	upozornenie, odobratie slova, vylúčenie zo schôdze alebo z jej časti	fyzický útok nie je explicitne zakázaný v rokovacom poriadku
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		čl. 77 až 79 rokovacieho poriadku citovaný vyššie	upozornenie, odobratie slova, vylúčenie zo schôdze alebo z jej časti	sankcie sa v praxi využívajú

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Čl. 5 interných pravidiel stanovuje, že vstup do budov Štátneho zhromaždenia je dovolený len v primeranom oblečení zodpovedajúcom aktivitám, ktoré sa v budovách konajú. Osobe, ktorá nie je primerane oblečená, nie je dovolený vstup do budovy.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu je dovolené, avšak nie sú upravené pravidlá ich používania. Primerane sa používajú všeobecné ustanovenia týkajúce sa zachovania poriadku v rokovacej sále.⁴¹

⁴¹ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Dvojkomorový parlament – horná komora
- **Nástroje na udržanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, výzva na zachovanie poriadku, odňatie práva vystúpiť až do konca rozpravy, vykázanie z rokovacej sály, prerušenie schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je explicitne upravené
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je upravené

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále – vybrané ustanovenia rokovacieho poriadku

Čl. 8 rokovacieho poriadku stanovuje, že predseda Štátnej rady zvoláva a predsedá schôdzam Štátnej rady. Podpredsedovia vystupujú ako jeho zástupcovia.

Zachovávanie poriadku v rokovacej sále upravujú čl. 44 až 48 rokovacieho poriadku.

Článok 44

- (1) Predseda Štátnej rady zabezpečuje poriadok na schôdzach Štátnej rady.
- (2) Žiadna osoba nesmie na schôdzi vystúpiť, pokiaľ jej predseda neudelí slovo. Rečník sa musí pridržať prerokúvaného bodu programu.
- (3) Predseda Štátnej rady dohliada na to, že nikto neprerušuje ostatných rečníkov. Predseda môže prerušiť rečníka a vyzvať ho na zachovanie poriadku.

Článok 45

Ak je narušený poriadok na schôdzi, môžu byť použité nasledujúce opatrenia: upozornenie, odňatie práva vystúpiť a vykázanie z rokovacej sály.

Článok 46

Poslanec môže byť vyzvaný na zachovanie poriadku, ak vystúpi bez predchádzajúceho udelenia slova od predsedu, ak sa nepridržiava prerokúvaného bodu programu, ak prerušuje iného rečníka alebo ak iným spôsobom narúša poriadok na schôdzi alebo porušuje rokovací poriadok.

Článok 47

(1) Ak bol poslanec dvakrát predsedom upozornený, aby sa pridržal prerokúvaného bodu programu alebo aby dodržiaval rokovací poriadok, predseda mu môže odňať právo vystúpiť až do konca rozpravy.

(2) Poslanec sa môže voči odňatiu práva vystúpiť odvolať. O odvolaní rozhodne Štátna rada bez rozpravy. V tomto prípade poslanci nemôžu vysvetliť svoje hlasovanie.

Článok 48

(1) Predseda môže rozhodnúť o vykázaní každého, kto závažným spôsobom naruša schôdzu.

(2) Vykázanie je platné ihneď.

(3) Poslanec sa môže voči vykázaniu odvolať do troch dní. O odvolaní rozhodne bez rozpravy a bez možnosti vysvetlenia hlasovania Štátna rada na návrh Imunitného výboru na nasledujúcej schôdzi.

(4) Ak nie je možné zachovať alebo obnoviť poriadok na schôdzi, predseda môže schôdzu prerušiť a rozhodnúť, kedy bude pokračovať.

II. Existencia parlamentnej stráže

Parlamentná stráž nie je vytvorená.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Ustanovenia týkajúce sa spôsobov zachovania poriadku na schôdzi citované vyššie sú všeobecného charakteru a explicitne nestanovujú typy správania sa poslancov, ktoré sú na schôdzi zakázané. Napriek tomu je možné vyplniť niektoré časti tabuľky nižšie.

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X				
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X				
Fyzické útoky	X				
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X				

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie sú upravené**.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu **nie je upravené**.⁴²

SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO – SNEMOVŇA ĽUDU

- Dvojkomorový parlament – dolná komora
- **Nástroje na udržanie poriadku v rokovacej sále:** odobratie slova, vykázanie z budov parlamentu až do konca rokovacieho dňa, napomenutie, vylúčenie z rokovania na 5 rokovacích dní pri prvom priestupku, vylúčenie z rokovania na 20 rokovacích dní pri druhom priestupku, vylúčenie z rokovania na určenú dĺžku pri nasledujúcom priestupku (a tým späť strata platových nárokov), prerušenie schôdze, ukončenie schôdze
- **Existencia parlamentnej stráže:** nebola poskytnutá jednoznačná odpoveď
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave; nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nebola poskytnutá jednoznačná odpoveď
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** áno, v rámci tzv. Erskine May – pravidlá parlamentnej praxe zostavené ústavným právníkom Thomasom Erskinom Mayom pôvodne ešte v roku 1844; v súčasnosti vo svojej 24. edícii z roku 2011
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je zakázané

⁴² European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Podľa rokovacieho poriadku je predsedajúci parlamentu poverený súhrnnými a okamžitými právomocami pri riešení porušovania poriadku. Tzv. Erskine May (pozn. aut. – pravidlá parlamentnej praxe zostavené ústavným právníkom Thomasom Erskinom Mayom pôvodne ešte v roku 1844; v súčasnosti vo svojej 24. edícii z roku 2011) stanovuje, že porušenia poriadku môže byť klasifikované nasledovne:

- (1) bezvýznamné alebo zdĺhavé opakovanie;
- (2) menej závažné narušenie poriadku;
- (3) používanie neprípustných alebo neparlamentných výrazov;
- (4) hrubé narúšanie poriadku;
- (5) obzvlášť závažné narúšanie poriadku;
- (6) blokovanie práce parlamentu iným spôsobom ako neprípustným správaním alebo bezvýznamným alebo zdĺhavým opakovaním.

Neexistujú špecifické priestupky. Napríklad ak ide o neparlamentárny jazyk, kontext, v ktorom sa dané slovo alebo fráza použije, determinuje, či bol, alebo nebol spáchaný priestupok.

Podľa § 42 rokovacieho poriadku môže pri bezvýznamnom alebo zdĺhavom opakovaní predsedajúci nariadiť poslancovi, aby ukončil svoje vystúpenie. § 43 stanovuje, že predsedajúci má v prípade hrubého narušenia poriadku právomoc nariadiť dotknutému poslancovi, aby ihneď opustil rokovanie až do konca rokovacieho dňa. Rokovací poriadok tiež uvádza, že ak predseda alebo predsedajúci usúdi, že jeho právomoci podľa predchádzajúcich ustanovení sú nedostatočné, môže napomenúť dotknutého poslanca alebo poslancov. V prípade, ak je poslanec napomenutý, prerokuje sa návrh na vylúčenie poslanca z rokovania. Ak je návrh schválený, vylúčenie trvá 5 rokovacích dní pri prvom priestupku, 20 rokovacích dní pri druhom priestupku a pri ďalšom dotedy, kým sa snemovňa neuznesie, že vylúčenie poslanca sa končí. Počas doby vylúčenia sa dotknutému poslancovi nepriznáva nárok na plat.

Ak počas schôdze dôjde k obzvlášť závažnému narušeniu poriadku, môže predseda, ak to považuje za nevyhnutné, schôdzu ukončiť alebo prerušiť na čas, ktorý určí.

Spoločný výbor pre parlamentné výsady vo svojej správe z roku 1999 identifikoval nasledujúce základné výsady: sloboda prejavu a exkluzívne právomoci (jurisdikcia), ktorou je právomoc parlamentu regulovať si svoje vnútorné záležitosti zahŕňajúce aj právomoc vyvodzovať disciplinárne opatrenia voči poslancom pre neadekvátne správanie a ďalej právo potrestať kohokoľvek (bez ohľadu na to, či je to poslanec alebo nie) pre správanie významne narúšajúce parlamentné postupy.

II. Existencia parlamentnej stráže

Snemový usporiadateľ je zodpovedný za udržiavanie poriadku v priestoroch dolnej komory parlamentu, pričom vykonáva aj niektoré ceremoniálne úlohy. Snemový usporiadateľ patrí do Odboru služieb pre snemovňu a výbory. Jeho kompetencie sa vzťahujú na rokovaciu sálu Snemovne ľudu, verejné galérie, zasadacie miestnosti výborov a ostatné priestory dolnej snemovne. Tento team má viac ako 50 zamestnancov s prvoradou úlohou udržiavať poriadok v priestoroch dolnej komory parlamentu. Pôsobnosť tohto útvaru nie je legislatívne upravená.

III. Zakázané a dovoľené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. tričká, džínsy, atď.)	X		Erschine May stanovuje, že “pre mužov poslancov parlamentu zostáva zvykom nosiť sako a kravatu, ale predseda to nemusí za každých okolností vyžadovať”	pozri odpoveď na IV. otázku	
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X		pozri používanie vizuálnych pomôcok nižšie		
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách	X		13. októbra 2011 sa Snemovňa ľudu uzniesla, že: “vreckové zariadenia (nie laptopy) môžu byť v rokovacej sále používané za predpokladu, že sú tiché a používané tak, aby nenarúšali dobré spôsoby; rečníci môžu v rokovacej sále využívať elektronické zariadenia namiesto papierových poznámok a elektronické zariadenia, vrátane laptopov, môžu byť tichým spôsobom používané na zasadnutiach výborov“	predseda môže využiť svoje právomoci na zachovanie poriadku	

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X		Erskine May stanovuje, že “poslanci majú dovolené zobrazovať články (ale nie zbrane) na ilustráciu svojich argumentov, ale predseda povedal, že každý poslanec musí byť schopný vyjadriť to, čo chce aj bez diagramov”	poslanci sú požiadaní, aby prestali	
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X		pozri vyššie		
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X			predseda môže využiť svoje právomoci na zachovanie poriadku; poslanec by bol v prvom rade požiadaný vziať svoje slová späť	záleží ale od kontextu
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X			predseda môže využiť svoje právomoci na zachovanie poriadku; poslanec by bol v prvom rade požiadaný vziať svoje slová späť	záleží ale od kontextu
Fyzické útoky	X		Erskine May stanovuje, že v prípade obzvlášť závažného narušenia poriadku môže predseda v prípade, ak to považuje za nevyhnutné, schôdzu prerušiť alebo ukončiť	predseda môže využiť svoje právomoci na zachovanie poriadku	

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		Erskine May stanovuje prípady, kedy môže byť schôdza prerušená alebo ukončená		z tohto dôvodu bola schôdza prerušená 13.11.1980 a ukončená 13.03.1990

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Erskine May stanovuje, že “pre mužov poslancov parlamentu zostáva zvykom nosiť sako a kravatu, ale predseda to nemusí za každých okolností vyžadovať”.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu nie je dovoľené.⁴³

⁴³ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- Dvojkomorový parlament – obe komory
- **Nástroje na udržanie poriadku v rokovacej sále:** výzva na zachovanie poriadku, odňatie práva vystúpiť, vylúčenie zo zostavujúcej časti schôdze, pokarhanie, pozastavenie účasti poslanca na zasadnutiach výborov až po dobu 6 mesiacov
- **Existencia parlamentnej stráže:** nie
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** Čl. 39 rokovacieho poriadku Národnej rady a čl. 34 rokovacieho poriadku Rady kantónov stanovujú, že predseda môže vyzvať na zachovanie poriadku osoby zúčastňujúce sa schôdze, ktoré prezentujú urážajúce alebo irelevantné poznámky, prekročia svoj rečnícky čas alebo porušia iné procedurálne pravidlá alebo iným spôsobom narúšajú priebeh schôdze. Ak toto upozornenie predsedu nie je rešpektované, môžu byť uložené disciplinárne opatrenia podľa čl. 13 federálneho zákona o Federálnom zhromaždení citovaného nižšie.
- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nie je explicitne upravené
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** áno; existuje všeobecné ustanovenie v rokovacom poriadku
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je zakázané

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Výzva na zachovanie poriadku predstavuje upozornenie. Ak toto upozornenie predsedu nie je rešpektované, môžu byť uložené disciplinárne opatrenia podľa čl. 13 federálneho zákona o Federálnom zhromaždení. Výzvy na zachovanie poriadku sú časté, zatiaľ čo disciplinárne opatrenia sú uložené len ojedinele.

Článok 13 Disciplinárne opatrenia

- (1) V prípade ak poslanec, ktorý bol oficiálne upozornený, opäť poruší administratívne a procedurálne predpisy Rád, môže predseda:
- a) odňať poslancovi právo vystúpiť v rozprave;
 - b) vylúčiť poslanca zo zostávajúcej časti schôdze.
- (2) Ak sa poslanec dopustí závažného porušenia administratívnych alebo procedurálnych predpisov alebo poruší úradné tajomstvo, môže príslušná Rada:
- a) udeliť oficiálne pokarhanie;
 - b) pozastaviť účasť poslanca na zasadnutiach výborov po dobu až 6 mesiacov.
- (3) Rada rozhoduje o prípadných námietkach vznesených poslancom v jeho veci.

II. Existencia parlamentnej stráže

Parlamentná stráž **nie je** vytvorená.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Čl. 39 rokovacieho poriadku Národnej rady a čl. 34 rokovacieho poriadku Rady kantónov stanovujú, že predseda môže vyzvať na zachovanie poriadku osoby zúčastňujúce sa schôdze, ktoré prezentujú urážajúce alebo irelevantné poznámky, prekročia svoj rečnícky čas alebo porušia iné procedurálne pravidlá alebo iným spôsobom narúšajú priebeh schôdze. Ak toto upozornenie predsedu nie je rešpektované, môžu byť uložené disciplinárne opatrenia podľa čl. 13 federálneho zákona o Federálnom zhromaždení citovaného vyššie.

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Rokovací poriadok Národnej rady neupravuje pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze. Avšak nosenie oblečenia, ktoré nezodpovedá dôstojnosti Národnej rady, môže byť interpretované ako narušanie poriadku. V takomto prípade predseda môže vyzvať dotknutého poslanca na zachovanie poriadku.

Rokovací poriadok Rady kantónov stanovuje, že všetky osoby prítomné v rokovacej sále musia mať oblečené primerané oblečenie. Podľa Kancelárie Rady kantónov to pre mužov znamená oblek a kravata alebo motýlik.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu nie je dovolené.⁴⁴

ŠVÉDSKO

- Jednokomorový parlament
- **Nástroje na udržanie poriadku v rokovacej sále:** upozornenie, odňatie práva vystúpiť až do konca rokovania
- **Existencia parlamentnej stráže:** nebola poskytnutá jednoznačná odpoveď
- **Zakázané typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nevhodné oblečenie (napr. trička, džínsy, atď.); používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpenia; používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie) počas vystúpení iných poslancov; používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov; urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb; fyzické útoky; vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave

⁴⁴ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

- **Dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách
- **Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** áno, v rámci Etického kódexu
- **Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu:** je zakázané

I. Nástroje na zachovanie poriadku v rokovacej sále

Predseda je zodpovedný za zachovanie poriadku na schôdzi. Podľa čl. 16 šiestej časti zákona o parlamente osoba, ktorej bolo udelené slovo, sa musí pridržať prerokúvaného bodu programu. Ak niekto porušuje toto pravidlo a neposlúchne upozornenie predsedajúceho v tejto veci, predsedajúcu mu môže odňať právo vystúpiť až do konca rokovania. Žiaden rečník nesmie nevhodným spôsobom rozprávať o inej osobe, používať urážajúci jazyk alebo iným spôsobom činmi alebo slovami narušovať poriadok.

Predseda má po dohode s predseda poslaneckých klubov právo prijať interné pravidlá parlamentu.

II. Existencia parlamentnej stráže

Za bezpečnosť parlamentu je zodpovedný Odbor bezpečnosti, ktorý je súčasťou parlamentnej administratívy. Tento odbor funguje nezávisle od administratívy ministerstiev. Riaditeľ Odboru bezpečnosti je zodpovedný vedúcemu kancelárie parlamentu a predsedníctvu parlamentu, na ktorého čele je predseda parlamentu. Odbor bezpečnosti vykonáva kompetencie v oblasti ochrany osôb, majetku, verejnej bezpečnosti, informačnej bezpečnosti, vstupu do budov parlamentu a protipožiarnej ochrany.

III. Zakázané a dovolené typy správania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Druh správania sa poslanca	ZAKÁZANÉ	DOVOLENÉ	Právny rámec	Sankcie	Poznámka
Nevhodné oblečenie (napr. tričká, džínsy, atď.)	X		Etický kódex prijatý predsedom parlamentu 27.02.2014		
Používanie transparentov, plagátov a ich umiestňovanie v rokovacej sále	X		Etický kódex prijatý predsedom parlamentu 27.02.2014		zakázané sú rôzne typy manifestácie a demonštrácie
Nahrávanie rokovania počas schôdze (napr. mobilným telefónom) a publikovanie nahrávky na sociálnych sieťach alebo v médiách		X			pokiaľ to nenaruša priebeh schôdze
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpenia	X				nie je možné
Používanie vizuálnych pomôcok (videá, power point prezentácie a pod.) počas vystúpení iných poslancov	X				nie je možné
Používanie vulgarizmov a nevhodných výrazov	X		čl. 16 šiestej časti zákona o parlamente uvedený vyššie	odňatie práva vystúpiť	
Urážanie iných poslancov, členov vlády alebo iných osôb	X		čl. 16 šiestej časti zákona o parlamente uvedený vyššie	odňatie práva vystúpiť	
Fyzické útoky	X		čl. 16 šiestej časti zákona o parlamente uvedený vyššie	odňatie práva vystúpiť	
Vyrušovanie alebo prerušovanie iných rečníkov v rozprave (napr. pokrikovaním, hlasným rozhovorom, gestami alebo iným spôsobom)	X		čl. 16 šiestej časti zákona o parlamente uvedený vyššie	odňatie práva vystúpiť	

IV. Regulácia pravidiel obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Etický kódex, ktorý vznikol na základe dohody predsedu parlamentu s predsedami poslaneckých klubov, zakladá aj pravidlá obliekania sa poslancov, a to vo forme tzv. smart casual (nie príliš formálny, ale elegantný odev). Počas schôdzí by mal byť každý upravený. Pravidlá obliekania sa stanovujú aj, že do rokovacej sály by sa nemali nosiť kabáty a vrchné kusy oblečenia určené na nosenie vonku.

Keďže pravidlá obliekania sa sú pomerne široko interpretovateľné, nie je ľahké posúdiť, či je niekto oblečený v súlade s týmito pravidlami. Sankcie za nevhodné oblečenie nie sú upravené.

Pravidlá sa vzťahujú na všetky osoby prítomné v rokovacej sále.

V. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu

Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu nie je dovolené.⁴⁵

⁴⁵ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 01.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 1.8.2016

ZÁVER

Dňa 6. júla 2016 sme prostredníctvom Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu (ECPRD) oslovili **45** národných parlamentov členských štátov Európskej únie, Európskeho združenia voľného obchodu (t.j. Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko) a Európsky parlament. Cieľom nášho dotazníka, ktorý sme zadali prostredníctvom ECPRD, bolo zistiť, aké sú kompetencie predsedajúceho počas schôdze parlamentu za účelom zachovania poriadku na schôdzi, či a s akými právomocami bola vytvorená parlamentná stráž, aké druhy správania sa poslancov v rokovacej sále na schôdzi parlamentu sú zakázané a na akom právnom základe, či sú regulované pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu a či a za akých podmienok je dovolené používať transparenty a plagáty v rokovacej sále počas schôdze parlamentu. Dotazník pozostával z troch otvorených otázok a z dvoch tabuliek určených na vyplnenie a špecifikáciu právnej úpravy.⁴⁶

Spomedzi 46 oslovených subjektov nám odpoved' v časovom horizonte jedného mesiaca (tzn. do 6. augusta 2016) poskytlo **32 komôr parlamentov**, a to Európsky parlament, obe komory belgického parlamentu, Senát Parlamentu Českej republiky, dánsky, estónsky a fínsky parlament, obe komory francúzskeho parlamentu, grécky a chorvátsky parlament, obe komory írskoho parlamentu, islandský, litovský a maďarský parlament, obe komory nemeckého parlamentu, nórsky parlament, obe komory poľského parlamentu, portugalský parlament, obe komory rakúskeho parlamentu, obe komory rumunského parlamentu, obe komory slovinského parlamentu, britská Snemovňa ľudu, obe komory švajčiarskeho parlamentu a švédsky parlament. Neodpovedali bulharský a cyperský parlament, česká Poslanecká snemovňa, obe komory talianskeho parlamentu, lotyšský a lichtenštajnský parlament, luxemburský a maltský parlament, obe komory holandského parlamentu, obe komory španielskeho parlamentu a britská Snemovňa lordov. To znamená, že naša analýza je reprezentatívna pre 32 prípadov (tzn. 32 komôr parlamentov vrátane Európskeho parlamentu). Treba však upozorniť na skutočnosť, že nie všetky komory parlamentov, ktoré nám odpoved' v termíne zaslali, odpovedali na všetky položené otázky a vyplnili všetky tabuľky. To znamená, že počet odpovedí a miera reprezentatívnosti analýzy sa môže líšiť od otázky k otázke.

V otázke **spôsobov zachovania poriadku** na schôdzi porovnanie právnej úpravy v 31 komorách národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a v Európskom parlamente ukázalo, že za zachovanie poriadku na schôdzach je vo všetkých prípadoch zodpovedný predseda príslušnej komory parlamentu, ktorý môže byť spravídla aj v tejto veci zastúpený podpredsedami. Z hľadiska nástrojov (kompetencií predsedu, právomocí predsedajúceho, či kompetencií parlamentu), ktoré sú na účely zachovania poriadku k dispozícii, komparácia ukázala, že tieto sa v analyzovaných komorách parlamentov **líšia**, pričom je spravídla uplatňovaný princíp gradualizmu, čiže sa postupuje **od miernejších po prísnejšie** sankcie (sankcionovanie začína upozornením a výzvou na zachovanie poriadku a

⁴⁶ European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 06.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 6.8.2016

pokračuje špecifickými sankciami odlišnými od prípadu k prípadu). Poslanec narúšajúci poriadok na schôdzi je spravidla najprv upozornený, následne vyzvaný na zachovanie poriadku a ak upozornenie ani výzvu nerešpektuje, môžu byť uložené sankcie, ako napr. odobratie slova, odňatie práva vystúpiť v rozprave, odňatie práva vystúpiť až do konca schôdze, finančná pokuta, zníženie platových nárokov, vykázanie z rokovacej sály, vylúčenie z rokovania až do konca schôdze (a spravidla s tým spätá strata časti platových nárokov), vylúčenie z rokovania na viacero schôdzí, atď.

Porovnanie miery špecifikácie nástrojov (kompetencií predsedu, právomocí predsedajúceho, či kompetencií parlamentu), ktoré sú na účely zachovania poriadku v rokovacej sále k dispozícii v rokovacom poriadku (príp. v ďalších predpisoch), ukázalo, že existujú prípady, kde táto problematika nie je vôbec špecifikovaná (napr. nemecká Spolková rada), je upravená v minimálnom rozsahu (napr. estónsky, islandský alebo portugalský parlament), je upravená vo väčšom rozsahu (napr. fínsky, chorvátsky, írsky, nórsky alebo rakúsky parlament), alebo je podrobne špecifikovaná (napr. obe komory belgického parlamentu, obe komory francúzskeho parlamentu, nemecký Spolkový snem, britská Snemovňa ľudu, či Európsky parlament).

K **prerušeniu schôdze** môže dôjsť spravidla buď v prípade, ak poslanec, ktorý bol vykázaný z rokovacej sály alebo vylúčený z rokovania, odmieta opustiť rokovaciu sálu (napr. litovský parlament alebo poľský Sejm), alebo v prípade, ak pretrváva všeobecný zmätok, alebo je závažne narušený poriadok v rokovacej sále (napr. Európsky parlament, dánsky, írsky, maďarský, slovinský parlament alebo britská Snemovňa ľudu). Špecifickým príkladom v tejto veci sú obe komory francúzskeho parlamentu, kde rokovací poriadok stanovuje, že predsedajúci môže kedykoľvek prerušiť, alebo ukončiť schôdzu.

V otázke existencie **parlamentnej stráže** ako nezávislého orgánu zabezpečujúceho poriadok a bezpečnosť parlamentu vnútorne (tzn. aj medzi poslancami) a navonok, porovnanie odpovedí z 26 komôr národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a z Európskeho parlamentu ukázalo, že parlamentnú stráž má len menšina z nich (6 komôr z 27, ktoré poskytli jednoznačnú odpoveď na položenú otázku ohľadom existencie parlamentnej stráže). Parlamentná stráž pôsobí v oboch komorách belgického parlamentu, v oboch komorách poľského parlamentu a v maďarskom a v chorvátskom parlamente. Nejednoznačná odpoveď v otázke existencie parlamentnej stráže bola poskytnutá z nemeckého Spolkového snemu, z oboch komôr írskeho parlamentu, z britskej Snemovne ľudu a zo švédskeho parlamentu. V niektorých parlamentoch (napr. Európsky parlament alebo litovský parlament) napriek neexistencii parlamentnej stráže však príslušní pracovníci bezpečnostnej služby majú v kompetencii vyviesť poslanca z rokovacej sály v prípade, ak bol vykázaný alebo vylúčený z rokovania a odmieta opustiť rokovaciu sálu.

V otázke **zakázaných a dovolených typov správania sa** poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu porovnanie odpovedí z 18 komôr národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a z Európskeho parlamentu ukázalo, že vo všetkých 19 prípadoch je zakázané urážať iných poslancov, členov vlády alebo

iné osoby. 16 komôr zo 16, ktoré poskytli jednoznačnú odpoveď na položenú otázku (tzn. vyplnili príslušný riadok v našej tabuľke), rovnako zakazuje poslancom v rokovacej sále počas schôdze aj fyzické útoky, a to buď explicitne v rokovacom poriadku, alebo implicitne výkladom niektorých ustanovení rokovacieho poriadku. 11 komôr z 15 umožňuje poslancom počas schôdze v rokovacej sále nahrávať rokovanie (napr. mobilným telefónom) a publikovať nahrávku na sociálnych sieťach alebo v médiách. 13 komôr zo 17 umožňuje poslancom počas vystúpenia na schôdzi v rokovacej sále používať vizuálne pomôcky (videá, power point prezentácie a pod.). 16 komôr z 18 zakazuje poslancom počas vystúpenia na schôdzi v rokovacej sále používať vulgarizmy a nevhodné výrazy – v ostatných dvoch prípadoch (Európsky parlament, nemecký Spolkový snem) je rovnako požívanie vulgarizmov a nevhodných výrazov zakázané, ak sú buď útočné, urážajúce alebo dehonestujúce, alebo ak narušajú poriadok na schôdzi. A 18 komôr z 19 zakazuje poslancom v rokovacej sále počas schôdze vyrušovať alebo prerušovať iných rečníkov v rozprave – výnimkou je nemecký Spolkový snem, kde sú dovolené krátke otázky a reakcie na rečníka počas vystúpenia rečníka so súhlasom rečníka, a teda nejde o typické prerušovanie, či vyrušovanie.

V otázke **regulácie pravidiel obliekania sa** poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu analýza odpovedí z 30 komôr národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a z Európskeho parlamentu ukázala, že len menšina z nich (6 komôr z 31) má pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu regulované. Tzv. *dress code* majú upravený v nórskom parlamente prostredníctvom protokolárneho usmernenia vytvoreného parlamentnou administratívou, v slovinskom Štátnom zhromaždení v rámci interných pravidiel, v britskej Snemovni ľudu v tzv. pravidlách parlamentnej praxe Erskine May, v oboch komorách švajčiarskeho parlamentu prostredníctvom všeobecného ustanovenia v rokovacom poriadku a vo švédskom parlamente v rámci Etického kódexu. Špecifickým príkladom sú obe komory francúzskeho parlamentu, kde síce nemajú písané pravidlá obliekania sa poslancov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu, ale podľa zvyklostí sa vyžaduje formálne oblečenie

V otázke **používania transparentov alebo plagátov** v rokovacej sále počas schôdze parlamentu analýza odpovedí z 26 komôr národných parlamentov členských štátov Európskej únie a Európskeho združenia voľného obchodu a z Európskeho parlamentu ukázala, že 13 z 27 komôr parlamentov zakazuje alebo neakceptuje ich používanie. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu je zakázané alebo nie je akceptované v belgickej Poslaneckej snemovni, v dánskom parlamente, vo fínskom parlamente, v oboch komorách francúzskeho parlamentu, v maďarskom parlamente, v oboch komorách nemeckého parlamentu, v nórskom parlamente, v oboch komorách švajčiarskeho parlamentu, v britskej Snemovni ľudu a vo švédskom parlamente. Používanie transparentov alebo plagátov v rokovacej sále počas schôdze parlamentu je dovolené v Európskom parlamente (pokiaľ nie sú urážajúce alebo hanlivé a ich obsah nevedie ku konfliktu, či k narušeniu priebehu schôdze), v estónskom parlamente, v oboch komorách poľského parlamentu (za predpokladu, že ich používanie nenaruša priebeh schôdze), v oboch komorách rakúskeho parlamentu a v slovinskom Štátnom zhromaždení. V 7 komorách parlamentov táto problematika nie je upravená. A 5 komôr parlamentov na túto otázku neodpovedalo.

POUŽITÉ ZDROJE

1. Databáza judikatury Európskeho súdu pre ľudské práva. [online]. Dostupné na: <[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{documentcollectionid2:\[GRANDCHAMBER,CHAMBER\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{documentcollectionid2:[GRANDCHAMBER,CHAMBER]}>)>, overené 6.8.2016
2. DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár*. 3. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2012
3. European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). *ECPRD request no. 3155: Urgent: Regulation of MPs' conduct and behaviour in the plenary hall*, 06.08.2016. [online]. Dostupné na: <<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>>, overené 6.8.2016
4. SVÁK, J. Parlamentné výsady v systéme common law u nás. In: *Právny obzor*, 1997, č. 2
5. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II ÚS 76/1999 z 21. júla 1999

Bratislava 18. augusta 2016